

SZÍNHÁZ

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET

1999.

október

Shakespeare HAMLET DÁN HERCEG TRAGÉDIÁJA

Fordította: Nádasdy Ádám

SZEREPLŐK

CLAUDIUS, Dánia királya
GERTRUD királyné, Claudius felesége, Hamlet anyja
HAMLET, Dánia hercege, az előző király fia, Claudius unokaöccse
SZELLEME, Hamlet apjának szelleme
POLONIUS, állami főtanácsos
LAERTES, a fia
OPHELIA, a lánya
REYNALDO, Polonius alkalmazottja
HORATIO, szegény diák, Hamlet barátja

ROSENCRANTZ } udvari emberek, Hamlet régi
GUILDENSTERN } iskolatársai

VOLTEMAND } kormánytanácsosok, Norvégiába
CORNELIUS } küldött követek
OSRIC,
udvaronc NEMESÜR az
udvarból

MARCELLUS, tiszt
BERNARDO, tiszt
FRANCISCO, katona } a király testőrségének tagjai

ELSŐ SZÍNÉSZ, a
betétdarabban SZÍNÉSZ KIRÁLY SZÍNÉSZ
KIRÁLYNÉ
BEVEZETŐMONDÓ
LUCIANUS

SÍRÁSÓ
A SÍRÁSÓ CIMBORÁJA
PAP

FORTINBRAS, norvég herceg, az előző norvég király fia
SZÁZADOS Fortinbras seregében ANGOL KÖVET

Urak, hölgyek, katonák, hajósok, szolgák, küldöncök,
kíséret.
Történik Helsingörben, a dán királyi udvarban és
környékén

ELSŐ FELVONÁS ELSŐ SZÍN

*A helsingőri vár bástyája.
Jön Francisco és őrt áll. - Jön Bernardo*

BERNARDO Ki az?
FRANCISCO Előbb te mondd me! Állj! Halljam: ki
vagy?
BERNARDO Eljen a király!
FRANCISCO Bernardo?
BERNARDO Ó.
FRANCISCO Pontos vagy, itt a váltás ideje. BERNARDO
Most ütött éjfelet. Menj, Francisco, aludj. FRANCISCO
Köszönöm, rám fér. Iszonyú hideg van,
és nekem szúr a szívem.
BERNARDO Nyugodtan telt az őrég?
FRANCISCO Egér se mozdult.
BERNARDO Jó éjszakát.
Ha látod Horatiót és Marcellust,
a társaimat, szólj, hogy jöjjenek már.
FRANCISCO Azt hiszem, hallom őket.

Jön Horatio és Marcellus

Állj, ki vagy?

HORATIO Jó hazafiak.
MARCELLUS Dán alattvalók.
FRANCISCO Kívánok jó estét.
MARCELLUS Neked is, közlegény. Ki váltott föl?
MARCELLUS Bernardo van helyettem. Jójszakát. (El)
MARCELLUS Hahó, Bernardo! BERNARDO Ki
van ott? Horatio?
HORATIO Egy darabja.

(Kezét nyújtja.)

BERNARDO Na, üdv, Horatio, üdv, jó Marcellus.
HORATIO Mondd, ma is megjelent az a... dolog?
BERNARDO Nem láttam semmit.
MARCELLUS Horatio szerint csak képzelődünk: nem
hajlandó a g a z n a k elfogadni, *hogy*
borzalmát láttunk, kétszer is. Ezért
kértem, hogy tartson ma velünk,
örködjünk együtt egész éjszaka,
hogy ha megint jönne a látomás,

hadd ostromolj k füled sáncait,
hátha leomlana, és elhiszed,
hogy kétszer láttuk már.

HORATIO Jó, leülünk, és meghallgatjuk Bernardo
meséjét.
BERNARDO Múlt éjszaka,
mikor ott főtt az a nyugati csillag
odáig ért a fényes égi úton,
ahol most izzik, Marcellus meg én (az
óra éppen egvet-

elhiggye végre, szólítsa meg.

HORATIO A fenét, úgyse jön.

BERNARDO Na, ülj csak le,

Jön a Szellem

MARCELLUS Várj, maradj csöndben! Nézd, itt jön
megint.
BERNARDO Pont olyan, mint a most meghalt
király.
MARCELLUS Te művelt vagy, beszélj, Horatio!
BERNARDO Mint a király! Ugye, Horatio?
HORATIO Igen. Belém nyilall a félelem.
BERNARDO Egy szóra vár.
MARCELLUS Kérdezd, Horatio!
HORATIO (a Szellemhez) Mi vagy te, aki bitorlod
az éjjelt,
és bitorlod a hősi alakot,
melyben az eltemetett dán király járt
valaha? Az égre mondom: szólj!
MARCELLUS Megbántódott.
BERNARDO Látjátok? Elvonul.
HORATIO Maradj, beszélj; követelem: beszélj!

Szellem el

MARCELLUS Elment, nem válaszol.
BERNARDO Horatio, sápadt vagy, és remegsz. Ugye
hogy több, mint pusztá képzelt? Mit
gondolsz róla?
HORATIO Isten látja lelkemet, hogy el se hinném,
ha nem volna rá hiteles tanú
a két szemem.
MARCELLUS A királyra hasonlít.
HORATIO Mint te saját magadra.
Ilyen páncélt viselt, mikor kiállt a
nagyraavagyó norvég ellenében; ilyen
zord arccal verte szét a jégen a
szánon futó lengyel hadakat. -
Nagyon fura.
MARCELLUS Így jött már kétszer, halál pontosan,
és elvonult az őrhelyünk előtt.
HORATIO Hogy konkrétan mi ez, azt nem tudom, de
tágabb összefüggésben, szerintem,
valami új, országos bajt jelez.
MARCELLUS Na, üljünk le; mondja meg valaki,
mért kell nekünk szigorú őrködéssel a
lakosságot éjjel is figyelni.
Mért öntenek rézágyúkat naponta,
és hozzák be a hadianyagot?
A hajóácsokat mért kényszerítik
gyötrelmes munkára vasárnap is?
Mi készül itt, hogy izzadó rohamban
az éj s a nap vállvetve robotol? Tudja
ezt valaki?
HORATIO Megmondom én. A
szóbeszéd szerint a volt királyt (kinek
alakja megjelent nekünk), mint
tudjátok, a norvég Fortinbras
mértéktelen győzelmi vágytól üzve
párbajra hívta; és az öreg Hamlet (akit
hősként tisztelt a fél világ) megölte
Fortinbrast. Úgy szólt az alku -
pecséttel és lovagi esküvel -, hogy a
vesztes az életével együtt országa egy
részét is elveszíti.
A mi királyunk is, arányosan,
egy országrészt tett föl: s a jog szerint
ezt Fortinbras vehette volna el,
ha győzött volna - így viszont az ő
ország része került ilyen jogon
az öreg Hamlethez. Na, erre most a
forrófejű ifjabb Fortinbras
összekapart ott fönt, Norvégiában
egy csapatot elszánt kalandorokból:
ők lesznek számára a nyersanyag,

melyből *tervét* kifőzi; mégpedig (ahogy
kormányzatunknak már világos), hogy
visszavegye tőlünk nyers erővel és
kényszerrel az összes tartományt, mit
apja elveszített. Énszerintem ez az oka,
hogy annyit dolgozunk, *hog*y folyton
örkődünk; ez indokolja országszerte a
dühödt készülődést.

BERNARDO Alighanem ez lesz a magyarázat. Nem
is csoda, hogy ez a rémalak olyan
fegyvert visel, mint a király, aki
körül e háborúk forognak.
HORATIO Lelki szemünkbe hintett porszem ez.
Amikor Róma még fennen virágzott,
Julius Caesar bukása előtt,
a sírok megnyíltak, és lepedős lakóik
vinnogva járták Róma tereit; tűzcsóvás
csillagok, véres esők, foltok a Napban;
és a nedves csillag, mely igazgatja
Neptun birodalmát, úgy elfogyott, mint
világvégekor. Es éppen ilyen baljós
jeleket
(melyek közelgő bajok hírhozói, a
katasztrófa előhangjai) -
ilyet mutat most a föld és az ég
vidékünknek és honfitársainknak.

Jön a Szellem

Csend! Nézzétek csak, itt jön már
megint.
Elé állok, ha meg is öl.

A Szellem széttárja a karját

Megállj!
Ha van hangod, ha képes vagy
beszélni,
szólj hozzám!
Ha volna bármilyen tisztos teendő,
mellyel megadhatom nyugalmadat,
szólj hozzám!
Ha ismered hazád vesztes jövőjét,
mely - ha megtudjuk - elkerülhető,
hát szólj!
Vagy ha a föld mélyébe összehordtál
életed során rablott kincseket, és azért
jársz kísértet módra itt, szólj róla, ne
menj el!

Megszóal a kakas

Tartsd föl,
Marcellus!
MARCELLUS Hogyan? A lándzsámmal szúrjak bele?
HORATIO Igen, ha nem áll meg.
BERNARDO Itt van.
HORATIO Itt van.

Szellem el

MARCELLUS Elment.
Megbántjuk ezt a felséges... izét,
ha itt erőszakoskodunk vele.
Ő sérthetetlen, mint a levegő,
a döfködésünk üres handabanda.
BERNARDO Már majdnem beszélt, mikor a kakas
szólt.
HORATIO Akkor eliszkolt, mint a bűnös lélek,
ha szólítja a törvény. Azt beszélük,
hogy a kakas, a hajnal trombitája,
fennkölt és tiszta hangú szólamával

MARCELLUS ébreszti a napistent, és szavára a vízben, tűzben, földben, levegőben bolygó szellemek sietve térnek szálláshelyükre. Es hogy ez igaz, az iménti jelenség bizonyítja.
 MARCELLUS Eltűnt, mert kukorékolt a kakas. Mondják, hogy amikor közeledik az Üdvözítő születése napja, a kakas egész éjjel énekel.
 HORATIO Olyankor - állítólag - nincs kísértet, tiszták az éjszakák: se ártó csillag, se boszorkány, se tündér nincs hatással, oly szent és magasztos az az idő.
 HORATIO Hallottam én is; részben hiszem is. De nézd, a hajnal vörös köpenyében ott jár kelet felől a dombokon. Elég az örködésből; azt javaslom, meséljük el az itt látottakat
 MARCELLUS az ifjú Hamletnek - lefogadom, hogy óhózzá majd szól a néma szellem. Benne vagytok, hogy közöljük vele, szív és szolgálat parancsa szerint?
 MARCELLUS Én egyetérték, és azt is tudom, hogy hol találjuk meg ma délelőtt.

Mind el

MÁSODIK SZÍN

A palota nagyterme.

Jön Király, Királyné, Voltemand, Cornelius, Polonius, Laertes, Hamlet (feketében), tanácsosok, mások

KIRÁLY Bár friss még az emléke drága bátyánk, Hamlet halálának, s úgy illenék, hogy szívünk gyászt viseljen, s földjeink nagy, közös homlokát bánat redőzze - a józan ész az érzelmet legyűri: míg órá böles bánattal gondolunk, már megemlékezünk magunkról is. Ezért döntöttük el, hogy nőül vesszük volt sógornónket, immár hitvesünket, e háborús királyság özvegyét; s a boldogságot mintegy visszafojtva, hol csillogó, hol könnyben úszó szemmel, örülve gyászban, sírva esküvőn, egyensúlyozva kék és kín között elvettük őt. Ehhez nem nélkülöztük az önök böles és bőkezűn adott tanácsait. Köszönet mindenért. Menjünk tovább. Az ifjú Fortinbras (talán mert rosszul méri föl erőnket, vagy drága bátyánk halála nyomán azt gondolja: az ország összeomlik) saját fölényéről ábrándozik, örökké zaklat minket és üzenget, hogy adjuk föl a tartományokat, amik az apjáról - a jog szerint - vitéz bátyámra szálltak. Róla ennyit. Mármost azért kérttem önöket, mert írni fogunk a norvég királynak, ki nagybátyja az ifjú Fortinbrasnak, rokkant öreg, és nyilván mit se hall unokaöccse tervéről; megírjuk, hogy tiltsa meg az új adók szedését, a toborzást, végtére is az ő alattvalói. Elküldjük tehát önt, Voltemand, és önt, Cornelius, az öreg norvéghoz üdvözetünkkel; csak annyi felhatalmazást adunk, *hogy* megbeszéljék mindazt a királlyal, amennyit ez az írás felel.

CORNELIUS és Röpítse útjukon a kötelesség.
 VOLTEMAND A szolgálat a legszebb kötelesség.
 KIRÁLY Kétségkívül. Szerencsés jó utat.

Voltemand és Cornelius el

LAERTES No és, Laertes, mi újság veled? Egy kérésről volt szó: mi az, Laertes? Ha bárki okkal szól a dán királyhoz, azt meghalljuk. Mit kérsz, kedves Laertes? Még ki se mondtad, én már megadom. A fej sincs jobban összehangban a szívvel, a kéz se szolgál fürgébben a szájnak, ahogy a dán trón atyádnak segít. Laertes, mit kívánsz? Felsőes úr, engedje meg :Párizsba visszamennem, mert bár örömmel jöttem Dániába, hogy koronázásán jelen legyek, bevallom: most, hogy tisztemet leróttam, a vágyaim megint Párizsba húznak - kérem, hogy kegyesen bocsásson el.

KIRÁLY Apád tud erről? Szólj, Polonius!
 POLONIUS Felsőes, szívós munkával kifacsart egy kelletlen jóváhagyást belőlem. A kérését így megpecsételtem.

KIRÁLY Adj, kérlek, engedélyt, hogy elutazzon.
 Elvezd csak, Laertes, az ifjúságot, tehetséged és vágyaid szerint.

De te, Hamlet: öcsém, sőt már fiam - Édes öcséd és keserű fiad.

HAMLET Mért vagy még mindig felhőbe borulva?

KIRÁLY Dehogy, felség, sok is nekem a napfény.

HAMLET Hamlet, vedd le az éjfékete színt, és nézz baráti szemmel Dániára. Nem kell örökké, szemedet lesütve, hős apádat keresni lent a porban. Hisz köztudott, *hogy* meghal, ami él: mulandóságból öröklétebe tér.

HAMLET Igen, felség, ez köztudott.

KIRÁLYNÉ Ha így van, mért látszik furcsának a te szemedben? „Látszik”, felség?... Az is! Nekem nincs „látszik”.

HAMLET Se ez a sötét köntös, jó anyám, se a szokásos komor gyászruhák, se erőltetett sóhajok szele, nem, se a szemek áradó folyói, se elgyötört arc k mutogatása - a bánat semmilyen jele, alakja engem ki nem fejez. Ez csupa látszat, mert ilyesmit el lehet játszani.

KIRÁLY De bennem az van, amit sose látnak - a többi: dísz, csak kelléke a gyásznak. Megindító, és tiszta szívre vall, Hamlet, hogy apádat őszintén gyászolod, de apád is elvesztett egy apát,

és az a sajátját - utódaik fiúi dolga, hogy egy darabig sirassák őket. No de makacsul kitarítani a gyászban: ez bizony eretnek csökönység, férfiatlan; az éggel dacoló jellemre vall, erőtlen szívre, türelmetlen észre és iskolázatlan gondolkodásra. Amiről tudjuk: meg kell lennie, és köztudott, közönséges dolog, azt mért kell durcás szembeszegüléssel szívünkbe venni? Ez sértés az éggel, a halottal, a természettel szemben, amelyben mindig meghal az apa, s amely a legelső halottól fogva

	a ma meghaltig csak azt hajtogatja, hogy „így kell lennie”. Hát dobd a földre a terméketlen gyászt, végy minket úgy, mint új apádat; lássa a világ, hogy trónunkhoz legközelebb te vagy, s mint legédesebb apa a fiát, én nem kevésbé példás szeretettel halmozlak el. De azt a tervedet, hogy Wittenbergbe visszamenj tanulni, nos, azt sajnos nem tudjuk támogatni; nagyon kérünk, gondold át, és maradj féltőn gondoskodó szemünk előtt mint főemberünk, rokonunk, fiunk.		De hogyhogy itt vagy Wittenbergből, mondd? <i>(Marcellushoz)</i> Marcellus!
KIRÁLYNÉ	Ne hagyj anyádat könnyörögni, Hamlet. Tedd meg, hogy itt maradsz, és nem	MARCELLUS Jó uram.	
	mész Wittenbergbe.	HAMLET Üdvözöllek. <i>(Bernardóhoz)</i> Jó estét neked is. - <i>(Horatióhoz)</i> De tényleg, hogyhogy itt vagy Wittenbergből?	
HAMLET	Úgy teszek, asszonyom, ahogy kívánja.	HORATIO Lógok az iskolából, jó uram.	
KIRÁLY	Na, ez már kedves, okos felelet. Légy itthon, velünk. - Menjünk,	HAMLET Az ellenséged se mondjon ilyet, és te se bánts azzal a fülemet, hogy rábízol egy önmagadra nézve kínos beismerést. Nem vagy te lógós. Szóval, mi dolgod van itt Helsingörben? Majd megтанítunk inni, amíg itt vagy.	
	asszonyom.	HORATIO Fenség, látni akartam apád temetését. A diáktársunkkal nem gúnyolódunk! Talán inkább az anyám esküvőjét.	
	Hogy Hamlet ilyen szépen egyetért, a szívem mosolyog. Erre iszunk, és ahányszor koccint a dán király, a nagyágyú dörögjön föl az égre, hogy áldomáskor odafönt a felhők visszhangozzák a dörgést. Mehetünk.	HAMLET Hát tény, fenség, az is megvolt hamar. Így gazdaságos. A halotti torról a maradék jó volt az esküvőn. Lássam inkább gyilkosomat a mennyben, csak azt a napot ne, Horatio. Apám - mintha látnám apámat -	
		HORATIO Hol, fenség?	
		HAMLET Lelkemben, Horatio.	
		HORATIO Láttam őt egyszer: nagyszerű király volt. Igazi férfi, mindig, mindenütt; ilyenekkel többé nem találkozom.	
Fanfár. Mind el, kivéve Hamletet		HAMLET Fenség, azt hiszem, tegnap láttam őt. Láttad? Kit?	
HAMLET	Hogy mért nem olvad szét a mocskos húsom, és bomlik cseppjeire, mint a gőz?! Vagy engedné az Örökkévaló az öngyilkosságot! O, Istenem! Milyen sivár, értelmetlen, üres a világ minden dolga a szememben! Pfüj, undorító! Elgazosodott, burjánzó kert, ahol magvát érleli a bűdös gyom. Hogy idáig jutottunk! Csak két hónapja halt meg - annyi sincs -, kiváló király - hozzá képest ez, mint Apollóhoz képest egy szatír. Anyámat úgy szerette, még a szélnek se engedte, hogy arcát túl erősen simítsa végig. Mért muszáj nekem ezekre emlékezni? Es anyám úgy csüngött rajta, mint az éhező, örök étvágygal; egy hónapra rá - ne tudjam - állhatatlanság, nőnemű	HORATIO Fenség, apádat, a királyt.	
	vagy! - egy szűk kis hónap; még el se kopott a cipő, melyben apámat temette, mint Niobé, zokogva - igen, ő - de hát az értelmetlen állat is tovább siratná - nagybátyámhoz ment, apám öccséhez - aki úgy hasonlít apámra, ahogy Herkulesre én. Egy hónap telt el, mikor még a só ki sem tisztult vörösrre sírt szeméből, és félhez ment. Ez bűn, ez a sietség! A meggyalázott ágyba így rohanni! Nem jó, és semmi jóra nem vezet. De szenvedj, szívem, mert hallgatni kell.	HAMLET Apámat, a királyt?	
		HORATIO Tartsd féken az ámuldozásodat figyelmes füllel, míg előadom - e két ember tanúskodása mellett - ezt a csodát.	
		HAMLET Úristen, mit beszélsz?	
		HORATIO Két egymás után következő éjjel Bernardo Marcellusszal örködött; éjfél után, üres, halotti csendben a következő történt: egy alak, mint jó apád, talpig fölfegyverezve, megjelenik, és büszke lassúsággal előttük elmegy. Háromszor vonult el riadt és rettegő szemük előtt egy karnyújtásnyira, miközben ők a félelemtől kocsonyává válnak 'csak állnak, meg se szólítják. A dolgot aztán velem közölték nagy titokban, úgyhogy harmadnap csatlakoztam én is; és szóról szóra úgy, ahogy mesélték, abban a percben és olyan alakban jön a jelenség. Ismertem apádat - egyformák, mint a két kezem.	
		HAMLET De hol volt?	
		MARCELLUS Fenség, a bástyán, ahol örködünk.	
		HAMLET És nem szóltatok hozzá?	
		HORATIO Én igen, de választ nem adott. Illetve egyszer a fejét fölemelte, s valahogy úgy mozdult meg, mint aki szólni fog. De pont akkor a kakas kukorékolt, és erre a jelenség összerezzen, és eltűnt előlünk.	
Jön Horatio, Marcellus, Bernardo		HAMLET Nagyon fura.	
HORATIO	Üdvözlét, fenség!	HORATIO Fenség, az életemre: színigaz.	
HAMLET	Üdvözlét - te vagy?!	HORATIO Úgy véltük, szolgálati kötelesség, hogy tudassuk veled.	
HORATIO	Horatio! Vagy talán rosszul látok?	HAMLET Jól van, fiúk. - Azért nyugtalanít... Ma éjjel is ti vagytok?	
HORATIO	Én vagyok, fenség, legszegényebb szolgád.	MIND Mi vagyunk.	
HAMLET	Barátom vagy; a szolgád én vagyok.		

HAMLET Páncélban, azt mondd?

MIND Páncélban, igen.

HAMLET Tetőtől talpig?

MIND Fenség, a feje búbjág.

HAMLET Akkor nem láttatok az arcát?

HORATIO De, mert a rostélyát föltolva hordta.

HAMLET Hogy nézett, komoran?

HORATIO Inkább szomorú volt, mint haragos.

HAMLET Sápadt vagy vörös?

HORATIO Nagyon sápadt.

HAMLET Es folyton rátok nézett?

HORATIO Állandóan.

HAMLET Ott kellett volna lennem.

HORATIO Megzavarodtál volna.

HAMLET Azt hiszem.

Soká maradt?

HORATIO Míg kényelmesen százig számolunk.

BERNARDO és MARCELLUS Tovább, tovább.

HORATIO Mikor én láttam, nem.

HAMLET A szakálla, az ősz volt?

HORATIO Mint amilyenek életében láttam, ezüstös-fekete.

HAMLET Én is jövök ma éjjel, hátha járkál megint.

HORATIO Biztos, hogy fog.

HAMLET Ha hős apám alakját ölti föl, én megszólítom, még ha a pokol bömbölne is, hogy hallgassak. Barátok, ha eddig sikerült titkolnotok, hallgassatok továbbra is felőle; és bármi történik ma éjszaka, a nyelvetek soha ne tudjon róla. Köszönöm, hogy szerettek. Isten áldjon. A bástyán leszek tizenegy után.

MIND Fenség, öröm, hogy szolgálunk neked.

HAMLET Hogy *szerettek*. Mint én is. Menjetek.

Horatio, Marcellus, Bernardo el

Apám szelleme - fegyverben! Itt baj van. Valami gáztett. Csak már lenne éjfé! Addig ülj nyugton, lelkem. A gonoszság napfényre jön, leplezze bár egy ország. *(El)*

HARMADIK SZÍN

Szoba Polonius házában. Jön Laertes és Ophelia

LAERTES A holmim a hajón van. Ég veled. Húgocskám, ha a szelek kedvezőek, és járnak a hajók, hát ne aludj: halljak felőled.

OPHELIA Nem kell mondanod.

LAERTES És kérek, Hamlet udvaroltságát tekintsd szeszélynek, játszi lobbanásnak, friss ibolyának az ifjú tavaszban, mely gyors, édes - de hervad is hamar, egy percnyi illat, kis szórakozás, de nem több.

OPHELIA Semmi több?

LAERTES Többre ne tartsd. Az ember nemcsak súlyában gyarapszik, de ahogy épül testünk temploma, úgy gyarapszik a lélek és az ész szolgálata belül. Most talán szeret, és nem szennyezi hátsó gondolat szándéka tisztaságát. De vigyázz:

Ő nagy ember, nem dönthet egyedül. Megkötöti őt, hogy hova született; nem cselekedhet úgy, mint a közember, saját feje szerint, mert választásán a teljes állam egészsége múlik. Döntését összhangba kell hoznia annak a testületnek bölcs szavával, amelynek feje: ő. Ha azt mondja: szeret, légy okos, és pont annyit higgy belőle, amennyit ő, sajátos helyzetében, valóra válthat - nem többet tehát, mint amit Dánia majd elfogad. Mérd föl, hogy jó híredből mit

veszíthetsz, ha mindent elhiszel, amit dalol, vagy megszedülsz, és kincsesházadat tolakodása előtt megnyitod. Vigyázz, Ophelia, nagyon vigyázz: maradj hátra érzelmeid mögött, kívül a vészes vagy lőtávolán.

Tékozló lesz a legszerényebb lány is, ha szépségét a Holdnak fölfedi. A tisztát is sújtja a rágalom.

A hernyó bizony gyakran rája le a friss bimbókat még nyílás előtt, s a fiatalság gyenge harmatában könnyen terjed a ragályos penész. Vigyázz tehát: óvjon a félelem.

Az ifjúság lázad és féktelen.

A tanításod, mint szigorú ór, vigyáz majd szívemre. De, drága bátyám, ne tégy úgy, mint az álszent prédikátor, aki nekem sziklás ösvényt mutat, míg ő maga pöfeteg élvezettel a gyönyör rózsás útján andalog, saját szavát feledve.

Csak ne félts. Na, elkések.

OPHELIA

LAERTES

Jön Polonius

De éppen jön apám.

Már megáldott, le másodszer se árt: jó alkalom, hogy még egyszer

bucsúzzak.

POLONIUS

Még itt, Laertes? Futás a hajóra! A szél ott ül vitorlád vállain, csak rád várnak. Gyere, megáldalak. Es ezt a néhány szabályt az eszedbe jól véd bele. Amit gondolsz, ne mondd; s ne váljon tetté a gyors gondolat. Légy közvetlen, de sose közönséges; aki hűséges, kipróbált barát, azt acélos kapoccsal fűzd magadhoz, de óvd a markod attól, hogy kezet rázz minden jöttment, nagyszájú hősködővel. A vitát kerüld; ha kell, úgy vitatkozz, hogy ellenfeled máskor elkerüljön. Hallgass meg mindent, s ne hallasd a

hangod,

fogadd a kritikát, s tartsd meg a magadét.

Öltözködj finoman, míg futja pénzed, de feltűnő ne légy, csak elegáns; - mert a ruha jellemzi viselőjét,

s ebben a franciák legjobbjai páratlan biztonságú mesterek. Kölcsönt ne kérj, és ne is adj soha, mert gyakran eltűnik pénz és barát; ha meg te kérsz, az pazarlásba visz. Ami a legfőbb: ne hazudj magadnak, ebből következik (mint éj a napra),

LAERTES *hogy* másnak se fogsz hazudni soha.
 Isten veled; és szívleld meg szavam.
 POLONIUS Búcsúzom tisztelettel, jó apám.
 LAERTES Az idő sürget; várnak a hajósok.
 OPHELIA Ophelia, ég áldjon. Es jegyezd meg,
 amiket mondtam.
 LAERTES A lelkembe zártam;
 POLONIUS a kulcsát pedig tenálad hagyom.
 OPHELIA Ég veled. *(El)*
 POLONIUS Miről beszéltetek, Ophelia?
 OPHELIA Hát... valamit Hamlettel kapcsolatban.
 POLONIUS Kérlek, jó, hogy eszembe jut.
 Azt hallom, újabban sok idejét
 tölti veled kettesben, és te mindig
 nagylelkűen viszonzod a figyelmét. Ha
 így van - márpedig szóltak nekem, hogy
 így van -, akkor meg kell
 mondanom:
 te nem viselkedsz olyan okosan,
 ahogy apád és jó híred kívánná. Mi
 van köztetek? Halljam az igazat!
 OPHELIA Az van, apám, hogy többször biztosított
 a vonzalmáról.
 POLONIUS A „vonzalom”!... Te képzelődő bakfis, te
 sületlen - nincs veszélyérzeted?! Te
 elhiszed, amiről „biztosít”?
 OPHELIA Én nem tudom, hogy mit higgyek, apám.
 POLONIUS Na, kérlek, megtanítlak. Kisgyerek vagy,
 mert efféle „biztosítékokat”
 készpénznek vettél. Többet követelj!
 Biztosítsd be magad - vagy engem fogsz
 (hogy szegény szót már halálra
 facsarjam:)
 OPHELIA bolondságodról biztosítani.
 De apám, ő a legúrabb modorban
 ostromol szerelmével.
 POLONIUS Modor! Persze, modora: van. Eredj már!
 OPHELIA És igen, az ég szent esküivel
 meg is erősítette szavait.
 POLONIUS Aha, csapdák a kisrigónak. Értsd meg:
 ha forr a vér, a lélek bőven ad
 a nyelvnek esküt. Ez csak tüzijáték,
 édes lányom: fényt ad, de hőt soha, és
 kiálszik még ígéret-korában:
 nem szabad tűznek nézni. Mától kezdve
 korlátozd szüzi jelenlétedet,
 értékeld kissé följebb magadat:
 ne ugorj első szóra. Hamlet herceg
 szavát pedig úgy vedd, hogy fiatal, és
 hosszabb pórázra ereszthető, mint te,
 Ophelia. Egy szó, mint száz: ne higgy
 neki; az esküi - kerítők, más színűek,
 mint tetszetős ruhájuk, szentségtelen
 ügyek ügyvédjei,
 csak lihegnek, mint romlott védőszentek,
 hogy jól megrontsanak. Ennyi elég.
 Mostantól fogva tehát nem szeretném,
 ha arra fecsérelnéd az időt,
hogy Hamlet öfenségével beszélgess.
 Nos, ehhez tartsd magad. Most
 elmehetsz.
 OPHELIA Ahogy kívánja, jó apám.

Mindketten el

NEGYEDIK SZÍN

*A helsingöri vár bástyája. Jön Hamlet, Horatio,
 Marcellus*

HAMLET Milyen hideg van! Csontig vág a szél.
 HORATIO Csípős a levegő, szinte harap.
 HAMLET Hány óra van?

HORATIO Lassan éjfélre jár.
 MARCELLUS Már el is ütötte.
 HORATIO Nem vettem észre.
 Akkor közel van az idő,
 mikor a szellem járkálni szokott.

Harsonaszó, két ágyúlövés

HAMLET Fenség, ez mit jelent?
 A király későig mulat ma este,
 tivornyát tart, és hujjogotva táncol.
 Ahányszor egy korty rajnait lenyel,
 az üstdob és a kürt szétbömböli,
 hogy áldomást iszik.
 Ez így szokás?
 HAMLET Így bizony.

De énszerintem (habár itt születtem, és
 ebben nőttem föl), olyan szokás, mit
 jobb megszegni, mint megtartani. Ezt a
 szédültfejű ivászatot
 szemünkre hányja Kelet és Nyugat; a
 „részeses disznó” melléknevet
 ragasztják ránk - hiába vannak
 bármilyen nagyszabású tetteink, ez
 lerontja elismerésüket.
 Az egyes emberrel is gyakran így van,
 hogy valamely testi hiba miatt,
 mellyel születik, s melyről nem tehet
 (hiszen testét nem választhatja senki);
 vagy nedvei túltengése miatt
 (mely elmossa az elme gátjait);
 vagy egy hajlam miatt, mely átszövi
 az egész életét - szóval, hogy ők, akik
 efféle bélyeget viselnek
 (a Természet jelét? Sors csillagát?),
 hiába rendelkeznek számtalan
 egyéb dicséretes jellemvonással,
 ezeket lerontja mások szemében
 a kérdéses hiba. Egy grammnyi rossz
 gyakran az egész nemes anyagot így
 teszi tönkre.

Jön a Szellem

HORATIO Fenség, nézd, itt jön!
 HAMLET Ég angyalai, védelmezzetek!
 Ha jó szellem vagy, ha kárhozatos, ha
 mennyből hozol szelet, ha pokolból, ha
 szándékos gonosz, ha gyámolító - oly
 meghökkentő alakban kísérsz, hogy
 szólok hozzád. Hamletnek
 nevezlek,
 apámnak, dán királynak. Válaszolj! Ne
 hagyj tudatlanul vergődni; mondd, mért
 léptek ki megszenteld csontjaid halotti
 lepleikből? És a sírbolt,
 ahova békés gyászban befalaztunk, mért
 nyitja szét márvány állkapcsait, *hogy*
 kivessen magából? Mit jelent, hogy te, a
 holttest, talpig vasba bújva újra itt jársz
 a sápadt Hold alatt; rémületet hozol az
 éjszakába,
 hogy, mi csak reszketünk, élő bolondok,
 elgondolva a föl nem foghatót? Mondd,
 mért van ez! Miért? Es mit
 tegyünk?

A Szellem int
 HORATIO

Intett neked, hogy indulj el utána,
 mintha valami közlendője volna, de
 csak neked.

MARCELLUS Nézd, milyen biztatóan mutatja, *hogy* kövesd valahová. Nehogy utána menj!

HORATIO Jaj, Isten ments!

HAMLET Itt nem szólal meg. Akkor követem.

HORATIO Ne csináld, fenség.

HAMLET Mitől kéne félnem?

Az életem egy gombostűt se ér, a lelkeknem meg mit tud ártani? - Az halhatatlan, éppúgy, ahogy ő. Egyre csak hívogat. Megyek veled.

HORATIO Mi van, fenség, ha belecsal a vízbe, vagy föl, a félelmetes sziklacsúcsra, mely kinyúlik a mély tenger fölé? Ott újabb, ijesztő alakot ölt, mely elveszi a józan eszedet, és örületbe visz. Gondolj bele!

Az a hely szörnyű ötleteket ad mindenkinek - még indok nélkül is -, ha onnan föntől lebamul a vízre, és hallja moraját.

HAMLET Még egyre hív. *(A Szellemhez)* Menj hát, követlek.

MARCELLUS Nem, fenség, nem mehetsz.

HAMLET El a kezekkel!

HORATIO Hallgass ránk, nem mehetsz!

HAMLET Szólít a sorsom, és testem minden íze oly erős lesz, akár a nemeai oroszlán.

Intett. Kezeket el! Ha visszatartasz, Szellemet csinállok belőled is!

Félre az útból! - *(A Szellemhez)* Menj csak, én követlek.

Szellem és Hamlet el

HORATIO Önkívületben van a látomástól.

MARCELLUS Kövessük! Nem számít, hogy mit parancsolt.

HORATIO Rendben, gyerünk. Mi lesz a vége ennek?!

MARCELLUS Itt Dániában rohad valami.

HORATIO Bízunk az égre.

MARCELLUS Nem, menjünk utána.

Mindketten el

ÖTÖDIK SZÍN

A bástya más része. Jön a Szellem és Hamlet

HAMLET Hova viszel? Szólj! Nem megyek tovább.

SZELLEMM Figyelj.

HAMLET Figyelek.

SZELLEMM Mindjárt itt az óra, hogy vissza kell térnem a kénköves, gyötrő lángok közé.

HAMLET Te szerencsétlen!

SZELLEMM Ne sajnálj most; hallgass figyelmesen, amit beszélünk.

HAMLET Szólj, ha hallanom kell.

SZELLEMM És bosszút állni, ha meghallgatod.

HAMLET Mi?!

SZELLEMM Én apád szelleme vagyok. Arra ítéltettem, hogy járjak éjjel, nappal meg börtöljek, lángok között, míg emberi életem bűnei kitisztulnak. Ha nem volna tilos,

hogy fölfedjem börtönöm titkait, olyat mesélnék, hogy csak egy szavától ifjú véred borzadva fagyna össze, szemed kiégne, mint az üstökös, összefésült hajad szétbomlana, és úgy meredne szálanként az égre, mint tuskédszűnő sörtéi, ha mérges. De örök dolgok el nem mondhatók hús-vér füleknek.

- Figyelj hát. Figyelj! Ha valaha is szeretted apádat -

HAMLET Uristen!

SZELLEMM Bosszuld meg kegyetlen, gyilkos halálát.

HAMLET Gyilkosság?!

SZELLEMM Az, gyilkosság, a legocsmányabb fajta: kegyetlen volt, és végtelenül aljas.

HAMLET Mondd el, és én kibontom szárnyamat, mint a gondolat, mint a szerelmi vágy, hogy bosszut álljak.

SZELLEMM Megvan az erőd rá. De tértlenebb is lennél, mint a fű, mely Léthé partján kövéren tenyészik, ha most nem cselekednél. Hamlet, halljad. Azt állítják, hogy kertemben aludtam, s megmarta a kígyó - Dánia fülét a halálomról kitalált mesével tömték tele -, de tudd meg, jó fiam, a kígyó, aki megmarta apádat, most koronáját hordja.

HAMLET A nagybátyám! b, a próféta lelke!

SZELLEMM A vérfertőző, szemérmetlen állat! Ördögi ésszel, álnok ajándékkal - átkozott ész és bűvölő ajándék, mely így tud csábítani! - megszerezte szégyenletes vágyának cinkosául látszatra-hűséges asszonyomat. Jaj, Hamlet, iszonyatos zuhanás: mellőlem, aki szilárdan szerettem, el nem hagyva soha az eskümet, amellyel férje lettem, így lecsúszni egy nyomorulthoz, aki mindenestül hitványabb nálam!

A tisztaság meg nem tántorodik, csábítsa bár égi arccal a bűn; de a kéjvágy - ha angyal is a társa - mennyei ágyába is beleun, és rákap a szemétre. De állj, érzem a hajnal levegőjét, rövid leszek. A kertemben aludtam, ahogy szoktam mindennap, délután; a nagybátyád ekkor odalopózott átkos beléndek mérges főzetével, és beöntötte fülem kapuján a pusztító levét, melynek hatása az emberek vérére végzetes, mert mint a higany, gyorsan

szétszalad a

test csatornáin és útjain, és hirtelen erővel összerántja, megtúrósítja a folyékony vért, mint savó a tejet. Nálam is így lett, rögtön kivert egy kérges kiütés: mint Lázárt a fekély, beborította hibátlan testemet. Így fosztott meg álmomban a fivérem élettől, koronától, feleségtől; mint fát, kivágott bűnimmel együtt, gyónatlan, áldozatlan, megkenetlen: el se számoltam, úgy lökött oda bűnös fejjel a végső számadásra. Rettenetes! Hidd el, rettenetes! Ha van jóérzés benned, ezt ne tűrj;

ne hagyd, hogy Dánia királyi ágya a vérfertőzés posványja legyen!
De bárhogy jársz is el ebben az ügyben, ne piszkold be a lelkedet: ne tervezz anyád ellen semmit. Ot bízd az égbe, és a tövisre, mely szívében ül:
szúrja az ügyis. - Mennem kell azonnal, a jánosbogár jelzi már a hajnalt: erőtlén kis tüzét lassan kioltja.
Ég veled. Ég veled. És tarts eszedben!
(Él)

HAMLET Ó, mennyek minden serege! Ó, föld! Mondjam a poklot is? Iszony! Várj, várj, szívem, ti inak, még ne száradjatok el, hanem feszítsetek. Tartsalak észben?! Igen, szellem, míg emlékezni képes e zavart golyóbis. Tartsalak észben?! Jó. Kitérlek az emlékezetemből minden mellékes, ostoba tudást, minden tanulmányt, képet, régi élményt, mit belevésett fiatal eszem, és csak a te parancsod, az fog élni elmém könyvében, s nem keveredik alantasabb tudással. Esküszöm! - A gonosz, romlott asszony! A gazember, a mosolygó gazember! Hol van a táblám? (Kis trótláblát vesz elő) Jobb, ha le is írom, hogy mosolyoghat a gazember is - ha másutt nem, hát nálunk, Dániában. (ír) Így ni, nagybácsikám. S a jelszavam: „Ég veled, ég veled, és tarts eszedben.” Megesküdtem.

Jön Horatio és Marcellus

HORATIO Fenség, fenség!
MARCELLUS Hamlet herceg!
HORATIO Oltalmazza az ég.
HAMLET (félre) Úgy legyen.
MARCELLUS Hahó, hahó, fenség!
HAMLET Hahó, hahó, fiúk! Ide, madárkáim!
MARCELLUS Hogy vagy, fenséges úr?
HORATIO Mi újság, fenség?
HAMLET Ó, csodálatos!
HORATIO Kérlek, fenség, mondjad!
HAMLET Nem, mert eláruljátok.
HORATIO Én soha, Isten az atyám.
MARCELLUS Én se, fenség.
HAMLET Na, mit szóltok: ki képzelhette volna - de titok marad?
HORATIO és MARCELLUS Becsületszavunkra.
HAMLET Nem él olyan gazember Dániában - aki nem becstelen.
HORATIO Ezért kár volt a sírjából kiszállni, hogy ezt közölje.
HAMLET Igaz, így igaz. Úgyhogy további kertelés helyett jobb lesz, ha kezet rázunk s elmegyünk; ti dolgotok és vágyatok után - mert minden embert két erő vezérel: dolga és vágyai -, én meg, szegény, imádkozni megyek.
HORATIO Fenség, te csak beszélsz itt összevissza.
HAMLET Bocsáss meg, hogyha megbántottalak - őszintén sajnálom.
HORATIO Nincs semmi baj.
HAMLET De bizony, Szent Patrikra mondom, baj van,

nagy baj, Horatio. Ez a kísértet őszinte szellem, annyit mondhatok: de ha kíváncsi vagy, mi van közöttünk, fojtsd el a vágyad. Most pedig, fiúk, barátok, diáktársak, katonáim: hadd kérjek valamit.
HORATIO Mondd ki, fenség, és meglesz.
HAMLET Titok legyen, amit ma láttatok.
HORATIO és MARCELLUS Az lesz, fenség.
HAMLET Jó, de esküdjetek!
HORATIO Úgy éljek, fenség, titok lesz.
MARCELLUS Titok lesz, fenség, úgy éljek.
HAMLET A kardomra!
MARCELLUS Fenség, már megesküdünk.
HAMLET De igenis, a kardomra, igen!
SZELLEM (a színpad alatt) Esküdjetek!
HAMLET Nocsak, pajtás, te szólsz? Hát itt vagy, cimborá?
Hallgassátok a pincében a fickót.
Kérem az esküt!
HORATIO Mondd előre, fenség.
HAMLET Senki ne tudja meg, mit láttatok. Esküdjetek a kardomra.
SZELLEM Esküdjetek!
Esküsznek
HAMLET *Hic et ubique?* Gyerünk máshova! Ide gyertek, urak.
Fogjátok meg újra a kardomat. Esküdjetek a kardomra: senki ne hallja, mit hallottatok. Esküdjetek a kardjára!
SZELLEM Esküsznek
HAMLET Jól mondd, vén vakond! Furkálj a földben? Kész bányász ez! - Gyerünk arrébb, fiúk.
HORATIO Ez az egész különös és ijesztő.
HAMLET Nem kell a különöstől megijedni. Több dolog létezik, Horatio, a mennyben és a földön, mint amit össze bír álmodni a tudomány. De gyertek, itt, még egyszer: - soha, úgy éljete, bármilyen furcsán is viselkedem - mert lehet, hogy mostantól úgy tanácsos, ha hóbortosnak mutatom magam -, tehát ha így láttok, akkor se fogtok se testi jellel, se bólogatással, se kétértelmű kifejezésekkel, mint „Hát, mi tudjuk”, vagy „Nem mondunk semmit”, vagy „Beszélhetnének...”, vagy „Mi hallgatunk”, vagy más közvetett módon elárulni, hogy tudjátok - erre esküdjetek, és úgy segítsen a gondviselés.
SZELLEM Esküdjetek!
Esküsznek
HAMLET Nyugodj, zaklatott szellem. Uraim, szeretettel ajánlom magamat; és amit Hamlet, ez a szegény ember a barátságért cserébe megadhat, azt meg is fogja adni. Menjünk be.

A szájatokon lakat, ugyebár?
A világ szétesett; átok ül rajtam, mert én
kellek hozzá, hogy
összerakjam.

A többiek előre akarják engedni

Nem, nem, menjünk csak együtt.

Mind el

MÁSODIK FELVONÁS ELSŐ SZÍN

*Szoba Polonius
házában. Jön Polonius
és Reynaldo*

POLONIUS A pénzt meg az írást is vigye el.
REYNALDO Igen, uram.
POLONIUS Az lenne bölcs, Reynaldo, ha kicsit
tájékozódna: hogy él a fiú? -
mielőtt fölkeresné.

REYNALDO Így gondoltam, uram.
POLONIUS Jól mondja, nagyon jól. Na, kérem
szépen,
először tudja meg: vannak-e dánok ott,
Párizsban; és kik, és hogy, és hol; és mire
mennyit költenek. Namármost, ha így,
kerülő úton tudja meg,
hogy ismerik a fiamat, az jobb,
mint ha közvetlenül kérdezne rá. Mondja
azt, hogy már látta valahol, hogy:
„Ismerem apját, barátait, futólag őt is” -
Reynaldo, világos?

REYNALDO Igen, teljesen, uram.
POLONIUS „Futólag őt is”, mondhatja. „Csak épphogy;
de úgy hírlík, kicsapongó alak,
aki hol így, hol úgy” - és kenje rá, ami eszébe
jut - persze vigyázzon: ne túl rosszat, nehogy
szégyenbe hozza; érti, afféle kilengéseket,
amelyek mindig is kísérni szokták a
szabad ifjúságot.
Például kártya?

REYNALDO Az - ital, káromkodás,
POLONIUS vívás, kurvázás; eddig elmehet.
REYNALDO Uram, ez már szégyenbe hozná.
POLONIUS Á, nem, ha kissé tompítja az élet. De olyan
rágalmat már rá ne kenjen, hogy nem képes
mértéket tartani - ezt nem kívánom;
finoman utaljon a hibáira: kis
szabadosságok,
a tüzes lélek lobbanásai,
a zabolátlan vér vadóckodása - ez
mindenkit feszít.

REYNALDO De, jó uram...
POLONIUS Hogy mért kell ezt csinálni?
REYNALDO Igen, uram,
ezt kérdezem.

POLONIUS Kérem,
most jön a lényeg.
Szerintem nagyon hasznos taktika. Ha rátesz
egy-két szeplőt a fiamra, hogy úgy mondjam:
természetes kopást - érti, ugye? -
az illető, akinél faggatózunk,
ha valamelyik fent említett bűnben már
látta vétkezni a fiamat,
akkor biztos, hogy így fog replikázni:

„Drága uram”, *vagy* „Pajtás”, vagy
„Fiacskám”,
már aszerint, *hogy* kinél hogy szokás, vagy
mely országból jött.

REYNALDO Úgy van, uram.
POLONIUS És erre, kérem szépen, aszongya ez a -
mit is akartam mondani? Az istenfáját, valamit akar-
tam. Hol hagytam abba?

REYNALDO Hogy „így fog replikázni”.
POLONIUS Hogy „így fog replikázni”, persze, persze. Majd
így szól: „Ismerem azt az urat, láttam
tegnap” vagy „valamelyik nap”, ezzel meg
ezzel volt, „és ahogy mondja: épp
kártyázott”, „épp kába volt a
szesztől”,
„folyton teniszeznek”, vagy még akár:
„láttam bemenni egy jóféle házba”-kvázi
egy bordélyba; és így tovább. Látja, ugye,
hamis horogra igaz ponty harap! Így
tudunk mi, bölcsen és ügyesen oldalazó
cselekkel elkövetni diszkrécióval
indiszkreciót.
Ahogy tanítottam, *úgy* járjon el
maga is a fiammal. Érti ezt?
Igen, uram.
Hát jó utat, Isten vele.
Köszönöm, uram.
És tartsa szem előtt, hogy ő milyen.
Úgy lesz, uram.
A zenét el ne hanyagolja!
Megmondom, uram.

Reynaldo el: - Jön Ophelia

POLONIUS Isten vele. -
Mi van, Ophelia, valami baj van?
OPHELIA Jaj, apám, apám, én úgy megijedtem!
POLONIUS Mítől, az Istenérit?
OPHELIA Apám, a küsszobában varrogattam,
és Hamlet herceg kigombolt kabátban, kalap
nélkül és mocskos
harisnyában, ami a bokájáig lecsúszott,
fehéren, mint a fal, remegő lábbal, olyan
siralmas arckifejezéssel,
mintha a pokolból szabadult volna, hogy
rémisztgessen -- úgy állt meg előttem.
A szerelem bolondja?

POLONIUS Nem tudom, de ettől
OPHELIA félek én is.
Es mit mondott?

POLONIUS A csuklómat megfogta szorosán,
OPHELIA aztán eltartott karnyújtásnyira,
s másik kezét a szeme fölé tartva úgy
vizsgálta végig az arcomat, mint aki rajzol.
Soká így maradt. Végül kicsit megrázta a
karom, a fejét háromszor ingatta föl-le, és
sóhajtott, olyan szánalmasan, olyan
mélyen, hogy beleremegett - azt hittem,
vége van. Elengedett, és vállá fölött
hátracsavart fejjel elindult; nem használta
a szemét, mert anélkül is kitalált az ajtón,
és tekintetét végig rám szögezte.
Gyere velem, a királyhoz megyünk. Ez
súlyos szerelmi önkívület,
POLONIUS mely vadul fölemésztí önmagát, és
OPHELIA kétségbeesett dolgokba visz, mint bármely
szervenvedély az ég alatt,

OPHELIA mely minket kínoz. Sajnálom nagyon. Mondd, mostanában megszidta talán?
Dehogya, apám: parancsa szerint a leveleit visszaküldtem, őt meg nem engedtem közel.
POLONIUS Ez őrijtette meg. Már sajnálom, hogy nem tudtam vele jobban tömődni. Félttem, hogy csak játszik, meg akar rontani. Jaj, átkozott gyanakvás! Ugyanúgy hibája az öregeknek ítéletükben elvetni a súlykot, ahogy az ifjakban meg túl kevés az óvatosság. Gyere a királyhoz. Fedjük föl ezt, mert így nagyobb bajt okoz, mint a szégyen, amit fejünkre hoz. Gyere!

Mindketten el

MÁSODIK SZÍN

Terem a palotában.
Jön Király, Királyné, Rosencrantz, Guildenstern, kísérek

KIRÁLY Örvendünk, Rosencrantz és Guildenstern. Már rég akartuk látni magukat, de most azért üzentünk hirtelen, mert szükség van magukra. Értésültek, **hogya** Hamlet megváltozott - így nevezném, mert kívül se, belül se ugyanaz, mint aki volt. Hogy vajon mi lehet az oka annak - túl apja halálán -, hogy tiszta értelméből így kibillent, álmodni sem tudom. Kérem tehát, **hogya** maguk, akik vele nőttek föl, s közeli társai korban, szokásban, maradjanak vendégként udvarunknál, vonják be őt is mulatságaikba, hogy szórakozás közben figyeljék - ahogy az alkalom megengedi -, hogy milyen titkos bajjal küszködik, amit aztán már orvosolhatunk.

KIRÁLYNÉ Kedves urak, sokat beszélt magukról, higgyék el, nincs két ember a világon, akikhez így ragaszkodik. Tegyék meg, hogy nagylelkűen megsegítenek, és elidőznek itt egy darabig, hátha reményünk végül teljesül. Látogatásukért a köszönet királyi hála lesz.

ROSENCRANTZ Felsegetek uralkodói kívánságukat parancs gyanánt is közölhatték volna, nem kérésként.

GUILDENSTERN Engedelmeskedünk, és mindketten legjobb erőnk szerint helyezzük bármilyen szolgálatunkat felségtek lábához.

KIRÁLY Köszönjük, Rosencrantz és kedves Guildenstern.

KIRÁLYNÉ Köszönjük, Guildenstern és kedves Rosencrantz.

Kérem, hogy siessenek a fiamhoz. Nagyon megváltozott. - Valaki menjen, és vigye Hamlethez a két urat.

GUILDENSTERN Bár lenne ittlétünk és működésünk az ő hasznára s örömére.

KIRÁLYNÉ Úgy legyen.

Rosencrantz, Guildenstern és egy szolgáló el. - Jön

Polonius

POLONIUS A követek, felség, teljes sikerrel megjöttek Norvégiából.
KIRÁLY Te mindig jó hírek szülője voltál.
POLONIUS Na ugye, felség. Biztosítalak, **hogya** szolgálatom és lelkem fölött Isten s király egyként rendelkezik. Es azt hiszem - legalábbis, ha elmém még ugyanolyan szimatú vadász, mint azelőtt volt -, nos, hogy megtaláltam Hamlet zavartságának az okát.
KIRÁLY Beszélj, beszélj, hallani akarom.
POLONIUS Engedd be előbb a követeket.
KIRÁLY Az én hírem majd desszert lesz a végén. Akkor tálaid föl őket: jöjjenek.

Polonius el

Azt mondja, drága Gertrud, megtalálta, hogy mitől lelki beteg a fiad.
KIRÁLYNÉ Kétfelm, hogy más oka van, mint a fő ok: apja halála és gyors esküvőnk.
KIRÁLY Majd kifaggtatjuk.

Jön Polonius, Voltemand, Cornelius

Üdv, barátaim!
Nos, mit mond bátyánk, a norvég király?
VOLTEMAND Köszöni üdvözlését, s viszonzozza. Már első szavunkra leállította unokaöccse szervezkedését; úgy hitte, Lengyelország ellen indul, de most, hogy fölfigyelt rá, kiderült: felséged ellen folyt a készülődés. Fájjalta, hogy beteg öregkorával így visszaéltek, s parancsot adott, hogy vegyék őrizetbe Fortinbrast; az erre önként föladata magát, királyi megrovásban részesült, és nagybátyja előtt megesküdött, hogy többé nem készül felséged ellen. Az öreg, örömeben, ad neki évente háromezer koronát, és megbízta, hogy összegyűlt hadával induljon máris Lengyelország ellen. Egyben kéri - ez itt van részletezve (**Egy írást mutat**) -, hogy kegyeskedjék átengedni őket birodalmán a végcéljuk felé; olyan biztonsági garanciákkal, ahogy itt le van írva.
KIRÁLY Rendben van. Majd elolvassuk alkalmas időben, s választ adunk, kellően mérlegelve. Addig is köszönjük munkájukat. Pihenjenek, s majd együtt vacsorázunk. Uraim, minden jót.

Voltemand és Cornelius el

POLONIUS Ezt elintéztük. Uram és úrnőm, ha kifejteném, hogy mi a parancs, mi a kötelesség mért nap a nap, mért idő az idő, csak fecsérelnék napot és időt. És minthogy tömörség az eszme lelke, s a terjengősség külső dísz csupán, rövid leszek. Nemes fiuk bolond. Bolondnak mondom: persze hogy bolond - mi más volna, ha egyszer megbolondult?

KIRÁLYNÉ POLONIUS De hagyjuk ezt. Ne bűvészkedjen. Mondja! Felség, kérem, én nem bűvészkedem. Hogy bolond: igaz. Hogy igaz: szomorú. Hogy szomorú: igaz. Ez ostoba alakzat volt, nem bűvölöm tovább. Bolond, maradjunk ebben. No de lássuk, *hogy* mi válthatta ki ezt a hatást, sőt, úgy is mondhatnám: ezt a csapást, a csapás hatásának az okát. Nos, nincs más hátra, mint ami marad: mérlegeljék, van egy leányom - amíg az enyém -, egy szófogadó, jól nevelt teremtség (*Elővesz egy levelet*), ezt adta át nekem. Itéljék meg. (*Olvás*) „A menyeyneink, szívem bálványának, a gyönyörűséges Opheliának...” - Jaj de elcsépett szó ez a „gyönyörűséges”, elcsépett és idétlen. De hallgassák tovább: - „...küldöm e sorokat hibátlan hófehér keblébe, satöbbi.”

KIRÁLYNÉ Ezt Hamlet küldte neki?
POLONIUS Felséges asszony, várjon, mondok mindent. „Ne hidd el, hogy süt a csillag, sem, hogy a nap újra kel; ne hidd el, mit bölcsek írnak - de szerelmekben hinned kell. Jaj, édes Ophelia, nem megy nekem a szótagszámlálás. Nem tudom méricskélni a sóhajaimat. De azt, *hogy* szeretlek, nagyon, mindennél jobban, azt hidd el. Eg veled. Tied vagyok örökre, legédesebb lány, míg jár bennem a gép - Hamlet.”

Ezt adta ide szófogadó lányom, és Hamlet minden udvarló szavát - hogy hol és mikor és miként adódott - fülembé juttatta.

KIRÁLY POLONIUS S a lányod hogy fogadta a szerelmét?
POLONIUS Mit gondolsz rólam?!
KIRÁLY POLONIUS Hogy tisztességes, rendes ember vagy. Felség, remélem is. Hát azt hiszed, hogy látva ezt a friss, forró szerelmet - mert észrevettem, meg kell mondanom, mielőtt szólt a lányom -, azt hiszed, vagy nejed őfelsége azt hiszi, hogy én beállnék üzenőfüzetnek, vagy szemet hunynék süketnéma szívvel, vagy tétlenül nézném szerelmüket - hát azt hiszik?! Nem, rögtön cselekedtem, s a kisasszonynak azt mondtam: „Figyelj. Hamlet: herceg. Ő nem a te világod. Ezt nem szabad.” Előírtam neki, hogy zárkózzon el látása elől, küldöncét, ajándékát ne fogadja. Ő betartotta parancsaimat, Hamlet pedig, hogy így elutasítják, bánatba zuhant, aztán nem evett, aztán csak virrasztott, aztán legyöngült, aztán hóbortos lett, majd belesüllyedt az örületbe, melyben most dühöng, mindnyájunk gyászára.

KIRÁLY KIRÁLYNÉ POLONIUS Szerinted így van?
POLONIUS Lehet. Valószínű. Volt arra precedens - csak kérdezem -, hogy én azt mondtam valamire: „Így van”, és nem volt igazam?
KIRÁLY POLONIUS Nem tudok róla. Vedd *ezt* le *innen* (*Fejére és vállára mutat*), ha ez nem igaz. Ha nyomra vezet valami körülmény,

fölhozom a föld közepéből is az igazságot.

S mi a bizonyíték?
Tudják, *hogy* néha órák hosszat járkál az előcsarnokban. Ez a szokása. Majd ott ráeresztem a lányomat. Mi meg egy függöny mögé elbujunk, és megfigyeljük. Ha nem szereti, és nem ezért borult el az agya, hát ne legyek állami főtanácsos, hanem lóhajtó paraszt. Megpróbáljuk.

KIRÁLY *Jön Hamlet, egy könyvet olvasva*

KIRÁLYNÉ POLONIUS Épp itt jön, olvas. Milyen szomorú! Most menjenek el, kérem, mind a ketten, *hadd szólítsam meg gyorsan*. Már bocsánat.

Király, Királyné, kísérők el

Hogy van fenséged, kedves Hamlet úr?
HAMLET Jól, hála Istennek.
POLONIUS Ismer engem, fenség?
HAMLET Ó, remekül. Maga halkereskedő.
POLONIUS Én nem, fenség.
HAMLET Bárcsak olyan becsületes ember volna.
POLONIUS Becsületes, fenség?
HAMLET Igen, uram. A mai világban aki becsületes, *az egy* a tízezer közül.
POLONIUS Ez nagyon igaz, fenség.
HAMLET Mert ha a nap melege férgeket növeszt a döglött kutyában, ahogy megcsókolja a döghúst - van magának lánya?
POLONIUS Van, fenség.
HAMLET Ne engedje ki a napra. Esetleg terhes lesz neki a napfény, ami másnak áldás, aztán viselheti - vigyázzon, barátom.
POLONIUS (*félre*) Na, mit mondtam? Megint a lányommal jön elő. Pedig először nem ismert meg; azt mondta, halkereskedő vagyok. Nagyon súlyos. Istenem, fiatal koromban én is mennyit szenvedtem a szerelemtől, majdnem ugyanígy. Beszélek még vele. - Mi az, amit olvas, fenség?
HAMLET Szavak, szavak, szavak
POLONIUS No és milyen tárgyban, fenség?
HAMLET Milyen *tárgyban*? Hál ebben a könyvben.
POLONIUS Ugy értem, mi a könyv tartalma, fenség.
HAMLET Rágalmak, uram. Ez a gúnyolódó gazember azt írja, *hogy az* öregeknek fehér szakálluk van, rancos az arcuk, a szemükből sűrű gyanta és mézga szivárog, és olyan vastagon szellemtelenek amilyen vékony a kolbászuk - mindezt, uram, én is teljes meggyőződéssel hiszem, bár nem tartom illedelmesnek így le-írni. Mert maga is, uram, lesz még olyan öreg, mint én - ha visszafelé tud haladni; mint a rák.
POLONIUS (*félre*) Bár örülség, van benne logika. - Nem árt meg a friss levegő, fenség?
HAMLET Feküdjek sírba?
POLONIUS Valóban, ott nincs levegő. - (*Félre*) Milyen találóak néha a válaszai - az örülség gyakran telibe talál ott, ahol a józan ész csak I vaktában lövöldöz. Itt hagyom, és sürgősen kitalálom a módját, hogyan találkozhatna a lányommal. - Fenség, meg kell *hogy* fosszam a társaságomtól.
HAMLET Nincs semmi a világon, 'uram, amitől ilyen boldogan megválnék - csak az életem, az életem, az életem.
POLONIUS Vizontlátásra, fenség.
HAMLET Ezek az unalmas vén hulyék.

Jön Rosencrantz és Guildenstern

POLONIUS Hamlet herceget keresik? Ott van.
ROSENCRANTZ Köszönjük, uram.

Polonius el

GUILDENSTERN Drága fenség!

ROSENCRANTZ Édes jó fenség!

HAMLET Legjobb barátaim! Hogy vagy, Guildenstern?

A, Rosencrantz! Drága fiúk, hogy vagytok?

ROSENCRANTZ Ahogy a halandók már lenni szoktak.

GUILDENSTERN Boldogan, mert épp csak kellően boldogan: nem mi vagyunk Fortuna koronája.

HAMLET De nem is a cipőtalpa?

ROSENCRANTZ Az se, fenség.

HAMLET Szóval a dereka táján laktok, úgy a kegyei közepén?

GUILDENSTERN Mondjuk így: alattvalói vagyunk.

HAMLET A hasa alatt valók? Valami kis hasadékból, mi? Igaz, nagy kurva önagsága. Na, mi újság?

ROSENCRANTZ Semmi, fenség, csak becsületes lett a világ.

HAMLET Akkor közel a világvége. De a hír nem igaz. Hadd kérdezzem konkrétan. Mivel érdemeltétek ki, fiúk, hogy a szerencse ebbe a börtönbe küldött benneteket?

GUILDENSTERN Börtönbe, fenség?

HAMLET Dánia börtön.

ROSENCRANTZ Akkor az egész világ az.

HAMLET Pontosan: van benne sok cella, fogda, zárka, és Dánia az egyik legrosszabb.

ROSENCRANTZ Szerintünk nem, fenség.

HAMLET Jó, akkor nektek nem az; végül is semmi se jó vagy rossz, csak a gondolkodásunk teszi azzá. Nekem börtön.

ROSENCRANTZ De akkor a nagyravágyásod miatt az: túl szűk a fantáziádnak.

HAMLET Istenem, engem bezárhatnának egy dióhéjba, ott is úgy érezném, hogy a végtelen királya vagyok - ha nem volnának rossz álmaim.

GUILDENSTERN Nyilván nagyravágyó álmok; hiszen a nagyravágyás éppen az álmokat kívánja másolni.

HAMLET Az álmok maguk is másolatok.

ROSENCRANTZ Úgy van, tehát a nagyravágyás azért olyan híg és súlytalan dolog, mert egy másolat másolata.

HAMLET Eszerint a koldus van valódi anyagból, és az uralkodók meg a kimagasló hősök csak a koldusok másolatai?... Ne csatlakozzunk az udvarhoz? Én már nem tudok vitázni.

ROSENCRANTZ ÉS GUILDENSTERN Hadd legyünk mi a kíséreted.

HAMLET Szó se lehet róla. Titeket nem sorolnak a szolgálaim közé, itt ugyanis - megmondom őszintén - csapni való a személyzet. De - hogy a barátság kitaposott útján maradjunk - mit csináltak itt Helsingörben?

ROSENCRANTZ Téged jöttünk meglátogatni, fenség, ennyi.

HAMLET Amilyen koldus vagyok, még köszönetem is alig van - de köszönöm. Megjegyzem, fiúk, talán elég is egy fillérnyi köszönet. Titeket iderendeltek, nem? Magatoktól jöttetek? Önként? Na, legyetek őszinték. Kérlek, mondjátok meg.

GUILDENSTERN Mit mondjunk meg, fenség?

HAMLET Mindegy, csak ne a lényeket. Titeket iderendeltek - látom a beismerést a szemetekben, nem vagytok elég kétszínűek, hogy leplezzétek. Tudom, a jóságos király és királyné rendelt ide.

ROSENCRANTZ Mi célból, fenség?

HAMLET Azt majd ti megmondjátok. De fölszólítottak a

régi ismeretségünk jogán, a gyerekkori barátság jogán, a máig tartó szeretet jogán, és amit még egy jobb szónok rátok tudna olvasni, hogy őszintén és egyenesen mondjátok meg: iderendeltek vagy nem?

ROSENCRANTZ (*félre Guildensternhez*) Szerinted?

HAMLET Figyelek, fiúk! Ha szerettek, nem titkolóztok.

GUILDENSTERN Fenség, iderendeltek.

HAMLET Én megmondom, miért; és a leleplezéssel elejét veszem a ti árulásotoknak, miközben a király és a királyné iránti kötelességeteknek se görbül egy ha-ja szála sem. Az utóbbi időben - *hogy* miért, nem tudom - kivesszét belőlem a jókedv, szokásos dolgaimat nem gyakorlom, és olyan nyomott a kedélyállapotom, hogy ez a remek alkotmány, a Föld, csak kopár hegyfoknak tűnik; ez a pompás sátor, a levegő, nézzétek meg, ez a pazarul fölénk boruló boltozat, ez az aranytűzzel kivert fenséges tető, mindez számomra csak bűzhödt és fojtogató gőzök keveréke. Micsoda remekmű az ember: milyen kifinomult az elméje; milyen végtelenek a képességei; az alakja, a mozgása milyen hibátlan és bámulatos; tettei, mint az angyaloké, fölfogása, mint az isteneké; a világ csodája, az élőlények mintaképe - és mégis, mit érdekel engem ez a mindennél finomabb por? Nem tudok én már emberben gyönyörködni - nőben sem, mert látom, ezen vigyorogtok.

ROSENCRANTZ Fenség, semmi ilyesmire nem gondoltam.

HAMLET Akkor min nevettek, mikor azt mondtam, hogy nem tudok emberben gyönyörködni?

ROSENCRANTZ Azon, fenség, *hogy* ha emberben már nem gyönyörködsz, akkor a vándorszínészeket nagyon szegényes fogadtatásban fogod részesíteni. Megelőztük őket az úton, idetartanak, *hogy* följárlják neked a szolgálataikat.

HAMLET Aki a királyt játssza, Isten hozta - őfelsége előtt leborulok; a kalandor lovag forgassa jól a törét meg a pajzsát; a szerelmes se fog ingyen sóhajtozni; a szenvedélyek embere itt békében kidühöngheti magát; a komikus majd nevetteki azokat, akiknek csiklandós a rekeszizma; a hölgy pedig mondja ki kertelés nélkül, amit gondol, különben döccen a versláb. Miféle társulat ez?

ROSENCRANTZ Akikben annyit gyönyörködtél: a városi tragédiaszínház.

HAMLET Es hogyhogy vándorolnak? Az állandó helyük sokkal jobb volt, akár hírnév, akár jövedelmezőség szempontjából nézzük.

ROSENCRANTZ Valami rendbontás miatt *egy* időre be kellett zárniuk.

HAMLET Most is olyan népszerűek, mint amikor még bejártam a városba? Van közönségük? ROSENCRANTZ Már nincs nekik.

HAMLET Hogy lehet az? Kezdenek beroszdásodni?

ROSENCRANTZ Nem, az ő teljesítményük a szokott színvonalon van; hanem felbukkant egy fészkalja gyerek, kis héják, akik teli torokból visítják a magukét, és mindenki eszeveszetten tapsol nekik. Ok most a divat, és úgy ócsárolják a „közönséges színpadokat” - így beszélnek a többi színházról -, hogy sok kard-forgató ember a lúdtolltól való félelmében már alig mer oda járni.

HAMLET Micsoda? Gyerek-szintársulat? Ki vezeti őket? Honnan kapják az ellátást? Csak addig lesznek színpadon, amíg szoprán hangjuk van? Ha tovább is a pályán akarnak maradni - és valószínűleg igen, ha nincs más megélhetésük -, akkor a háziszervezőik rosszul teszik, ha a saját jövőjüket mocskoltatják be velük.

ROSENCRANTZ Így van, mindkét oldal megteszi a magáét, a nép meg azzal szórakozik, hogy egymás ellen hecceli őket. Volt idő, hogy csak az a darab hozott

pénzt, amelyikben a szerző meg a színészek beszálltak ebbe a csetepatéba.

HAMLET Hihetetlen.

ROSENCRANTZ Erre pazarolták az agyukat.

HAMLET A gyerekszínészek győztek?

ROSENCRANTZ Bizony, fenség, elsöpörték még Herkulest is a glóbuszával együtt.

HAMLET Nem csodálom; a nagybátyám Dánia királya, és akik fintonogtak rá, amíg apám élt, most húsz, negyven, ötven, száz aranyat is megadnak egy ekkor-ka arcképeért. A fenébe, van ebben valami természet-főlötti: bár meg tudná magyarázni a tudomány.

Trombitaszó

GUILDENSTERN Itt vannak a színészek.

HAMLET Uraim, mindenesetre Isten hozott benneteket Helsingörben. Rázzunk kezét. Az üdvözléshez hozzátartozik a forma és az ünnepélyesség. Hadd tart-sam be veletek is a formákat - hogy aztán amikor a színészeket üdvözlöm (azt pedig szépen, udvariasan akarom csinálni!), nehogy úgy tűnhessen, hogy őket szívesebben fogadom, mint titeket. Szóval Isten hozott. De az én nagybácsi-apám és nagynéniam tévednek.

GUILDENSTERN Miben, kedves fenség?

HAMLET Én csak észak-északnyugati szélben vagyok bolond. Ha délről fúj a szél, akkor meg tudom különböztetni a verebet a vérebtől.

Jön Polonius

POLONIUS Üdvözlöm az urakat.

HAMLET Figyelj, Guildenstern, és te is, az összes fületekkel.

Ez a nagy csecsemő még nem lépett ki a pelenkájából.

ROSENCRANTZ Vagy most bújt bele másodszor, hiszen azt mondják: az öregkor második gyermekkor.

HAMLET Megjósolom, hogy azért jön, hogy a színészeket bejelentse. Figyeljétek meg. - Jól mondja, uram, hétfőn délelőtt volt, igen, akkor volt.

POLONIUS Fenség, el kell újságotnom valamit. HAMLET Fenség, el kell újságotnom valamit. Amikor Roscius színész volt Rómában -

POLONIUS A színtársulat van itt, fenség.

HAMLET Züm, züm.

POLONIUS De kérem -

HAMLET Jöttek is egy szekéren -

POLONIUS A világ legjobb színészei, a műfaj nem számít: tragédia, komédia, történelmi dráma, pásztorjáték, komikus pásztorjáték, történelmi pásztorjáték, történelmi tragédia, tragikus történelmi pásztorjáték, egységesen összetett szcenikával és monolitikusan sokrétű poézissal. Ezeknél Seneca nem súlyos és Plautus nem könnyű. Akár klasszikus szigorban, akár szabad áradásban ők a legjobb társulat.

HAMLET Ó, Jefte, Izráelnek bírása, mely kincset bírtál!

POLONIUS Mely kincset bírt, fenség?

HAMLET Hát:

Egy, csak egy leánya lett,
kit szeretett módfelett."

POLONIUS (*félre*) Megint a lányom.

HAMLET Nincs igazam, öreg Jefte?

POLONIUS Ha engem nevez Jefteinek, fenség, van egy lányom, akit szeretek módfelett.

HAMLET Nem ez következik.

POLONIUS Hát mi következik, fenség?

HAMLET Hát:

„Ember tervez, Isten végez”,
majd pedig, tudja,
„Amint várták, meg is látták”.

A tanköltemény első szakasza többet is ígér, de nézze: itt jön a közjáték!

Jönnék a Színészek

Üdvözetem, színész urak. Isten hozta mindnyájukat. - Örülök, hogy jól vannak. - Jó napot, barátaim. - Jaj, öreg barátom, egészen belepte a szőr azóta, hogy láttam. A legkihívóbb szakáll Dániában! - Ó, drága hölgyem, kisasszonyom! Ez igen, kiskegyed egy túsaroknyival közelebb nőtt az éghez, mióta utoljára láttam. Imádkozzunk, hogy a hangja még ne repedjen meg, mint a túlhevült fazék. - Színész urak, igazán örülök maguknak. Vágjunk a közepébe, mint a francia solymász, aki mindenre ráküldi a madarát, amit meglát. Halljunk mindjárt egy monológot. Adjanak ízelítőt a tudásukból. Egy szdnvedélyes monológot kérek.

ELSŐ SZÍNÉSZ Melyiket, fenség?

HAMLET Hallottam egyszer magától valamit, amit sose adtak elő, vagy legföljebb egyszer - a darab, emlék-szem, nem tetszett a tömegnek, olyan volt, mint kaviár a népkonyhán. De az én véleményem szerint - és mások szerint is, akiknek a szava ilyesemben túl-harsogja az enyémet - kitűnő darab volt, jól megkomponált jelenetekkel, visszafogott, de mégis szellemes stílusban. Emlékszem, azt mondta valaki, hogy nem volt minden sora agyonfűszerezve poénokkal, és a szerző kifejezésmódja elkerülte az affektáltság csapdáját; dicsérte természetes nyelvezetét, mely olyan tiszta, amilyen kellemes, egyszóval hogy mesteri volt, de sose mesterkélte. Az egyik monológot különösen szerettem: amikor Aeneas elbeszéli történetét Didónak, abból is főleg azt a részt, ami Priamus halálát mondja el. Ha tudja fejből, kezdje attól a sortól, hogy - hogy is van? várjunk csak -

„A zord Pyrrhus, mint ázsiai tigris -" Nem így van. De Pyrrhusszal kezdődik -

„A zord Pyrrhus - kinek fegyverzete,
miként szándéka, éjfekete volt,
midőn megbújt a vészterhes falóban - most
borzalmasabb színnel kente be sötét alakját:
már tetőtől talpig
vörös borítja, szörnyű díszítés:
apák, anyák vére, gyermekeké,
mit mázként éget rá az utcatűz,
mely kegyetlen fényével beragyogja lakói
pusztulását. Dűhtől égve,
rászáradt vértől órjássá dagadva, izzó
rubin szemmel kutatja Pyrrhus agg
Priamus királyt.”

Folytassa innen.

POLONIUS Ez igen, fenség! Szépen mondta, mérték-tartóan, jó hangsúlyozással.

ELSŐ SZÍNÉSZ „Meg is találja, amint hiába vív a görögökkel:

mert ősi kardja már nem engedelmes, kihull
kezeiből. Pyrrhus rárohan - erős a gyengére -,
nagyot suhint, de ádáz kardjának pusztaszelétől az öreg elterül. Ebben a percben,
mintha csak megérezné e csapást, Trójának
lángoló vára leomlik,
és szörnyű robaával foglyul ejti Pyrrhus
fület. Lám, most a kardja, mely Priamus
tisztas fehére fejére készült lecsapni,
félúton megáll;
és Pyrrhus, mint a festett zsarnokok, vagy
mint ki célját habozik elérni, áll tétlenül.
De ahogy gyakran nagy vihar előtt

csend van az égből, a felhők megállnak, néma a szél, s alatt a földkerekség szinte halott, hogy aztán szörnyű dörgés repessze szét a tájat - Pyrrhus is vérszomjas munkájába visszazökken: nem csapott úgy le Küklopsz kalapácsa, mikor Marsnak örök páncélt kovácsolt, mint ahogy Pyrrhus irgalmatlan kardja most lecsap Priamusra. Lakolj, szajha Szerencse! Istenek, fosszátok meg hatalmától örökre, kereke küllőit törjétek össze, s a tengelyét hajítsátok az égből a pokol mélyire!"

POLONIUS Hosszú.

HAMLET Majd megnyirbáljuk a maga szakállával együtt.

- (Az Első Színészhez) Kérem, folytassa. Ennek bohó-

zat kell vagy disznóság, különben elalszik. Mondja tovább, most jön Hecuba.

ELSŐ SZÍNÉSZ „Ám aki látta a leples királynét -

HAMLET „A leples királyné.”

POLONIUS Ez jó.

ELSŐ SZÍNÉSZ - mezítláb futkosni, vak könnyeit ahogy a tűzre szórja, s a fején gyémántos dísz helyén egy rongydarab, elaszott combjain köpeny helyett egy sebtiben fölkapott lepedő - nos, aki látta őt, az gyilkos nyelvvel szít a Szerencse ellen lázadást. De ha az istenek ránéztek akkor, amikor látta: Pyrrhus vad szeszéllyel miként aprítja férje tagjait, a királynéből feltörő sikoltás az ég tüzes szemét is megríkatta volna, nemhogy az isteneket - ha fülük hallgat halandó szóra.”

POLONIUS Nézzék már, egész elváltozott a színe!

Könnyezik. Kérem, elég!

HAMLET Na jó, később majd elmondhatja a többit is.

- (Poloniushoz) Tisztelt uram, gondoskodna róla, hogy a színészeket rendesen ellássák? De, hallja, jól bánjanak velük, mert a színész a kor foglalata és tömör krónikája. Kisebb baj egy rossz sírfelirat a halálunk után, mint ezeknek a csípős nyelve még életünkben.

POLONIUS Fenség, érdemük szerint bánok velük.

HAMLET Az istenfáját, ember, sokkal jobban kell! Ha mindenkivel érdeme szerint bánna, ki úszná meg a korbácsot? Bánjon velük a saját becsülete és méltósága szerint: így minél kevesebbet érdemelnek, annál dicséretesebb a maga nagyvonalúsága. Kísérje be őket.

POLONIUS Erre, kérem.

HAMLET Menjenek vele, barátaim. Holnap előadás!

(Az Első Színészhez) Idehallgasson, öreg barátom, el

tudják játszani a „Gonzago meggyilkolását”?

ELSŐ SZÍNÉSZ Igen, fenség.

HAMLET Holnap este az legyen. Ha megkérném, meg tudna tanulni egy olyan tizenkét-tizenhat sornyi szöveget, amit én írnék, és beszúrnánk a darabba?

ELSŐ SZÍNÉSZ Igen, fenség.

HAMLET Nagyon jó. - (Az összes Színészhez)

Menjenek azzal az úrral; de maguknak nem szabad vele gúnyolódni.

HAMLET

Minden jót. - Végre magam lehetek. Micsoda utolsó féreg vagyok! Hát nem szégyen, hogy itt ez a színész kitalált érzelmekbe - egy mesébe! - úgy bele tudta önteni a lelkét: az átéléstől elsápadt az arca, a szeme könnyes lett, átszellemült, a hangja megtört, és egész személye így átalakult?! A semmi miatt! Hecuba miatt!

Mi köze Hecubához, vagy Hecubának

hozzá,

hogy sírjon érte? - Hogy játszana akkor, ha oka is volna a szenvedélyre, mint nekem? Könnyekbe fullasztaná a színpadot, a közönség fülét rémületes beszéddel hasogatná, bűnöst vadítva, büntelent ijesztve, a tudatlant végképpen megzavarva, hogy ámuldozna szemünk és fülünk. De én, lassú eszű, tehetetlen hülye, csak ügyefogyottan fantáziálok, és nincs szavam - nincs szavam egy

királyért,

kinek fenséges, drága életét gonoszul elvették. Gyáva vagyok? Ki nevez gazembernek? A fejem ki töri be? Szakállam szárait ki tépi ki, *hogy az* arcomba fújja? Orromat ki csavarja meg? Ki süti rám, hogy még a leheletem is hazug? Ki teszi meg?

A szentségit! Nem tudnám letagadni, hogy galamblelkű vagyok, nincs epém, mely keserűvé tenné bajomat, különben már a hollókat etetném a rusnya hullájával. A gazember! Hazug, álnok, kéjenc, szemét gazember! Micsoda barom vagyok!... Szép dolog, hogy én, egy meggyilkolt apa fia, kit menny és pokol tüzel bosszura, csak siránkozom, mint a fürdőskurva; szitkokkal könnyíték a szívemen, mint egy kocsis! Hányok magamtól! - Na, gondolkozzunk. Valahol mesélték, hogy bűnös lelkek, a színházban ülve, a jelenet művészi erejétől úgy találva érezték magukat, hogy megvallották gáztetteiket. Mert bár a gyilkosságnak nyelve nincs, csodás szájjal beszél. A társulattal eljátszatom apám meggyilkolását a nagybátyám előtt. Majd figyelem, így teszem próbára. Ha összerándul, tudom a dolgom. Hiszen az a szellem, amit láttam, az ördög is lehet, az szép alakot is tud ölteni: kihasználja, hogy búskomor vagyok (hatalma van az ilyenek fölött), s becsap, *hogy* megrontson. Más bizonyíték is kell. A darab lesz az alkalom, hogy én a király lelkét megfogom. (El)

HARMADIK FELVONÁS ELSŐ SZÍN

Terem a palotában.

Jön a Király, a Királyné, Polonius, Ophelia, Rosencrantz, Guildenstern

Polonius és a Színészek el

(Rosencrantzhoz és Guildensternhez) Édes barátaim, estig elbúcsúdom. Örülök, hogy itt vagytok Helsingörben.

ROSENCRANTZ Köszönjük, fenség.

Rosencrantz és Guildenstern el

KIRÁLY Hát nem tudják úgy terelni a szót, hogy kiszedjék belőle: mért bolond? Mért zúzza össze nyugodt napjait kavargó és veszélyes örülettel?

ROSENCRANTZ Azt elismeri, hogy zavarodott, de hogy mitől, arról egy szót se szól.

GULDENSTERN A lelkét nem hagyja kipuhatolni, hanem ravasz bolondsággal kibújik, ha megpróbáljuk valomásra bírni állapotáról.

KIRÁLYNÉ Kedves volt magukhoz?

ROSENCRANTZ Igazi úrként fogadott.

GULDENSTERN De látszott rajta, hogy erőlködik.

ROSENCRANTZ Szavával takarékos - de nekünk készséggel válaszolgat.

KIRÁLYNÉ Ajánlottak szórakozást neki?

ROSENCRANTZ Felséges asszony, épp színészeket előztünk meg idefelé az úton. Mondtuk neki; s ő látható örömmel fogadta ezt. Már itt vannak egyébként, sőt, úgy tudom, meg is rendelte náluk, hogy játsszanak ma este.

POLONIUS Így igaz; kéri felségteket, hogy kegyeskedjenek eljönni megnézni.

KIRÁLY Igazán szívesen. Es örülök, hogy ehhez kedve van. Drága urak, csak biztassák tovább, vigyék bele még sok vidám dologba. ROSENCRANTZ Úgy lesz, felség.

Rosencrantz és Guildenstern el

KIRÁLY Most, édes Gertrud, menj te is, mert csendben idehívtuk Hamletet, hogy - mintegy véletlenül - itt találja Opheliát. Apja és én - törvényes kémkedők - majd úgy állunk, hogy ne lásson, de lássuk, és megítéljük a találkozásból meg abból, ahogyan viselkedik, hogy valóban szerelmi bánat-e, ami kínozza.

KIRÁLYNÉ Ahogy gondolod. Neked pedig, Ophelia, kívánom, hogy szépséged legyen a boldog ok, amitől Hamlet megvadult; remélem, jó szíved visszahozza a világba, kettőtök öröme.

OPHELIA Felség, így szeretném.

Királyné el

POLONIUS Ophelia, itt járkalj. - (A Királyhoz) Kérlek, felség, húzódjunk félre. - (Opheliához) Itt egy könyv, ebből imádkozzál; így érthetőbb, hogy mért vagy egyedül. - (A Királyhoz) Célszerű rossz, amit gyakran teszünk: ájtatosan, kegyes tettekkel cukormázba vonjuk az ördögöt is!...

KIRÁLY (félre) Mennyire igaz! Lelkemet égeti ez a beszéd. Az utcalányok agyonfestett arca sem oly ronda, ha díszét leveszed, mint az én tettem - szép szavamhoz képest.

POLONIUS Micsoda teher! Úgy hallom, jön. Vonuljunk vissza, felség.

Király és Polonius el. - Jön Hamlet

HAMLET Lenni vagy nem lenni: ez a nagy kérdés; az-e a nemesebb, ha tűri lelkünk a pimasz sors minden gonosz nyilát, vagy az, ha fegyvert fogunk a bajokra, s véget vetünk nekik? A halál: alvás, nem több; s ha ezzel megszüntethető a szívfájdalom, a millió ütődés, amit átél a húsunk - ezt a véget csak kívánni lehet. A halál: alvás; az alvás: talán álom - itt a baj: hogy milyen álmok jönnek a halálban, mikor az élet gubancát leráztuk, ez meggondolkoztat - ezért van az, hogy hosszú életű a szenvedés. Mert ki tűmé a sok szégyent, csapást, zsarnokságot és nagyképűsködést, lenézett szerelmet, kijátszott törvényt, a vezetőik arcátlanságait, a csöndes embert érő száz rugást, ha nyugalma megadhatná magának egy pusztá pengével? Vinnénk-e terhet izzadva, nyögve egy életem át, ha nem félnénk hogy mi lesz azután, az ismeretlen országban, ahonnan még nem tért meg utas - ez visszatart; inkább az ismeret rosszat tűrjük el, mint siessünk a nem ismert felé. A lelkiismeret így kényszerít mindenkit gyávaságra; így teszi az akarat természetes színét sápadt-beteggé a gondolkodás; a vakmerő és nagyszabású tervek így futnak zsákutcába, s elveszítik a „cselekvés” nevet. - (Észreveszi Opheliát) De csöndesen: a szép Ophelia! - (Opheliához) Tündér, imáid értem is szóljanak!

OPHELIA Fenséges úr, már rég nem láttam: hogy érzi magát?

HAMLET Köszönöm alázatosan: jól.

OPHELIA Fenség, van néhány emléktárgyam öntől, amiket rég akartam visszaadni. Kérem, hogy most fogadja el. Nem én! Semmit se adtam önnek. De kérem, felség, tudja, hogy adott, és melléjük mézédés szavakat. Most már elment az ízük - vegye vissza. Büszke szívnek az ajándék minnek, ha aki adta, hozzánk már hideg? Tessék, felség.

HAMLET Haha! Maga tiszta?

OPHELIA Fenség?!

HAMLET Maga szép?

OPHELIA Mit akar ezzel fenségéddel? HAMLET Hogy ha tiszta is meg szép is, akkor a tisztasága ne kerüljön a közelébe a szépségének. OPHELIA Érintkezhet-e a szépség jobb társal, felség, mint a tisztasággal?

HAMLET Ó igen, mert a szépség ereje hamarabb átalakítja a tisztaságot kerítőnővé, mintsem a tisztaság ereje a saját képére alakítaná a szépséget. Ez azelőtt képtelenségnek hangzott, de inára az idő igazolta. En szerettelek.

OPHELIA Igen fenség, ebben a hitben éltem. HAMLET Nem kellett volna hinned nekem; mert nem

lehet úgy beoltani az embert jóssággal, hogy ki ne ütközzön a romlott alaptermészete. Nem szerettelek.

OPHELIA Annál jobban becsapott.

HAMLET Menj kolostorba. Ugye nem akarsz bűnösöket a világra hozni? Én magam meglehetősen tiszta életű vagyok, mégis olyasmikkel tudnám vádolni magam, hogy jobb lett volna, ha az anyám meg se szül. Gögös vagyok, bosszúsomjas, nagyravágyó; több gaztettem vár bevetésre, mint amennyi ötletem van, hogy miért kövessem, el őket, vagy fantáziám, *hogy* hogyan, és időm, hogy mikor. Minek mászkál a magamfajta egyén föld és ég között? Gazemberek vagyunk mindnyájan, ne higgy egyikünknek se. Menj szépen kolostorba. Hol az apád?

OPHELIA Otthon, fenség.

HAMLET Zárják rá az ajtót, *hogy a* saját házában játssza a bolondot, ne másutt. Jó napot.

OPHELIA Segíts rajta, édes Istenem!

HAMLET Ha férjhez mész, egy átkot adok hozományul: légy bár szűzi, mint a jég, és tiszta, mint a hó, nem fogod megúszni a rágalmakat. Na, menj kolostorba, jónapot. Vagy ha mégis nagyon félhez akarsz menni, hát menj egy bolondhoz; az okosak úgyis tudják, micsoda ökröt csináltak belőlük. Kolostorba, eridj, méghozzá gyorsan. Jónapot.

OPHELIA Mennybéli szentek, gyógyítsátok meg!

HAMLET Hallottam én, hogyan festitek magatokat. Isten adott nektek egy arcot, erre ti csináltok maga-toknak egy másikat. Vonaglik és riszál mindegyik, meg selypít, meg idétlen beceneveket ad az Isten teremtményeinek; az affektálást butaságnak álcázzátok. Elegen van belőletek, ebbe bolondultam bele. Vedd tudomásul, *hogy* nincs több házasság. Akik már házasok, azok - egy kivétellel - tovább élhetnek, a többi így marad, ahogy van. Kolostorba, eridj! (*El*)

OPHELIA A pompás elme *hogy* szét van zilálva!

A herceg, a tudós, a katona
éles szeme, bölcs nyelve, hősi kardja,
Dánia reménye és rózsaszála,
a jó modor, a jellem mintaképe,
bámulat tárgya - így, így odavan! Es
én, a nők közt legszánalmasabb, aki
ízleltem mézes esküit,
most nézzem, *hogy e* kristálytiszta agy
csörömpöl, mint a bomlott harangjáték, s
a tökéletes, nyíló ifjúságot
a téboly marja szét. O, Istenem, mért
kellett, mért *kell* látomezt
nekem?

Jön a Király és Polonius

KIRÁLY

A szerelem? Nem az kavarja föl; amit mondott, egy kissé zagya volt, de nem bolondság. Valami lapul a lelkében, azon kotlik a bánata; és félek: ha előbb-utóbb kikel, veszélyes lesz. Nos, hogy ezt megelőzzük, úgy döntöttem gyors elhatározással, *hogy* induljon azonnal Angliába sürgetni a nekünk járó adót. Talán a tenger, az idegen ország, a sok új látnivaló majd kiűzi a szívébe települt valamit,

amin az agya annyira dörömböl, hogy nincs magánál. Mi a véleményed?

POLONIUS

Ez jót fog tenni. Mégis azt hiszem, hogy bajának forrása igenis

szerelmi bánat. - Nem, Ophelia?

Ne mondd el most, *hogy* Hamlet mit

beszélt,

hallottuk úgyis. - Fenség, cselekedj belátásod szerint. De ha szabad javasolnom, a színdarab után anyja, a királyné kérdezze ki négy szemközt, őszintén a bánatáról; és én, ha megengeded, ott leszek, úgy fülközelben. Ha nem nyílik meg, küldd Angliába - vagy bezárhatod, ahova gondold.

Jó, ezt lehet. Nagyoknál nagy veszély az örület!

KIRÁLY

Mind el

MÁSODIK SZÍN

A palota nagyterme. Jön Hamlet, Első Színész és még két Színész

HAMLET Úgy mondják a szöveget, nagyon kérem, ahogy előadtam maguknak, simán és gördülékenyen; mert ha úgy öblögetnek, mint sok színész, akkor inkább a városi kikiáltóval mondatom el a soraimat. Es ne fűrészeljék a levegőt folyton a kezükkel - így -; hanem finoman mozogjanak. Mert a szenvedélyek áradásában, rohamában, sőt akár forgószelében is meg kell találni - meg kell teremteni! - a mértéket, ami nemes formát ad mindennek. Nagyon tud fájni a lelkemnek, mikor hallom, ahogy egy dühöngő, parókás alak rongyokra tépi az érzelmeit, apró cafatokra, ezzel hasogatja a fülét a földszintieknek - akik többnyire csak a megfejthetetlen némajátékot élvezik, meg a hangerőt. Én lecsukatnám az ilyen alakot, aki szömyebb akar lenni a szörnyetegnél, Heródesebb a dühöngő Heródesnél. Könyörgöm, ne csinálják.

ELSŐ SZÍNÉSZ Erről kezeskedem, fenséges úr.

HAMLET De ne legyenek túl visszafogottak se: menjek - nek a saját jó ízlésük után. Keressék meg a szavakhoz a megfelelő cselekvést, a cselekvéshez a szót: de arra mindig ügyeljenek, *hogy a* természetesség határait szem előtt tartásuk. Minden, ami túlzás, az távol van a színjátszás értelmétől, lévén a cél - régen is, most is -, hogy tükröt tartsunk a természetnek: megmutassuk az erkölcsnek is a maga képét, a gyalázatnak is a maga arcát, az egész kornak, amelyben élünk, mint-egy a testalkatát és körvonalait. Mármint aki ezt túl harsányan vagy túl finomkodóan adja, az az egyszerű nézőt talán megnevetteti, de az értőket csak bosszantja, pedig ezekből egynek a véleménye - gondolom, a maguk szemében is - többet nyom a latban, mint amazokéból egy telt házé. Láttam olyan színészeket - és hallottam dicsérni, méghozzá forrón -, akiknek (elnézést a szentségtörésért) se a hangjuk nem hasonlított normális keresztény emberére, se a járásuk; de pogányéra se, meg semmilyen emberére, úgy düllesztettek és ordítottak, hogy azt hittem, a Természetnek valami segédmunkása próbált embert gyártani, aztán selejt lett - olyan embertelen utáztatok voltak.

ELSŐ SZÍNÉSZ Remélem, ezen mi már nagyjából túljutottunk.

HAMLET Jussanak túl egészen! És a komikus szereplők ne mondjanak többet, mint ami le van nekik írva - mert van olyan, aki maga kezd hahotázni, hogy egy csomó üresfejű nézőt belevigyen a nevetésbe, pedig éppen a darabnak valami fontos kérdésére kellene figyelni. Ez silány dolog, és szánalmas színészi felfogásra vall az ilyen bolondoknál. Na, menjenek, készüljenek.

A Színészek el. - Jön Polonius, Rosencrantz, Guildenstern

(*Poloniushoz*) Mi a helyzet, uram? Jön a király megnézni az előadást?

POLONIUS Meg a királyné is, mindjárt itt lesznek.

HAMLET Mondja a színészeknek, hogy siessenek.

Polonius el

(*Rosencrantzhoz és Guildensternhez*) Segítsetek ti is sürgetni őket!

ROSENCRANTZ Rendben, fenség.

Rosencrantz és Guildenstern el

HAMLET Hahó, Horatio! *Jön*

Horatio

HORATIO Itt vagyok, drága fenség, mit segítek?

HAMLET Horatio, nálad egyenesebb, derekabb embert én még nem találtam.

HORATIO Édes uram...

HAMLET Nem hízelgésből mondom. Milyen hasznot remélhetnék tőled, hisz nincs másod, mint jó

természeted,
mely derűjével táplál és ruház?
A szegényeknek minek hízelegnénk? Nyalja a cukros nyelv a bárgyu pompát; forogjon ott a térd fürge zsanérja, ahol fizet a hízelgés. - Tudod, mióta lelke választani képes, és emberek közt különbséget tesz, téged a sajátjaként megpecsételt. Te elbírsz mindennel; mindent kibírsz; a Szerencsétől ütést és jutalmat egyformán jól fogadsz; boldog lehet, akiben indulat és bölcs ítélet ilyen kiváló arányban vegyül: ő nem síp, amin a sors ujjai kedvükre játszanak. Én azt az embert, aki nem rabja minden szenvedélynek, a szívem kellős közepébe zárom; s te ilyen vagy. - Na, ebből már sok is. - Ma este színházat néz a király; az egyik jelenet ahhoz hasonlít, amit apám haláláról meséltem. Kérlek, *hog*y mikor az megy a színen, te minden idegszáladdal figyeld a nagybátyámat. Hogyha burkolt bűne az adott résznél nem bújik elő, akkor gonosz szellem játszott velünk, és nekem piszkos a fantáziám, mint Vulkan műhelye. Figyeld nagyon; én is az arcán tartom a szemem. Utána megbeszéljük, ki mit látott a viselkedésén.

HORATIO Rendben, uram.

Ha figyelmünket meglopja, s kijátssza éberségünket, fizetem a kárt!

Jönnék trombitások, dobosok. Harsonaszó

HAMLET Már jönnek is. Én bambán álldogálok. Ül le valahova.

Jön a Király, a Királyné, Polonius, Ophelia, Rosencrantz, Guildenstern, más urak, a királyi testőrség fáklyákkal

KIRÁLY Hogy van Hamlet öcsénk?

HAMLET Remekül, jelentem, mint a kaméleon, „az is levegőt eszik, mint én, tömve ígéretekkel. Libát ezzel nem lehetne tömni!

KIRÁLY Nem tudok ezzel a válasszal mit kezdeni, Hamlet. Ezek nem az én szavaim.

HAMLET Már az enyéme se. (*Poloniushoz*) Uram, ön annak idején színjászó volt az egyetemen, ugye?

POLONIUS Így van, fenség, méghozzá jó színésznek tartottak.

HAMLET Mit alakított?

POLONIUS Julius Caesart, kérem. Megöltek a Capitoliumon. Brutus ölt meg.

HAMLET Brutális dolog volt tőle, hogy leölt egy ilyen kapitális ökröt. Kész vannak a színészek?

ROSENCRANTZ Igen, fenség, a te szavadra várnak.

KIRÁLYNÉ Gyere, édes Hamlet, ülj mellém.

HAMLET Nem, jó anyám, ide vonz valami mágnes.

(*Opheliához fordul*)

POLONIUS (*félre, a Királyhoz*) Aha! Hallottad ezt?

HAMLET (*lefekszik Ophelia lábához*) Kisasszony, lefekhetek az ölébe?

OPHELIA Nem, fenség.

HAMLET Úgy értem, a fejemet odafektettem?

OPHELIA Igen, fenség.

HAMLET Csak nem gondolja, hogy lefekvésre gondoltam?

OPHELIA Nem gondolok semmi, fenség.

HAMLET Ez szép gondolat, női combok között.

OPHELIA Micsoda, fenség?

HAMLET A semmi.

OPHELIA Vicces a kedve, fenség.

HAMLET Nekem?

OPHELIA Igen, fenség.

HAMLET Te jó ég, én mint fő tréfamester! Mi mást lehet itt csinálni, mint viccelni? Nézze meg, milyen jókedvű az anyám, pedig még két órája sincs, hogy az apám meghalt.

OPHELIA Dehogy, fenség, van az kétszer két hónap is.

HAMLET Már annyi? Hát akkor járjon az ördög sima feketében, fölveszek egy cobolyprémes gyászruhát. Istenem, két hónapja halott., és még nincs elfelejtve! Talán remélhető, hogy egy nagy embert az emléke, mondjuk, fél évvel is túlél. De az hétszentség, hogy templomokat kell építenie, különben elmerül a feledés-ben a régi hintalóval együtt, aminek ez a sírfelirata: „De ó, de ó, hol van a hintaló?”

Trombitaszó. Kezdődik a némajáték. Jön egy Király és Királyné, egymást átölelve. A nő letérdel a férfi elé, és kifejezi imádatát. A Király fölemeli, és fejét a nő nyakára hajtja. A Király lefekszik egy virágos dombra. A nő látja, hogy elaludt, otthagyja. Bejön egy másik Ember, leveszi a Király koronáját, -melyet megcsókol. Mérget önt az alvó fölébe, majd otthagyja. A Királyné visszajön, holtan találja a Királyt, szenvedélyes gyászt mutat. A Méregöntő visszajön három vagy négy másik emberrel. Látszólag osztoznak a Királyné fájdalmában. A holttestet kiviszik. A Méregöntő ajándékokkal udvarol a Királynénak, aki eleinte elutasítja, ám végül elfogadja szerelmét. Mindnyájan el

OPHELIA Mit jelent ez, fenség?

HAMLET Ez? Ordas lelkű orgyilkosság. Bűntény, más néven.

OPHELIA Talán a darab tartalmát foglalja össze.

Jön a Bevezetőmondó

HAMLET Ettől a fickótól megtudjuk. A színészek nem tudnak titkot tartani: mindent kifecsegnék.

OPHELIA El fogja mondani, mit jelentett a mutogatós játék?
HAMLET Igen, kegyed bármit mutat neki, azt elmondja. Ha nem szégyelli mutogatni, amiye van, ő se szégyelli megmagyarázni, mi az.
OPHELIA Rossz ember maga, rossz ember. Én nézem a darabot.
BEVEZETŐMONDÓ

„Tragédiánk és személyünk részére figyelmet kérünk, s kegyes türelmet remélünk.” (El)

HAMLET Mi ez, bevezető vagy emlékkönyvi bejegyzés?

OPHELIA Rövid, fenség, ugye?

HAMLET Mint a nők szerelme.

Jön Színész Király és Színész Királyné

SZÍNÉSZ KIRÁLY

„Éppen harmincszor száguldott tova a Glóbusz körül Phóbus kocsjára; harmincszor tizenkét hold elfogyott, majd kölcsön-fénnyel újfent ragyogott azóta, hogy szent nászban egybekeltünk, szerelmesen Hymen szolgálói lettünk.”

SZÍNÉSZ KIRÁLYNÉ

„Ennyiszor járjon még a hold s a nap, mielőtt vágyunknak vége szakad. De ó jaj, téged betegség gyötör, mely elsorvaszt és életedre tör. Féltetek - és bár gondjaim nagyok, ne félj, uram: én melletted vagyok. Mert asszonyoknál félni és szeretni: vagy egyként túlzó, vagy egyformán

semmi.

Tanúm vagy rá: szerelmem mennyit ér; nos, aggodásom vágyammal fölér. Nagy szerelemben kis gond is ijeszt: ki nagyon szeret, tanud tudja ezt.”

SZÍNÉSZ KIRÁLY

„Valóban, édes, el kell hagyjalak, erőim lassacskán kialszanak. De te csak élj tovább, történjen bármi, tisztos derűben - s meg fogod találni új férjedet -

SZÍNÉSZ KIRÁLYNÉ

„Ó, ne mondd ezt nekem, mert árulás az ilyen szerelem! Ha életemet más férfihoz kötném, az elsőt azzal lelkemben megölném.”

HAMLET (félre) Hú, ez keserű.

SZÍNÉSZ KIRÁLYNE

„Nem vágyból sarjad másodszer a frigy: rútság haszonlesés alakítja így. Másodszer küldöm férjem a halálba, ha másik férjjel szálllok nászi ágyba.”

SZÍNÉSZ KIRÁLY

„Tudom, hogy szívből akarod a jót, de nem tartunk meg mindig minden szót.

A szándékaink feledésbe mennek, idővel egyre halványabbak lesznek; míg éretlenek: fönn csüngenek a fán, ám ha megértek, lehullnak puhán. Az embernek mindig keveset ér, amit saját magának megígér.

Mit elhatároz forró szenvedély, már céltalan, ha lehült a kedély. Ahol öröm vagy bánat túlpezseg, saját hatását semmisíti meg.

Örül az öröm, a bánat zokog:

megindítja a legkisebb dolog.

A világ sem örök, így nem vitás: érzelmeinkben is van változás.

Nyitott kérdés, mely el nem döntetett: mi hatalmasabb: sors vagy szeretet? Ha nagy ember bukik, kedvencei már nem hazudnak hűséget neki; ha a szegénynek sorsa jóra fordul, legott szeretni kezdik csapatostul. Így hát a sorstól függ a szeretet: aki gazdag, barátja sok lehet; ám aki bajban próbál ki barátot, hamar megízleli a csalafaságot.

De visszatérve szavam kezdetéhez:

a szándék más, mint amit sorsunk végez.

Hiába tervezget az értelem:

a terv miénk, de a hatása nem.

Most úgy érzed, hogy más férj sose kell, de ez az érzés velem múlik el.” SZÍNÉSZ KIRÁLYNÉ

„Ne adjon enni föld, se fényt az ég, ne jusson soha pihenés elég, csúfoljon meg minden bízó reményem, éljek, mint remetek, száraz kenyéren; mi kedves nékem, sorban menjen

tönkre,

pusztítsa el gonosz erő örökre;

se itt, se túlhan békém ne legyen,

ha özvegyként másnak nyújtom kezem.”

HAMLET Na, ha most megszegnél!

SZÍNÉSZ KIRÁLY

„Ez súlyos eskü. Menj most, édes párom, fáradt vagyok, gyógyír nekem az álom e hosszú délután.”

SZÍNÉSZ KIRÁLYNÉ

„Ringasson el,

s ne bántsuk egymást soha semmivel.”

Színész Királyné el. Színész Király alszik

HAMLET Felsőleges anyám, hogy tetszik a darab?

KIRÁLYNÉ A nő túl sokat fogadkozik, szerintem.

HAMLET De meg is tartja a szavát.

KIRÁLY Te hallottad, miről szól? Nincs benne semmi sértő?

HAMLET Á, dehogy, mindent játékból csinálnak - játék a mérgezés is. Semmi sérelmet nem okoznak. KIRÁLY Hogy hívják a darabot?

HAMLET „Az egérfogó” - haha, ezt kifogtuk! Metaforikus cím! A darab egy gyilkosságról szól, ami Viennában történt: az uralkodó neve Gonzago, a felesége Baptista - mindjárt meglátják. A gonoszság mesterműve, de miért baj az? Ugye, felség, minket nem zavar, mert tiszta a lelkünk. Az nyúszítsen, akit szorít a cipő; a miénk kényelmes.

Jön Lucianus

Ez itt Lucianus, a király unokaöccse.

OPHELIA Fenség, beállhatna narrátornak.

HAMLET Es magyaráznám a bábműsort kegyed és a szerelme között, ahogy enyeleg a két bábu. OPHELIA Mit bökdös engem, fenség, mit bökdös? HAMLET Egy nyögésébe kerül, kisasszony, és lelohad, ami bökdösi.

OPHELIA Ez egyre jobb! Vagyis egyre rosszabb.

HAMLET Az esküvőn is ezt szavalják a nők: „jóban-rosszban...” - Kezdjed, gyilkos! Hagyd az átkozott grimaszaidat, és kezdjed. Gyerünk, a rekedt holló bosszúért rikácsol.

LUCIANUS „Sötét szándék, erős szer, biztos kéz, cinkos időpont, most senki se néz. Te, éji füvekből nyert rúgital,

mit Hekaté sújtott átkaival, varázshatalmad s
pusztító erőd romboljon benne szét vért és
velőt."

(A mérget az alvó fülébe önti)

HAMLET Megmérgezi a kertben az örökségéért. Úgy hívják,
Gonzago. Létező történet, meg van írva ékes olasz nyelven.
Most látni fogják, hogy a gyilkos hogy nyeri el Gonzago
feleségének a szerelmét.

OPHELIA A király föláll.

HAMLET Mi van, megijedt a vaklármától?

KIRÁLYNÉ Baj van, felség?

POLONIUS Abbahagyni az előadást!

KIRÁLY Világítsatok! Erre, kifelé!

POLONIUS Fényt, fényt, fényt!

Mind el, Hamlet és Horatio kivételével

HAMLET A sebzett szarvas sírdogál,
vígán játszik az ép.
Ez virraszt, míg az szundikál,
s a világ tovalép.

Te, nem gondold, hogy ez az egész, hozzá még egy
tollbokréta - ha bedugulna minden más bevételi forrásom -,
meg egy provanszi rózsával díszített pántos cipő, bejuttatna
engem bármely színtársulatba?

HORATIO Feles társnak is.

HAMLET Tulajdonosnak!

Jupiter trónja összedült,
ó, Dámon, nincs vigasz;
és aki most helyébe ült:
egy rettentő nagy f...féreg.

HORATIO Rímelhettél volna.

HAMLET Jaj, édes Horatio, ezer fontba fogadok, hogy a
szellem igazat mondott. Észrevetted?

HORATIO Hát persze, fenség.

HAMLET Mikor a mérgezésről volt szó?

HORATIO Egyértelműen látszott rajta.

HAMLET Na jó! Kérünk valami zenét: jöjjenek a furulyások.

Ha nem tetszik a királynak a mű, hát nem
fog szórakozni, brühühü. Kérünk valami zenét!

Jön Rosencrantz és Guildenstern

GUILDENSTERN Fenség, kérlek, megengednél egy szót?

HAMLET Egy egész történetet.

GUILDENSTERN Kérlek, a király -

HAMLET Igen, kérlek, mi van veled?

GUILDENSTERN Bezárkózott a szobájába és tombol.

HAMLET Berúgott?

GUILDENSTERN Nem, fenség, dührohama van.

HAMLET Bölcsességed teljesebb mélységében mutatkozna meg,
ha ezt az orvosnak jelentenéd, mert ha én veszem kezelésbe,
az alighanem újabb epeömléshez vezet.

GUILDENSTERN Fenséges úr, tarts valami rendet a be-
szédedben, és ne kalandozz el annyira attól, amit mondok.

HAMLET Kérlek, szelíd leszek. Szavalj. GUILDENSTERN

Anyád, a királyné, mélységes aggodalommal eltelve küldött
hozzád.

HAMLET Isten hozott.

GUILDENSTERN Nem, fenséges úr, most nem helyén-
való ez az udvariaskodás. Ha méltóztatna egyenesen válaszolni, akkor
átadom anyád parancsát; ha nem, akkor elnézésedet kérem, és
megyek vissza; ezzel az én feladatomnak vége.

HAMLET Kérlek, nem lehet.

ROSENCRANTZ Mi, fenség?

HAMLET Hogy egyenes választ adjak. El van ferdülve

az elmém. De amennyire tőlem telik, kérlek, parancsolj velem -
azaz, mint mondod, parancsolj anyámmal nekem. Szóval elég,
térjünk a tárgyra. Anyám tehát -

ROSENCRANTZ Nos, azt mondja: a viselkedésed egészen
elképesztette és megdöbbenetted.

HAMLET Ó, csodálatos fiú, aki gy el tud képesíteni *egy* anyát!
De nincs folyamánya az anyái megdöbbenésnek? Ne
kíméljetelek.

ROSENCRANTZ Beszélni óhajt veled a szobájában, mielőtt
lefekszel.

HAMLET Úgy engedelmességekünk, mintha tízszer az
anyánk volna. Van még az uraknak dolga velünk?

ROSENCRANTZ Fenség, te valahszerettel engem. HAMLET
Még most is, esküszöm a két balkezemre. ROSENCRANTZ
Kedves fenség, mitől vagy ennyire

magadon kívül? A saját szabadságod előtt zárod be

az ajtót, ha nem osztod meg bajaidat a barátoddal. HAMLET

Hiányolom, kérlek, az előmenetelt. ROSENCRANTZ Hogy
lehet az, hiszen a király maga

mondta, hogy te fogod követni Dánia trónján? HAMLET

Igen, igen, de az ígéret szép szó... -- már a

mondás is elcsépl.

Jönnek a Színészek furulyákkal

Á, a furulyák! Adjatok egyet. - *(Rosencrantzhoz és
Guildensternhez)* Megkérdezném bizalmasan, hogy miért
kerülgettek, mint hajtók a vadat. Be akartok terelni a hálóba?

GUILDENSTERN Ó, fenség, igyekezetem talán tolakodó, mert a
szeretetem ügyetlen.

HAMLET Ezt én nem értem. Játszanál ezen a furulyán?

GUILDENSTERN Nem tudok, fenség.

HAMLET Légy szíves.

GUILDENSTERN Hidd el, hogy nem tudok.

HAMLET Nagyon kérlek.

GUILDENSTERN Azt se tudom, hogy kell megfogni, fenség.

HAMLET Könnyű az, mint a hazudozás. Fogd le a lyukakat az
ujjaiddal, fújj bele itt a száddal, és finom zene fog szólni belőle.

Látod, itt vannak a lyukak.

GUILDENSTERN De én ezekből nem tudok semmilyen
harmóniát előhívni. Nem ismerem a fogásokat.

HAMLET Látjátok, milyen lélekte'len tárgyat csinálnátok belőlem!
Játszani akartok rajtam, mintha ismernétek a fogásaimat, ki
akarjátok piszkálni a titkaim magvát, kipróbálni engem a
legmélyebb hangomtól a legmagasabbig; pedig sok zene van,
gyönyörű hangok ebben a kis sípocskában is, csak ti nem
tudjátok megszólaltatni. Hülyék, azt hiszitek, *hogy* rajtam
könnyebb játszani, mint egy furulyán? Nevezetek akármilyen
hangszer-nek, hiába tapogattok, nem tudtok játszani rajtam.

Jön Polonius

Isten áldja, uram.

POLONIUS Fenség, a királyné beszélni akar önnel, méghezzá
azonnal.

HAMLET Látja ott azt a felhőt, *ami* majdnem teve alakú?

POLONIUS A mindenségit, tényleg - mint egy teve! HAMLET
Szerintem olyan, mint egy menyét. POLONIUS A háta
menyétszerű.

HAMLET Vagy mint egy bálna.

POLONIUS Egészen, mint egy bálna.

HAMLET Tehát hamarosan átmegyek anyámhoz. -

(Félre) Akárméddig hajtom a bolondságot ezek csak
csinálják utánam. - *(Hangosan)* Megyek, egy pillanat.

POLONIUS Megmondom. *(El)*

HAMLET „Egy pillanat”, könnyű azt mondani. - Most hagyjatok
magamra, barátaim.

Mind el, Hamlet kivételével

Éjjel van, boszorkányok ideje:
tátong a temető, és a pokol
lehel pestisét. Most vért ihatnék és
olyat tehetnék, amit a napfény
borzadva nézne. Csend - gyerünk
anyámhoz.
Természet, most ne hagyj el. Nem
szabad
Néró lelkének tanyát ütni bennem.
Legyek könyörtelen, de ne vadállat.
Tör lesz minden szavam - de csak
szavam.
Nyelvem és lelkem álszent lesz tehát:
bárhogy fogom beszéddel bántani,
lelkem nem tudja tette váltani. (El)

HARMADIK SZÍN

Szoba a palotában.
Jön Király, Rosencrantz, Guildenstern

KIRÁLY Nem szeretem őt, és veszélyes is,
hogy őrjöng szabadon. Készüljenek.
Mindjárt adunk megbízólevelet, és ő
is megy magukkal Angliába. Rangunk
és helyzetünk nem engedi, hogy
óránként lessük: mi tör elő szédült
agyából.

GUILDENSTERN Máris
készülünk. Számunkra szent erkölcsi
kötelesség megóvni azt a sok emberi
lényt, kiket felséged táplál, gondoz,
éltet.

ROSENCRANTZ Az egyes, különálló élet is
megvédi magát ésszel és erővel az
ártalomtól; hát még az a lélek,
akinek jólététől tömegek
élete függ! A király távozása
nem *egy* halál: örvényként húzza le
egész környezetét. Sőt: irdatlan kerék ő,
a legmagasabb hegy csúcsára tűzve,
melynek küllőihez tízezer apró dolog
van illesztve, s ha lezuhan, minden kis
függeléke osztozik bukásában. Ha
sóhajt a király, egy egész birodalom
lelke fáj.

KIRÁLY Kérem, menjenek minél hamarabb;
meg kell, hogy fékezzük ezt a veszélyt,
mely most szabadon járkal.

ROSENCRANTZ Sietünk.

Rosencrantz és Guildenstern el. - Jön Polonius

POLONIUS Most megy az anyjához beszélni, felség.
Én beállok ott egy függöny mögé, hogy
halljam: mi történik. A királyné majd
nyilván alaposan összeszidja, de ahogy
mondta - nagyon okosan! -, jobb, ha
mindezt nemcsak az anyja hallja (aki
természetétől elfogult),
hanem más tanú is. Megyek, királyom.
Még fölkereslek lefekvés előtt,
és beszámolok.

KIRÁLY Köszönöm neked.

Polonius el

Az én bűnöm szaga az égre bűzlik,
átok van rajta, az ősi, az első -
az, testvérgyilkosság. Én nem tudok

imádkozni, hiába itt a szándék:
erős vágyamnál erősebb a bűnöm, s
mint akinek kétféle dolga van, habozva
állok, hogy melyikkel kezdjem, s
mindkettőt elmulasztom. Ha kezem
ragacos lenne a testvéri vértől, hát
nincs elég eső a boldog égből, hogy
fehérre mossa? A kegyelem nem arra
való, hogy a bűnt legyőzze? Nincs-e az
imában kettős erő,

mely megállít bűnbeesés előtt,
és megbocsát utána? Föltekintek.
Vétkeztem, megvolt - de milyen ima
illik ide? „Bocsásd meg azt, hogy öltem?”
Lehetetlen, hisz most is az enyém
mindaz, amiért gyilkos lett belőlem: a
koronám, a becsvágyam, királyném.
Kaphat az ember bűnbocsánatot, amíg
élvezi bűne gyümölcseit?
A romlott földi világban a bűn
aranykezével a jogot lesöpri,
és bűnös hasznából fizeti le
a törvényt is. De nem így odafönt: ott
nincs ügyeskedés, ott tetteink valódi
arca számít, s mi magunk tanúskodunk,
keményen szembesülve hibáinkkal. Hát
akkor? Mi marad? A bűnbánat talán
mindenre képes. De mit ér, ha nem
bánom bűnömet? Nyomorult helyzet!
Szénfekete szív! Fogoly lelkem:
szabadulni szeretnél, de vergődve
behálózod magad. Ti angyalok,
segítsetek! Próbálkozom. Hajolj,
makacs térd; drótköteli szív, légy
puha, mint az újszülötteké! Hátha még
minden jóra fordul. (Letérdel)

Jön Hamlet

HAMLET Most megtehetném, most imádkozik.
Most megteszem. (Kihúzza a
kardját)

De akkor mennybe megy -
miféle bosszú ez?! Gondoljuk el: egy
gazember megöli az apámat, és én,
egyetlen fia, a gazembert a mennybe
küldöm.
Nem bosszú ez, hanem szép jutalom.
Apámra úgy tört rá, hogy az javában
habzsolta életét, s a bűnei
virítottak, mint májusi virág;
nem tudhatjuk, hogy áll a túlvilágon a
számlája, de innen úgy tűnik: bajban
lehet. Hát milyen bosszu az, ha ezt
most, lelki tisztulása közben küldöm
el, mikor úgyis útra kész? Nem.
(Visszatolja a kardját) Helyedre,
kard, várj szörnyűbb

alkalomra:
mikor részegen alszik, vagy dühöng,
vagy gyalázatos ágyát élvezzi,
kockázik, káromkodik, s más olyat tesz,
aminek nincsen üdvösségszaga - akkor
taszítom le, hogy sarkai
az ég felé kapáljanak, a lelke meg
olyan sötét legyen, mint a pokol, ahova
indul. Mennem kell anyámhoz. - (A
Királyra) Imádságod csak még

KIRÁLY jobban elátkoz! (El)
Szavam fölszáll, érzésem lent marad:
szót érzés nélkül az ég nem fogad. (El)

NEGYEDIK SZÍN

A királyné szobája.

Jön a Királyné és Polonius

POLONIUS Azonnal jön. Kérem, jól szidja össze: hogy amit művel, végképp túrhetetlen, s hogy felséged már sok veszekedéstől védte meg őt. Én csöndben itt leszek. Kérem, hogy legyen szigorú.

KIRÁLYNÉ Ne féljen.
Húzódjon vissza, hallom jönni.

Polonius a függöny mögé bújik. - Jön Hamlet

HAMLET Nos, anyám, miről van szó?

KIRÁLYNÉ Hamlet, nagyon megsértetted apádat.

HAMLET Anyám, nagyon megsértetted apámat.

KIRÁLYNÉ Na nézd! Ne beszélj ilyen nyegle hangon!

HAMLET Na lásd! Ne támadj ilyen csúnya hangon!

KIRÁLYNÉ Hamlet, mi van veled?!

HAMLET Miről van szó?

KIRÁLYNÉ Nem ismersz meg?

HAMLET Hogy az istenbe ne?!

HAMLET Ön a királyné, férje öccse felesége; és - bár ne volna így! - ön az anyám.

KIRÁLYNÉ Jó - hívom azt, aki szót ért veled.

HAMLET Nem, nem, csak üljön le; nem mozdul innen.

HAMLET Itt marad, míg én tükröt tartok önnek, hogy lássa a saját legbelsejét.

KIRÁLYNÉ Te mit akarsz? Csak nem akarsz megölni?

Segítség!

POLONIUS *(a függöny mögött)* Mi az?! Segítség!

HAMLET Hoppá, patkány! Mibe, hogy eltalálom?!

(Átszúr a függönyön)

POLONIUS *(a függöny mögött)* Jaj!

Meghalok! KIRÁLYNÉ Úristen, mit csináltál?!

HAMLET Nem tudom.
A király az? *(Fölemeli a függönnyt, és meglátja a halott Poloniust)*

KIRÁLYNÉ Micsoda felelőtlen, véres tett!

HAMLET Véres, igen. Majdnem olyan, anyám, mint királyt ölni s az öccséhez menni.

KIRÁLYNÉ Mint királyt ölni?

HAMLET Ezt mondtam, anyám. - *(Poloniusra)* Te tolakodó hülye, ég veled. Gazdádnak hittelek. Ez lett a sorsod: látod, a túlbuzgóság nagy veszély. - *(A Királynéhez)* Ne tördeld a kezed.

HAMLET Hallgass és ülj le, én tördelem a szíved, hogyha még lehet rá hatni, s nem tette keménnyé az átkos megszokás fémes zománca, hogy lepattan róla az érzélem.

KIRÁLYNÉ Mít tettem én, hogy ilyen durva hangon merészelsz nekem jönni?

HAMLET Olyat tettél, ami az erkölcs fátylát szétszakítja, a jót álszentnek nevezi; a rózsát az ártatlan szerelem homlokáról letépi, s szégyenfoltot tesz helyére; a házassági esküt úgy tekinti, mint kártyázók hamis és felelőtlen fogadkozásait - olyan a tett, mely megöli magát a köteléket, s az édes szentségi fogadalomból üres verset csinál. A mennyek arca

felizzik a szilárd világ fölött, keserűen, mintha a végítélet már közel volna, úgy megbetegíti e tett gondolata.

KIRÁLYNÉ

Miféle tett,

hogy már a nyitánya is így dörög?

HAMLET Nézd meg itt ezt a képet, s nézd meg ezt: két fivér megfestett arcú.

Nézd, milyen ne - sség ült ennek arcán, Apolló fürtjei, zeuszi homlok, szeme, mint Mar , ijeszt és parancsol, tartása, mint a szárnyas Merkuré, ahogy az ég n ' ó hegycsúcson leszáll; a formák olyan összegzése, melyre minden isten rátette kézjegyét,

hogy lássa a vilá : ilyen a férfi.

Ez volt a férjed.. Nézd, mi jön utána. Ez most a férjed: mint rohadt kalász, megrontja ép fivéréét. Nincs szemed? Elhagyta ezt a gazdag legelőt, s egy mocsárban zabálsz? Mi? Nincs

szemed?

Ne mondd, *hogy* serelem; a te korodban a vér izgalma csöndes, elfogadja az ész ítéletét; s ilyen ítélet küld ettől ehhez? Érzékelnél tudsz, különben nem volnál mozgásra képes, de érzékeid nyilván szélütöttek, másképp nem járna benned így a téboly, így nem uralná érzékeidet, hanem meg tudnál józanul itélni ekkora különbséget. Milyen ördög játszik itt szembekötősdit veled? Látsz, de nem é r z e l ; érzel, mégse látsz; hallasz, de nincs kezed, szemed, se

orrod -

ha marad érzék, bármily csökevényes, így az se támolyog. Szégyen: pirulj! Te forrongó pokol,

ha így föllázadsz egy családanyában, akkor az ifjúság tüzes hevében az erkölcs nem lehet más, mint viasz, mely rögtön elolvad. Akkor ne érje szégyen az olyat, akit vére sarkall, hisz lángra gyúl maga a fagy, s az ész kiszolgálja a vágyat.

Jaj, Hamlet, elég! Lelkembe fordítod a szememet, s ott olyan sötét foltokat találok, mik ki nem moshatók.

HAMLET Nem is, ha így élsz, az izzadságtól faggyúbüzös ágyban, édelgő tocsogással üzekedve a mocsos ölmelegben!

KIRÁLYNÉ Könyörgöm, elég! Minden szavad mint tör hatol fülembé. Elég, édes jó Hamlet!

HAMLET Egy gyilkos gazember, egy rongy, aki huszadannyit se ér, mint előző urad; trágákirály, ország és hatalom zsebtolvaja, aki egy polcra koronát lopott, és zsebre vágta -

Elég!

HAMLET Bohóckirály a rongyosbálból -

Jön a Szellem

Óvjakok szárnyat Okkal, égi örök!

Mit kívánsz tőlem, felséges alak? KIRÁLYNÉ

Jaj nekem! Bolond!

HAMLET Megróni jössz-e tétlen fiadat,
aki fecsérelné időt és erőt,
és szörnyű parancsod nem hajtja végre?
Mondd!

SZELLEM Ne feledd! Azért jöttem megint, *hogya*
élezzem eltompult tetterődöt. De nézd:
anyádon rémült zavar ül. Lépj vívódó
lelke és ő közé. Gyenge testben erős a
képzelet. Szólj hozzá, Hamlet.

HAMLET Hogy van, kedves anyám?
KIRÁLYNÉ Inkább *te* hogy vagy,
hogy a szemed az ürbe szögezed, s a
testetlen levegőhöz beszélsz?! Az
indulat mered ki szemedben,
s mint riadókor az alvó sereg,
a hajad - mintha minden szála élne -
fölugrik s égnek áll. Szívem, fiam:
fölforrósodott, lángoló agyadra
hínt hűsítő türelmet. Hova nézel?

HAMLET Órá, órá. Nézd, sápadtan figyel. Ha a kövek
látnák és hallanák, megindulnának ők
is. - (*A Szellemhez*)

KIRÁLYNÉ Jaj, ne nézz,
nehogy szárnalmas arcod megpuhítsa
kemény akaratom; mert úgy a munkám
színtelen lenne - könnyek vér helyett.
Kinek mondd ezt?

HAMLET Nem látsz ott semmit?
KIRÁLYNÉ Semmit. Pedig látok itt mindent.
HAMLET Es nem is hallottad?
KIRÁLYNÉ Nem, csak mi kettőnk.
HAMLET Most nézz oda, hogy oson kifelé!
Az apám, felöltözve, ahogy élt!
Nézd! Nézd csak, éppen most megy ki
az ajtón!

Szellem el

KIRÁLYNÉ Ez mind csak a te agyad szüleménye.
Ilyen testetlen lényeket a téboly
mesterien teremt.

HAMLET A pulzusom úgy ver, mint a tiéd,
egészséges zenét. Nem örültség,
amiket mondtam. Tégy próbát velem:
én elmondom még egyszer ugyanazt;
az eszelős ugrálna összevissza. Anyám,
az Isten szerelmére kérlek, ne kend a
lelked ilyen álkenőccsel, hogy
tébolyom beszél és nem a bűnöd. Ez
lefedí a fekély felszínét,
de közben bent a bűzös rothadás
mérgez látatlanul. Gyónj meg az égnek,
bánd meg a múltat, kerüld a jövőt, és
ne teríts több trágyát a gyomokra, hogy
burjánozzanak. - Bocsássa meg, hogy
őszinte vagyok; mert a mai hájas,
elpuhult korban *úgy* szokás, hogy az
őszinte kér bocsánatot
a hazugtól, és hajlong, hogy segíthet.

KIRÁLYNÉ Jaj, Hamlet, kétfelé vágta a szívem.
HAMLET Hát dobja el a rosszabbik felét,
s a másikkal tisztábban él tovább.
Jó éjt. A nagybátyámmal ne feküdjön le.
Játssza, hogy erkölcsös, ha már nem az.
A szokás falánk szörny, mely fölzábalja
a rossz érzést, hogy hibásan cselekszünk;
ám annyiban meg angyal, hogy a jónak
ugyanúgy egyenruhát kölcsönöz, s így
megtartja. Ha ma este nemet mond, az
holnapra már könnyebbé teszi a
lemondást, mely aztán egyre

könnyebb,
mert a szokás természetünké válik:
az ördögöt behívja vagy kidobja
csodás erővel. Hát akkor, jó éjt.
Ha majd az égtől áldást kér magának,
megáldhat engem is. - (*Poloniusra*
mutat) Ezt az urat
őszintén sajnálom; az ég akarta, hogy
ezzel bűnhődjem, s ő énvelem; az ég
ökle és ügynöke legyek. Elviszem
innen, s felelni fogok
a haláláért. Még egyszer, jó éjt.
Keménységem jó szándékot takar. Ez
rossz kezdet, s még rosszabb lesz
hamar.
Még egy szót, jó anyám.

KIRÁLYNÉ Most mit tegyek?
HAMLET Azt semmiképpen se, amit javaslok:
hagyd, hogy a nyálas király ágyba
hívjon,
megcsipkedjen, mókuskámnak nevezzen,
és engedd, *hogya* egy pár rossz szagu
csókért,
míg nyakadon babrál mocskos kezével,
kiszedje ezt az egészet belőled:
hogya igazából nem vagyok bolond, csak
megjártam. Igen, be kell avatnod, hisz
melyik bölcs, szép, megfontolt
királyné
titkolná egy varangy kandúr előtt
az ilyen fontos hírt? Ki tenne így?
Nem, ne is próbálj titkot tartani:
nyisd ki a kalickát a háztetőn,
hadd szálljon a madár, s te mint majom
próbáld utánozni a repülésben,
és törd ki a nyakad.

KIRÁLYNÉ Ígérem, ha a szóhoz lélegzet kell, s
a lélegzethez élet, hát ne éljek, de
el nem mondok semmit.

HAMLET Mennem kell Angliába, tudja?
KIRÁLYNÉ Tényleg,
el is felejtettem. Ez el van döntve.
HAMLET Pecsétes írás készül, és a két
diáktársam, az a két vipera,
ők vezetnek, egyengetik utam
valami aljasság felé. Legyen!
Az a jó móka, ha a tűzszerész
a saját petárdájától repül -
nem kell félni: én egy jó ölnyivel
aláásom az ő aknáikat,
s a Holdba küldöm őket. Az a sikk, ha
két csel egy pályán találkozik. -
(*Poloniusra*) Ez az ember még súlyos
lesz nekem.
Áthúszom a szomszédba a pocakját.
Anyám, igazán jó éjt. A tanácsos
milyen titoktartó, zord, néma lett:
míg élt, csak idétlenül fecsegett.
Jöjjön, uram, bevonom terveimbe. Jó
éjt, anyám.

*Hamlet el, magával vonszolja Poloniust; a
Királyné marad*

NEGYEDIK FELVONÁS
ELSŐ SZÍN

*Ugyanott.
A Királyné a színen van; jön a Király,
Rosencrantz, Guildenstern*

KIRÁLY Sóhajtozol - ez valamit jelent, magyarázd el; tudnom kell nekem is. Hol a fiad?
KIRÁLYNÉ Kérem, egy kicsit hagyjanak magunkra.

Rosencrantz és Guildenstern el

KIRÁLY Édes uram, mit éltem át ma éjjel!
KIRÁLYNÉ De baj van, Gertrud? Hamlettel mi van?
KIRÁLYNÉ Őrjöng, mint amikor a szél s a tenger birkózik egymással. Rohama közben **egy** moccanást hall a függöny mögül, kirántja törét, „patkány!” - azt kiáltja, és önkívületében megöli az elbújt öregurat.

KIRÁLY Iszonyú!
Ha én vagyok ott, velem teszi ezt. Szabadsága mindenkit fenyeget: téged, de engem is, vagy bárki más. Ki fog ezért a rémtettért felelni? Rám fogják hárítani, **hogy** nekem kellett volna az emberektől távol, elzárva, biztonságban tartanom az örült fiút. De hát úgy szerettem, hogy föl se fogtam, mit kell cselekedni, hanem, mint aki kínos betegségét takargatja, csak húztam az időt, míg halálossá vált. Most hova ment?
KIRÁLYNÉ Elvonszolta a holttestet magával, és siratja - ebben a tébolya,

kristálytisztán megmutatkozik. KIRÁLY Gyere, Gertrud, menjünk. Amint a nap megérinti a dombot, elküldjük innen. A bűntényt pedig emelt fővel, jó diplomáciával elhárítjuk magunktól. - Guildenstern!

Jön Rosencrantz és Guildenstern

Barátaim, ismét segítsenek. Az örült Hamlet Poloniust megölte, és anyja szobájából elcipelte. Keressék meg, értsenek szót vele, és hogyha megvan, hozzák a halottat a kápolnába. Jó? Siessenek!

Rosencrantz és Guildenstern el

Gertrud, hivassuk bölcs barátainkat, mondjuk el, mi a szándékunk, meg azt is, hogy mi történt szándékunk ellenére. A gonosz suttogás, mely mérgeit mint pontos ágyú, céljába lövi, nevünk helyett **így** csak a levegőt találja el. Gyere, sok a dolog; a lelkem hánykódik és háborog.

Mindketten el

MÁSODIK SZÍN

Terem a palotában. Jön Hamlet

HAMLET Ez helyére van téve. *(Kintről szólongatják)* Mi ez a zaj? Ki szólítja Hamletet? - Á, ők azok!

Jön Rosencrantz, Guildenstern és mások

ROSENCRANTZ Mondd, fenség, a holttesttel mit csináltál?

HAMLET A pornak adtam, úgysis egyenműek.

ROSENCRANTZ Mondd meg, hol van, hogy elvihessük a kápolnába.

HAMLET Ne higgyétek.

ROSENCRANTZ Mit ne higgyünk?

HAMLET Hogy titkokért titok jár cserébe. Különben is, egy szivacs kérdéseire mit válaszoljon egy király fia?

ROSENCRANTZ Szivacsnak gondolsz engem, fenség?

HAMLET Igen, kérek, ami fölszívja a király kegyeit, tekintélyét, ajándékait. De az ilyen tisztviselők teszik végül a legjobb szöveget a királynak: ő, mint a majom, a pofája sarkában tárolja őket - amit először bekapott, azt nyeli le utoljára. Majd ha szüksége lesz arra, amit begyűjtöttél, csak megnyom, és te, szivacs, megint száraz leszel.

ROSENCRANTZ Nem értelek, fenség.

HAMLET Ennek örülök. Ostoba fülben megalszik a gúny.

ROSENCRANTZ Fenség, meg kell mondanod, hol van a holttest, és velünk kell jönnöd a királyhoz. HAMLET A test a királynál van, de a király nincs a testnél. A király egy olyan -

GUILDENSTERN Egy milyen, fenség?

HAMLET Egy semmilyen. Vigyetek hozzá.

Mind el

HARMADIK SZÍN

Terem a palotában.

Jön a Király és két vagy három főúr

KIRÁLY Már keresik a hullát is meg őt is. Veszélyes, hogy még szabad ez az

ember!

De most nem kell a törvény szigora: szereti őt a szeszélyes tömeg, akik nem bölcsen - csak szemmel szeretnek; és ilyenkor a bűnös büntetését s nem bűnét fájlalják. Hogy ezt kivédjük, hirtelen elküldésüket úgy kezeljük, mint régi tervet. Ha súlyos a baj, csak súlyos beavatkozás segít, ha még segít.

Jön Rosencrantz, Guildenstern és mások

Na mi van? Mi a helyzet?

ROSENCRANTZ Nem mondja meg fenség, hogy hova tette a holttestet.

KIRÁLY De hol van ő maga?

ROSENCRANTZ Kint őrzik, fenség, várja óhaját.

KIRÁLY Hozzák elének.

ROSENCRANTZ Hozzák a herceget!

Jön Hamlet örökkel

KIRÁLY Nos, Hamlet, hol van Polonius?

HAMLET Vacsorán.

KIRÁLY Vacsorán? Hol?

HAMLET Nem ott, ahol ő eszik, hanem ahol őt eszik. Az állami vezetés kukacai diétára gyűltek össze, és órajta rágódnak. A kukac a mi egyetlen császáruk és elfogyasztónk. Mi arra hizlalunk minden más állatot, hogy hizzunk rajtuk, de magunkat a kukacoknak hizlaljuk. Kövér király, sovány koldus: két különböző fogás ugyanarra az asztalra, Itt a vége.

KIRÁLY Te jó Isten!

HAMLET Valaki horgászhat azzal a kukaccal, amelyik

egy királyból evett, és ehet abból a halból, amelyik a kukacot bekapta.

KIRÁLY Mit akarsz ezzel mondani?

HAMLET Csak be akartam mutatni, hogyan járhat a király hivatalos úton a koldus beleiben.

KIRÁLY Hol van Polonius?

HAMLET A mennyországban. Küldjön valakit, hogy megnézzék. Ha a küldönc ott nem találja, akkor felséged maga keresse meg a másik helyen. De ha egy hónap belül nem találja, akkor az orra fogja rávezetni, ahogy megy föl a lépcsőn az előcsarnokba.

KIRÁLY (a szolgálkhoz) Nézzétek meg!

HAMLET Megvár benneteket.

Szolgák el

KIRÁLY Hamlet, a tetted azt követeli, *hogy* saját biztonságod érdekében (mely fontos nekünk, bármennyire fáj az, amit tettél) villámsebessen eltávozz innen. Úgyhogy készülődj. A hajó kész, a szél is kedvező, társaid várnak, indulhattok máris el, Angliába.

HAMLET El, Angliába?

KIRÁLY Igen, Hamlet.

HAMLET Jó.

KIRÁLY Bizony jó... - ha ismernéd szándékainkat.

HAMLET Látok egy kerubot, aki látja. Na gyerünk el, Angliába. Isten veled, drága anyám.

KIRÁLY Szerető *apád*, Hamlet.

HAMLET Anyám. Az apa és az anya: férj és feleség; a férj és feleség pedig egy test; tehát anyám. Gyerünk Angliába. (El)

KIRÁLY Kövessék, és csalják föl a hajóra; ne késsenek - estére messze járjon. Mehetnek - az ügy minden részletét már elrendeztük. Igyekezzenek.

Mind el, a Király kivételével

S te, angol király, ha fontos neked a barátságom, (az előnyeit nagy hatalmam érezteti veled, hiszen a sebhelyed még nyers-vörös a dán kard nyomán, s önszántadból is fizetsz adót nekünk), vedd komolyan királyi kérésünket, s cselekedj. A levél leírja, *hogy* mit kívánunk: Hamlet azonnali halálát. - Anglia, tedd meg nekem, mert mint a lázroham, úgy pusztítja a vérem ez az ember. Te kell, hogy meggyógyíts. Történjen bármilyen körülményben, nem tudok addig nyugalmat találni. (El)

NEGYEDIK SZÍN

*Szabad tér Helsingör és a kikötő között.
Jön Fortinbras a seregével, vonulnak át a színen*

FORTINBRAS Menj, százados, add át üdvözltem a dán királynak; mondd, hogy

Fortinbras
kér szabad átvonulást seregének, előzetes ígérete alapján. Aztán várunk a megbeszélthelyen. Ha öfelsége úgy óhajtaná, személyesen is tisztelgek előtte. Mindezt tudasd vele.

SZÁZADOS Meglesz, uram.
FORTINBRAS Menj, és légy ügyes.

Mind el, a Százados kivételével. - Jön Hamlet, Rosencrantz, Guildenstern és mások

HAMLET Uram, ez kinek a csapata?

SZÁZADOS Norvégiáé, uram.

HAMLET Hova tartanak, ha szabad kérdezni?

SZÁZADOS Valami lengyel területre megyünk.

HAMLET Es ki a parancsnokuk?

SZÁZADOS Az öreg norvég király unokaöccse, Fortinbras.

HAMLET Es egész Lengyelország lesz a cél, vagy csak egy határvidék?

SZÁZADOS Hát, őszintén megmondhatom

magának, egy apró földdarabért háborúznak, melynek csak névleges értéke van. Én öt fontért - ötért! - nem venném

bérbe, de örök áron se kap érte többet se a lengyel, se a norvég király.

HAMLET Akkor nem is védik a lengyelek?

SZÁZADOS De, de; már meg is szállták nagy

erőkkel.

HAMLET Kétezer fő és húsz ezer arany vonul hadba ezért a szalmaszálért! A nagy jólét és béke, mint a tályog, befelé fakad ki, s halált okoz külső jel nélkül. - Köszönöm, uram.

SZÁZADOS Szívesen, uram.

ROSENCRANTZ Fenség, mehetünk?

HAMLET Rögtön jövök. Csak menjetek előre.

Mind el, Hamlet kivételével

Lám, ellenem szól a véletlen is, sürgetve bosszúmat. Mert mi az ember, ha idejét arra használja csak, hogy eszik, alszik? Állat, semmi több. Márpedig, aki ésszt adott nekünk, amellyel múltba és jövőbe látunk, nem azért adott ilyen isteni képességet, *hogy* bennünk savanyodjon. De akár állatias bambaság, akár mindent agyonmérlegelő, előrelátó óvatosság (mely negyedrészen józanság talán, de háromnegyed részben gyávaság) - hát nem tudom, még mindig

minek élek és hajtogatom: „meg kell tenni ezt”, ha van okom, erőm és eszközöm, hogy megtegyem. Nagy példa van elég: itt ez a komoly, erős hadsereg egy nemes, művelt herceggel az élén, akinek szellemét tettvágy dagasztja: ő fittyet hány az ismeretlen végnek, odaveti romlandó anyagát a szerencsének, veszélynek, halálnak - egy tojásbélyegért! Mert nem az a nagyság, *hogy* csak a nagy célokra mozdulunk, hanem hogy nagyot teszünk kis

ügyért is, ha az becsület dolga. Na de én? Apám megölve, anyám meggyalázva, agyam és vérem feldúltan dobol, s én kábán várok - itt meg,

szégyenemre, húsz ezer ember indul a halálba

egy képzelgés, egy eszme érdekében; úgy mennek sírba, ahogy más az ágyba, egy zsebkendőnyi földdarab miatt, amelyen csata közben el se férnek, s mely arra sem elég, *hogy* eltemessék a halottaikat! Ezek után csak olyan eszmém lesz, mely vért kíván!
(*El*)

ÖTÖDIK SZÍN

*Terem a palotában.
Jön a Királyné, Horatio és egy Nemesúr*

KIRÁLYNÉ Nem fogadom a lányt.
NEMESÚR Erőszakos,
és nincs eszénél. Szánalomra méltó.
KIRÁLYNÉ De mit akar?
NEMESÚR Az apjáról beszél: hogy hallja ő, mi folyik itt; nyögős, mellét veri, egy porszemtől dühös lesz; amit mond, csak félig érthető. Zagyván beszél, de aki hallja, értelmet keres a kuszaságban: belemagyarázza ki-ki a saját gondolatait, ő meg kacsingat, bölint, integet, úgyhogy az ember érez valami homályosat, mégis fenyegetőt.
HORATIO Beszéljen vele, nehogy még veszélyes agyrémeket kezdjen terjeszteni.
KIRÁLYNÉ Hát jöjjön be.

Nemesúr el

(*Félre*) Nyomorult lelkem bűnnel
van tele,
minden apróság nagy baj hírnöke. A bűn mindenütt ellenséget lát: árulást sejt - s elárulja magát.

Jön Ophelia

OPHELIA Hol van a szépséges dán királyasszony?
KIRÁLYNÉ Mi van, Ophelia?
OPHELIA (*énekel*) „A szerelmed, mondd, melyik?
Miól ismerni meg?”
„Kezében bot, lábán saru,
fején kagylós süveg.”
KIRÁLYNÉ Édes lányom, mit jelent ez a dal?
OPHELIA Kérdezi? Hát csak figyeljen.
(*Énekel*) „Elment ő, szép asszonyom,
elment a másvilágra,
ott nyugszik, hol kő az ágy, és
zöld pázsit a párna.” Jaj-jaj!
KIRÁLYNÉ No de Ophelia -
OPHELIA Csak figyeljen.
(*Enekel*) „Hószín volt a szemfedő -”

Jön a Király

KIRÁLYNÉ Nézd meg ezt, édes uram!
OPHELIA (*Énekel*) „- sok kis virág rajta;
díszes volt a temető,
gyászének *nem* siratta.”
KIRÁLY Hogy vagy, szép kislány?
OPHELIA Jól, Istennek hála. Azt mondják, a bagoly azelőtt a pék lánya volt. Uram, azt tudjuk, hogy mik vagyunk, de azt nem, hogy mi lehet belőlünk. Isten áldja meg az asztalát.
KIRÁLY Az apjáról képzelődik.

OPHELIA Kérem, erről több szót ne ejtsünk, de ha valaki megkérdezné, hogy mit jelent, akkor ezt mondják:

(*Énekel*) „Holnap Valentin napja lesz,
tán páromra találok?
Mint szűz virág, napkeltekor
ablakod alá állok.” -
„A fiú fölkel, ruhát vett,
rést nyitott ajtaján;
a lány bement, a lány kijött,
de már nem volt leány.”

KIRÁLY Drága kis Ophelia -

OPHELIA Igazán, na, esküdözés nélkül, be akarom fejezni.

(*Énekel*) „Krisztusom és Máriám,
gyalázat és szegényen:
a legény, ha léket lát,
be is tömi szépen.
Szól a lány: »Míg meg nem kaptál, el akartál venni!«

Mire a fiú:

»Léha voltál, mért akartál
vélem ágyba menni?!«

KIRÁLY Mióta van ilyen állapotban?

OPHELIA Remélem, jó lesz minden. Csak türelem. De nem bírom sírás nélkül, ha arra gondolok, ahogy beteszik a hideg földbe. Értesíteni kell a bátyámat. Úgyhogy köszönöm a jó tanácsukat. Kérem a hintómat. Jó éjt, hölgyeim, jó éjt. Szép hölgyek, jó éjt, jó éjt. (*El*)

KIRÁLY Kövessék; nagyon kérem, tartsák szemmel!

Horatio el

Így mérgezi a bánat, mely az apja halálából szivárog. Ugye látod -jaj, Gertrud, Gertrud -, a bánat nem magányos támadó: sereggel jön. Egy: megölték az apját; kettő: a fiad elment (ráadásul véres tettével magának szerezte jogos száműzetését); a lakosság zavarog, mint a fölkhavart iszap, mindenki csak a jó Polonius halálát suttozza - rossz ötlet volt sebtében eltemetni; és Opheliát, szegényt, elhagyta a józan esze, mely nélkül, báb z ember, pusztá állat; és végül ami ne kevésbé fontos: a bátyja nagy titokban hazajött, gyártja a rémmeseket, ködben él, és szép számmal akadnak sügdösök, akik az apja haláláról szóló ocsmánysággal fertőzik a fülét, és - tények hiányban - nem haboznak személyemről képtelen vádatat suttozni. Édes Gertrud, az egész úgy zúdul rám, mint fölösleges sortűz: egy helyett sok halállal.

Kintről zaj hallatszik

Hallod ezt?
Hol a testőrség? Őrizték az ajtót!

Jön a Hírnök

Mi van? Mi történt?
HÍRNÖK Felség, meneküljön! A tenger, mikor üldogad a gáton,

nem habzsolja a síkságot mohóbban,
mint ahogy Laertes a tisztjeinket veri
sorra lázadó csapatával.
A csöcselék vezérnek nevezi,
és mintha ma kezdődne a világ,
s nem ismeme se múltat, se szokást -
pedig minden szavunk ezeken áll -, úgy
kiáltják: „Válasszuk Laertest!” Kalap,
tenyér és nyelv ünnepli őt az égre
zengve: Laertes király!”

KIRÁLYNÉ Hogy csaholnak mind a hamis nyomon!
Rossz felé rohantok, ti dán kutyák!

Kintről zaj hallatszik

KIRÁLY Betört az ajtó!

Jönnek Laertes és követői

LAERTES Hol az a király? (*Követőihez*) Ti kint
várjátok.

KÖVETŐK Nem, bejövünk.

LAERTES Kérlek, most hagyjatok.

KÖVETŐK Jó, rendben. Rendben.

LAERTES Kint örködjete.

Követők el

Te aljas király,
add vissza az apámat.

KIRÁLYNÉ (*visszatartja*) Nyugodj,
Laertes.

LAERTES Ha véremnek egy cseppje is nyugodt, hát
nem vagyok a fia, és anyám romlatlan
homlokára süssék rá,
hogy kurva volt.

KIRÁLY Minek kell, Laertes,
ilyen gigászi lázadást csinálni? -
Hagyjad, Gertrud. Enniattam ne aggódj.
A király köré Isten von kerítést: az áruló
csak azon át lesi,
de hozzáférni nem tud. - Laertes, mért
vagy így feldühödve? - Gertrud,
hagyd. -
Beszélj, ember.

LAERTES Hol az apám?

KIRÁLY Meghalt.

KIRÁLYNÉ (*a Királyra mutat*) De nem ő tette.

KIRÁLY Hadd kérdezzem, amit akar.

LAERTES Es hogy halt meg?! Velem ne játsszanak!
Pokolba, hűség! Ordögé az esküm! Mély
kútba veled, lelkiismeret! Kárhózzak el,
akkor se tágítok: nem számít se világ, se
túlvilág; történjen bármi, én
megbosszulom apámat mindenestül.

KIRÁLY Ki tart vissza?

LAERTES Nem a világ, csak én magam.
Az eszközeimet úgy forgatom,
hogy kevés sokra menjen.

KIRÁLY Laertes,
értem, hogy biztosat szeretnél tudni jó
apádról - de hol van az megírva, hogy
mint a kártyás, aki bankot robbant,
lesöpörj ellenséget és barátot, vesztőt,
nyerőt?

LAERTES Csak ellenségeit.

KIRÁLY De kik azok?

LAERTES Barátait *így* ölelem magamhoz,
és mint az életosztó pelikán,
véremmel táplálom.

KIRÁLY Most úgy beszélsz, mint jó gyermek és
igaz nemesember. Hogy apád halálában
bűnöm nincs, sőt, mély fájdalmat szerzett
nekem is, azt elméd olyan tisztán fogja
látni, mint szemed a napot.

Kintről zaj, Ophelia éneklése hallatszik

Engedjék be!

LAERTES Mi van? Mi ez a zaj?

Jön Ophelia

Forróság, szárítsd ki az agyamat!
Könnyek, legyetek hétszeresen sósak,
hogy kimarjatók szememből a fényt! Úgy
megfizetek örültségédért,
hogy leszakad a mérleg. Szép virágszál!
Édes húgom! Drága Ophelia!
Hogy lehet, hogy egy kislányból az ész
úgy kihál, mint az öregből az élet? A
szeretet megfinomítja lelkünk, s egy
darabját elküldi az után,
akit szerettünk.

OPHELIA (*énekel*) „Födetlen arccal tették le,
a sírja könnyel volt tele.”
Isten veled, szívem galambja.

LAERTES Ha ép ésszel sarkallnál
bosszura, nem hatna így meg.

OPHELIA Maguknak azt kell énekelni, hogy „Bizony,
bizony”, maguknak meg azt, hogy „Az ám, az ám”.
Ugye mennyire ide illik ez a refrén? Az álnok intéző, az
lopta el a gazda lányát.

LAERTES Ez a semmi beszédesebb, mint bármi más.

OPHELIA (*Laerteshez*) Tessék, rozmaring, az élesíti az
elmét - kérem, édesem, tartsa eszében. És itt van
nefelejcs, az a hűséghez kell.

LAERTES Leckét kapunk a bolondságtól: ész és hűség
csak együtt ér valamit.

OPHELIA (*a Királynéhoz*) Magának itt van ánizs meg
harangvirág. (*A Királyhoz*) Tessék, magának kutya-tej.
Meg nekem is. Úgy is mondják: gyermekláncfű. De
maga másért viseli a láncot, mint én. Itt egy margaréta.
Adnék ibolyát is, de mind elhervadt, amikor az apám
meghalt. Azt mondják, szép véget ért. (*Énekel*) „Mert
Robin az én gyönyörűm, a lelkem.”

LAERTES A gondot, bajt, magát a poklot is
vidámsággá" és szépséggé teszi.

OPHELIA (*énekel*)
„Hát nem jön vissza már?
Hát nem jön vissza már?
Nem, hiszen halott;
megsiratható,
sosem jön vissza már.
Szakálla, mint a hó,
a haja, mint a friss len;
vége, vége van,
siratjuk hasztalan;
a lelkét óvja Isten.”
És minden keresztény lelket. Ég áldja magukat. (*El*)

LAERTES Úristen! Látják ezt?

KIRÁLY Laertes, fájdalomban osztozom, ezt
meg nem tilthatod. Indulj tehát, válaszd
ki néhány bölcs barátodat, hogy ők
ítéljenek kettőnk között. Ha úgy
találják, hogy saját kezűleg vagy más
kéz révén érintve vagyok, hát
jóvátételül neked adom királyságom,
koronám, életem, mindent, amim csak
van. De hogyha

LAERTES nem, akkor nyugodj meg, légy hozzám türelmes, s én lelkeiddel együtt munkálkodom, hogy elégtételt nyerjen.

LAERTES Legyen így. Halála módja, titkos temetése - se síremlék, se címer hamvain, se szertartás, se méltó ünnepély - mindez az égből lekiált a földre, hogy kételkednem kell.

KIRÁLY Tessék, csináld. Ahol a bűn, oda sújtson a bárd. Kérlek, most gyere velem.

Mind el

HATODIK SZÍN

*Horatio szobája.
Jön Horatio és egy Szolga*

HORATIO Kik akarnak velem beszélni?
SZOLGA Hajósok, uram. Azt mondják, leveleket hoztak.
HORATIO Jöjjenek.

Szolga el

Nem tudom, honnan üdvözölnek engem, és ki - hacsak nem Hamlet herceg az.

Jönnek a Hajósok

ELSŐ HAJÓS Adjon Isten, uram.
HORATIO Magának is, jóember.
ELSŐ HAJÓS Majd ad, ha kedve van. Itt egy levél magának, uram. Attól a követ úrtól, aki Angliába akart menni - ha maga az a Horatio úr, mert azt mondták.
HORATIO *(olvás)* „Horatio, ha ezt átolvastad, segíts ezek-nek az embereknek bejutni a királyhoz. Leveleket visz-nek neki. Még két napja se voltunk tengeren, amikor üldözni kezdett egy nagyon harcias kalózhajó. Be-láttuk, hogy vitorláink nem bírják az iramot, ezért kényszerű bátorsággal szembefordultunk velük. Dulakodás közben átugrottam hozzájuk, de abban a pillanatban a hajójuk elvált a miénktől, úgyhogy én egyedül a fogságukban maradtam. Úgy bántak velem, mint a kalózbőrbe bújó angyalok. De tudták, miért csinálják; most rajtam a sor, hogy viszonzozzam. Intézd el, hogy átadják a királynak a leveleket, aztán gyere hozzám olyan gyorsan, mintha - a halál elől futnál. Olyasmit súgok a füledbe, amitől eláll a lélegzeted; bár az csak semmiség a dolog súlyához képest. Ezek a jóemberek majd elvezetnek hozzám. Rosencrantz és Guildenstern közben Anglia felé tart; róluk is lesz mit mondanom. Ég veled. Nagyon szerető barátod: Hamlet.”

Menjünk, a leveleket adjuk át, még hozzá gyorsan; aztán vigyenek ahhoz, aki megbízta magukat.

Mind el

HETEDIK SZÍN

*Terem a palotában.
Jön a Király és
Laertes*

KIRÁLY Nos, ártatlanságomra üss pecsétet, s fogadj szívedbe, mint igaz barátot, hisz meghallgattad okos, értő füllel,

LAERTES hogy az, aki jó apádat megölte, az életemre tört.
Úgy van. De mondja: mért nem torolta meg e főbenjáró, veszélyes és halálos bűnököt, ha biztonság, bölcsesség és erő mind ezt diktálná?
KIRÁLY Két sajátos okból, melyek talán számodra nem nyomósak, de nekem azok. Anyja, a királyné szinte óerte él, nekem viszont - áldás vagy átok nem tudom, melyik - életem, lelkem kapcsa ez az asszony, s ahogy a csillag Sincs pályája nélkül, *úgy* én se nélküle. A másik ok, *hogy* nem büntetem meg nyilvánosan, az, hogy a tömegek szeretik őt: a hibáit imádatukba mártják, és ahogyan a forrás bő vizétől megkövesül a fa, úgy alakítják szeplőit szépséggé. Hiába lóném ekkora ellenszélbe nyilatam: a saját íjamba fordulna vissza, és nem a célt találná.
LAERTES Így fosztottak meg a legjobb apától, így tették ronccsá szegény hűgomat, aki - hogy visszamenőleg dicsérjem - oly tündöklő volt, hogy versenyre hívta egész korunkat. De én bosszút állok.
KIRÁLY Kár ezen rágódnod. Hát azt hiszed, hogy én valami gyurmából vagyok, és hagyom, hogy szakállamat cibálja a veszély, én meg tréfának tekintem?! Nemsokára hallasz még többet is. Szerettem apádat, és szeretem magamat is, úgyhogy elhíheted -

Jön egy Küldönc levelekkel

KÜLDÖNC Ez felségednek, ez a királynénak.
KIRÁLY Hamlettől?! Ki hozta?
KÜLDÖNC Hajósok, felség. Én nem láttam őket. Claudio adta ide: neki is úgy adták át.
KIRÁLY Hallgasd meg, Laertes. *(A Küldönchöz)* Elmehet.

Küldönc el

(Olvás) „Felséges úr, tudatom önnel, hogy csupaszon ülök a birodalmában. Holnap esedezni fogok, hogy királyi színét láthassam, amikor is először bocsánatát fogom kérni, majd pedig beszámolok hirtelen és meglepő visszatérésem mikéntjéről. Hamlet”

Mi lehet ez? Mindnyájan visszajöttek? Vagy csalás az egész, és nem igaz?

LAERTES Az írást megismeri?
KIRÁLY Hamleté. „Csupaszon” - az utóiratban még: „egyedül”. Ezt magyarázsd meg!

LAERTES Nem értem, felség. No de jöjjön csak. Megmelengeti szívemben a kint, hogy egyszer a szemébe mondhatom: „Most pedig meghalsz!”

KIRÁLY Laertes, ha így van - de tényleg így van?... így kell lennie! -, hagyod, hogy vezesselek?

LAERTES Igen, felség.
De csak ha nem a békébe vezet.

KIRÁLY A saját békédbe. Ha Hamlet itt van,

mert útját megszakítva hazatért,
 én beleviszem egy olyan kalandba,
 melynek tervét most érlelem, s amelyből
 csak egy kiútja lehet: a bukás. Haláláért
 a vád szele sem érhet,
 s még anyja is felment minket, belátva,
hogy véletlen volt.

LAERTES Felség, jó, vezessen,
 különösen, ha úgy intézhető,
 hogy én legyek az eszköz.

KIRÁLY Így is lesz.
 Távollétedben sokat emlegettek -
 Hamlet is hallotta - egy bizonyos
 tulajdonságodért. Összes tudásod nem
 piszkálta az irigységét jobban, mint ez
 az egy, amely pedig, szerintem, rangban
 az utolsó.

LAERTES Milyen tudásom, felség?
 KIRÁLY Díszes szalag az ifjúság kalapján -
 bár kell az is, illik az ifjuhoz
 a könnyű, csillogó, díszes ruha,
 ahogy az érett korhoz a sötét,
 prémes köpeny. Nos, két hónapja sincs
hogy itt járt egy lovag Normandiából -
 én harcoltam valaha franciákkal, kiváló
 lovasok, de ez a fickó boszorkányos
 volt. A nyergébe nőtt, lovával olyan
 csodákat csinált,
 mintha a teste egybeforrott volna a
 derék állattal. Még képzeletben se
 találnék ki olyan figurákat,
 amiket produkált.

LAERTES Azt mondja, normann?
 KIRÁLY Normann.
 LAERTES Csak Lamord lehetett!
 KIRÁLY Pontosan ő.
 LAERTES Jól ismerem. Briliáns az az ember,
 hazája büszkesége.
 KIRÁLY Ő mondott rólad véleményt;
 roppant elismeréssel írta le
 bámulatos vívó-tudásodat,
 különösen a tör használatában,
 és így kiáltott: megnézné magának,
hogy ki áll ki veled. Esküdzött, hogy
 nincs olyan vívó a franciáknál, akit ne
 vernél. A beszámolója
 olyan iriggyé tette Hamletet,
 hogy váltig hajtogatta: azt kívánná,
 hogy hipp-hopp hazajöjj, és vívjatok.
 Ebből adódik -

LAERTES Mi adódik, felség?
 KIRÁLY Mondd, Laertes, szeretted az apádat? Vagy
 csak a bánat festett mása vagy, arc,
 melyhez nincs szív?

LAERTES Mért kérdi ezt?!

KIRÁLY Én nem kétlem, hogy valóban szeretted;
 csak hát tudom, *hogy az* érzelmeink az
 időben születnek, s látjuk azt is, ahogy
 az idő elhamvasztja őket. A szeretet
 lángjában él és izzik
 egy kanóc, mely az égést csendesíti; és
 semmi nem marad örökre jó, mert
 előbb-utóbb túlrad a jóság, s megfojtja
 önmagát. Amit szeretnél, azt tedd meg
 ott és akkor, mert különben a
 „szeretnék” - „szerettem volna” lesz,
 hisz csendesíti szó, tett, esemény, míg
 végül tettpótló sóhaj marad, hamis
 vigasztalásul. De a tárgyra: ha Hamlet
 visszajön, mit tervezel, hogy tetteben is
 apád fia legyél,
 ne csak szóban?

LAERTES Templomban vágom át a
 torkát.
 KIRÁLY A gyilkosság sehol sincs szentesítve;
 de korlátlan a bosszú. Laertes,
 ha erre kész vagy, zárkózz be szobádba;
 Hamlet majd megtudja, hogy hazajöttél;
 mi teszünk róla, hogy tudásodat sokan
 dicsérik, lakkozzák csodásra a francia
 méltató szavait -
 hogy megmérkőzettek, s majd
 fogadunk
 a fejetekre. Ő, mivel gyanútlan,
 nagyvonalú, hátsó szándéka nincs, nem
 fogja megnézni a törököt, úgyhogy simán
 - vagy kis csereberével - te választod a
 hegyes végű kardot, és egy váratlanul
 bevitt dőfessel megfizetsz neki apáért.
 LAERTES Meg én. Sőt, e célból a kardot
 megkenem. Egy zugarvostól vettem egy
 kenőcsöt: az ember abba ha egy kést
 bemárt, és sebet ejt, nincs az a
 gyógytapsz, amely (legyen bár benne a
 világ összes füve) meg tudná menteni,
 akit megkarcolunk. Kardom hegyét
 bemártom ebbe, s ha vívás során csak
 horzsolom is vele Hamletet, halálos lesz.
 KIRÁLY Gondolkodjunk tovább, hogy mely
 alkalmak és mely eszközök segítik
 szerepünket. Ha kisiklik
 iménti tervünk, és lelepleződünk,
 jobb el se kezdeni. Kéne tehát
 egy tartalék, második változat,
 ha ez kipukkadna. - Na várjunk csak. Ki-
 ki fogad az ügyességetekre - Megvan!
 Vívás közben ki fogtok melegedni
 - csináld a csörtéket minél vadabbra -, ő
 inni kér, én előkészítek
 egy poharat neki, melyből ha kortyint,
 ha ki is kerülne mérges dőfésed, célunk
 beteljesül.

Kintről zaj
 Mi ez a zaj?
 Jön a Királyné
 KIRÁLYNÉ Az egyik baj nyomában ott a másik. A
 húgod vízbe fulladt, Laertes.
 LAERTES Vízbe? Hol?
 KIRÁLYNÉ A patak fölé ferde fűzfa dől,
 szürkén mutatja lombját lent a vízben:
 abból csinált szegényke koszorúkat,
 boglárkával, csalánnal, százsorszépével,
 meg lógó lilával, amit a pásztor szabad
 szája durvább néven nevez, de
 lányainknak csak „négylevelű”. Oda, a
 hajló ágakra akarta
 kiaggatni furcsa füzereit:
 fölmászott, egy csalóka ág letört, s
 ő beesett gizgaz csokraival
 a gyors vízbe. Ruhája szétterült,
 mint sellő lebegett egy ideig,
 közben dalfoszlányokat énekelt,
 mint aki föl se fogja helyzetét,
 vagy mintha éppen ebbe az elembe
 született volna. Am előbb-utóbb ruhái
 teleítették magukat,
 és lehúzták, dalocskájaival együtt,
 az iszapos halálba.

LAERTES Megfulladt.
KIRÁLYNÉ Meg. Meg.
LAERTES Túl sok neked a víz, Ophelia,
ezért a könnyem visszafojtom. Mégis,
így működünk: a természet parancsa,
hiába szégyellem. (Sír) Fogyjon a könny,
úgy fogy bennem a nő. Felség, megyek.
Lángolna a szavam, de buta könnyem
elárasztja. (El)

KIRÁLY Menjünk utána, Gertrud.
Mit küzdöttem, hogy enyhítsem haragját!
Félek, hogy ez fölkorbácsolja újra.
Úgyhogy menjünk utána.

Mindketten el

ÖTÖDIK FELVONÁS ELSŐ SZÍN

Temető.

Jön a Sírásó és a Cimborája

SÍRÁSÓ Hogyhogy egyházi temetést kap ez a lány, ha ő maga destruálta a halálát?
CIMBORA Mondom, hogy azt kap, úgyhogy ássad a sírt, egy-kettő. A halottkém kint volt nála, és megállapította, hogy egyházi temetés.
SÍRÁSÓ De az csak akkor lehetne, ha önvédelemből fulladt meg.
CIMBORA Mit tudom én, ez a döntés.
SÍRÁSÓ Akkor ez gondatlanságból elkövetett testi önsértés, csak az lehet. Mert ugye mi a probléma? Ha én szándékosan fulladok meg, akkor történt ugye egy cselekvés; a cselekvésnek pedig három ágazata van, úgymint megtenni, megcsinálni és elkövetni. Ergo a lány szándékosan fullasztotta meg magát.
CIMBORA Jó, de figyelj már, te fősírásó -
SÍRÁSÓ Elnézést, várjál. Itt van a víz - jó? Itt áll az ember - jó? Ha az ember odamegy a vízhez, és belefúllad, akkor - akár akarta, akár nem - ő az, aki a menést végzi. Meg bírod jegyezni? De ha a víz jön oda hozzá, és úgy fullad bele, akkor nem ő fullasztotta meg magát. Ergo aki nem vétke a saját halálában, az nem rövidíti meg az életét.
CIMBORA Ezt mondja a törvény?
SÍRÁSÓ Ezt. Így szól a halottkémlési törvény.
CIMBORA Megmondjam az igazságot? Ha ez nem úrinő lett volna, akkor most egyház nélkül temetnék el.
SÍRÁSÓ Nagyon jól mondod. Micsoda egy világ, a fejeseknek szabad vízbe fujtani meg fölakasztani magukat, a többi kereszténynek meg nem. Na, lássam az ásómat. Igazi régi nemesember csak három van: a kertész, a kubikos meg a sírásó - ezek viszik tovább Ádám mesterségét. O is a földet túrta. (Ásni kezd)
CIMBORA Hát Ádám nemesember volt?
SÍRÁSÓ Ő volt az első uralkodó.
CIMBORA Dehogyan volt uralkodó.
SÍRÁSÓ Mi az, te pogány vagy? Nem ismered a Bibliát? Azt mondja Ádámnak az Úr: „Uralkodjatok a csúszómászó állatokon.” Hát uralkodott. Fölteszek még egy kérdést. Ha nem tudod a választ, akkor végeztem veled.
CIMBORA Mondjad.
SÍRÁSÓ Tartósabbat épít, mint a kőműves, az ács meg a hajóépítő együttvéve - ki az?
CIMBORA Az akasztófa-csináló, mert ott gyorsan cserélődnek a használok, de a szerkezet mindegyiket túléli.
SÍRÁSÓ Csavaros egy eszed van, hallod-e, ez az akasztófa, ez egész jó. No de kinek jó? Azoknak jó, akik

rosszak. Így aztán te is rossz vagy, ha azt mondod, hogy az akasztófa tartósabb, mint a templom; ergo az akasztófa pont neked jó. Na, próbálkozz tovább.
CIMBORA Hogy ki épít tartósabbat, mint a kőműves, az ács meg a hajóépítő?
SÍRÁSÓ Igen, mondd meg. Aztán szabad vagy.
CIMBORA Huhú, megvan!
SÍRÁSÓ Na?
CIMBORA Te jószagú, még sincs meg.
SÍRÁSÓ Ne hajszold tovább az agyadat, mert csökönyső számar a veréstől se lesz gyorsabb. Szóval, ha legközelebb megkérdik tőled, azt válaszold: „a sírásó”. Ami házat ő készít, az ítéletnapig eltart. Menj, szaladj át a kocsmába, hozzáal nekem egy korsó folyadékot.

Cimbora el

(Ásás közben énekel, közben nyög)

„Ifjú koromban, hajdanán, szerettem édesen;
az időt - uhh! - nyújtottam - jaj! - csupán,
ez kellett - phú! - énnekem.”

Jön Hamlet és Horatio, távolabb megállnak

HAMLET (félre Horatióhoz) Nem érzi át ez a fickó, hogy mit csinál? Sírt ás, közben meg énekel!
HORATIO Megszokta. Ő ezen már fönn se akad.
HAMLET Igaz. Annak finom a tapintása, aki keveset használja a kezét.
SÍRÁSÓ (énekel) „De jaj, a vénség utolért,
a markában va: ok:
elvisz egy másik földre most,
s én mindent itt agyok.”
(Ásójával egy koponyát dob föl)
HAMLET Ennek a koponyának is olt nyelve, és tudott énekelni. Ez a tahó meg odavágja a földre, mintha Káin állkapcsa volna, az első gyilkos-. Lehet, hogy amivel így dobálódik, az éppen egy pol tikus feje, egy olyané, aki magát az Úristent is becsapta volna. Nem igaz?
HORATIO Lehet, fenség.
HAMLET Vagy egy udvaroncé, aki ilyet tudott monda-ni: „Jó reggelt, drága fenség, hogy vagyunk, drága fenség?” Lehet, hogy ez Lord Hogyishívják, aki dicsérte Lord Hogyishívják lovát, mert szerette volna ajándékba megkapni - nem iga ?
HORATIO De, fenség.
HAMLET Ugye? De most már Lady Kukaccal él együtt, állkapocs kikapcsolva, a fejét meg a sírásó lökődő a lapátjával Milyen titokzatos körforgás - ha át tudnánk látni valamiképpen! Hát érdemes volt táplálni ezeket a csontokat, mint hogy most csak kuglizzanak velük? Megfájdul a csontom, ha rá gondolok.
SÍRÁSÓ (énekel) „Egy csákány és egy jó lapát,
Egy vászon szemfedő;
Agyagból ásd ki otthonát,
Mert ott fog lakni ő.”
(Még egy koponyát dob föl)
HAMLET Itt egy másik. Mondjuk, miért nem lehetett volna egy ügyvédé?... Hova lett a s k csűrész-csavarás, a praktikák, a panamák, a kiskapuk? Miért túri most, hogy nekimenjen ez a prosztó egy koszos ásóval, és verje a fejét - miért nem pereli e testi sértésért? Hm, lehet, hogy a maga idejében nagyszabású földügyleteket csinált: jelzalog, haszonélvezet, átruházás, kezesség, birtokpercek, közös megegyezés. Vajon ez neki a végső végzés, a véghatározat - hogy ez a határozott koponya határozottan sárral van tele? Vajon a kezesei meg a jótállói csak ennyit szavatolnak

neki, amennyit két telekkönyvi kivonat leföd hosszában-keresztben? Ebben a ládában még az adásvételi szerződésai se férnek el; hát nem jár több a kedvezményezettnek?

HORATIO Egy tenyérynivel se, fenség.

HAMLET A pergamen, ugye, birkabőrből készül?

HORATIO Ugy van, fenség, meg borjúból.

HAMLET Hát akkor bízza rá magát a birka meg a borjú ezekre az iratokra, körülbelül annyit érnek. Beszélék ezzel a fickóval. - *(A Sírásóhoz)* Hé, mondja, kinek a sírja ez?

SÍRÁSÓ Az enyém, uram. *(Énekel)*

„Agyagból ásd ki otthonát -"

HAMLET Tényleg a magáé, mert maga lódítja ki belőle a földet.

SÍRÁSÓ Én nem lódítok, uram: az enyém egészen addig, amíg bele nem huppan valaki.

HAMLET De bizony lódít, mert benne áll, és azért mondja, hogy a magáé. Csakhogy a sír a halottaké, nem az élőké, tehát egy percig sem a magáé.

SÍRÁSÓ Inkább azé, aki túl van már a sírason, de nincs még túl a sírason! Na, vigyázzon innen, mert odalódítok egy lapát hazugságot!

HAMLET Aztán milyen embernek lesz?

SÍRÁSÓ Nem embernek, uram.

HAMLET Akkor milyen asszonyoknak?

SÍRÁSÓ Annak se.

HAMLET Kit temetnek bele?

SÍRÁSÓ Olyat, uram, aki nő volt valaha, de - Isten nyugosztalja - meghalt.

HAMLET *(Horatiohoz)* Hű, de precíz a jóember. Értelmező szótár kell hozzá, különben a félreértés vermét ássa nekünk. Tényleg, Horatio, az utóbbi három évben észrevettem: *úgy* elterjedt a finomkodás, hogy a paraszt lábujja már sebesre böködi az arisztokrata sarkán a bőrkeményedést. - *(A Sírásóhoz)* Maga mióta sírásó?

SÍRÁSÓ Az év összes napja közül éppen aznap kezdtem el, amikor az öreg Hamlet király legyőzte az idősebb Fortinbrast.

HAMLET Annak mennyi ideje?

SÍRÁSÓ Nem tudja? Azt minden hülye tudja! Pontosan az a nap volt az, amikor az ifjú Hamlet megszületett - az, aki megbolondult, és elküldték Angliába.

HAMLET Ja, persze. Miért küldték el Angliába?

SÍRÁSÓ Miért, hát mert megbolondult. Ott majd visszajön az esze. Vagy ha nem, hát ott az se nagy baj.

HAMLET Miért?

SÍRÁSÓ Nem fogják észrevenni rajta. Ott mindenki ugyan-olyan bolond.

HAMLET Hogy bolondult meg?

SÍRÁSÓ Nagyon furcsán, azt mondják.

HAMLET Hogyhogy furcsán?

SÍRÁSÓ Hát úgy, hogy elment az esze.

HAMLET De ez hol nyilvánult meg?

SÍRÁSÓ Hol, hol, itt Dániában. Én, uram, harminc éve vagyok itt temetői alkalmazott. Siheder korom óta.

HAMLET Mennyi idő után kezd az ember szétrohadni a földben?

SÍRÁSÓ Hát, ha nincs már a halála előtt szétrohadván - mert mostanában sok vérbajos, fekélyes hullák jön, amelyek a sírjátételt is alig éli túl -, akkor eltart nyolc vagy kilenc évig. A bőrkikészítő az kilenc évig.

HAMLET Ő miért tovább, mint más?

SÍRÁSÓ Azért, uram, mert a saját irháját *úgy* átjárja a cserzőanyag, hogy a vizet sokáig nem ereszti át; márpedig a víz a legnagyobb rohasztója ennek a mi szaros testünknek. Na, ez a koponya itt, ez huszonhárom éve fekszik a földben.

HAMLET Kié volt?

SÍRÁSÓ Hühü, de nagy franc volt az, tiszta egy bolond!

Mit gondol, kié volt?

HAMLET Nem tudom.

SÍRÁSÓ A nyavalyás bolondja! Egyszer egy egész kancsó rajnai bort öntött a fejemre... Ez a koponya, uram, Yorické volt, a király tréfamesteréé.

HAMLET Ez? *(Elveszi a koponyát)*

SÍRÁSÓ Ez.

HAMLET Jaj, szegény Yorick! Ismertem őt, Horatio, végtelenül mulatságos fickó volt, tele pompás ötletekkel. Hány ezerszer cipelt a hátán, most meg - irtózik rá gondolni. A gyomrom fölfordul. Itt csüngtek az ajkai, amiket ki tudja, hányszor összepusztítottam... Hova lettek a vicceid? A bakugrásaid? A dalok, a rögtönzések, amiken az egész asztal gurult a röhögéstől? Egy se maradt, hogy azzal kigúnyold a saját vigyorodat? Leesett az állad? Na menj be most bármelyik nagyságos asszonyhoz, és mondd meg neki, hogy ujjnyi vastagon is festheti magát, akkor is így fog kinézni. Ezen majd nagyot fog nevetni. - Figyelj, Horatio, mondd meg nekem valamit.

HORATIO Mit, fenség?

HAMLET Szerinted Nagy Sándor is így nézett ki a földben?

HORATIO Igen.

HAMLET És ilyen bűdös volt? Fúú. *(Leteszi a koponyát)*

HORATIO Igen, fenség.

HAMLET Milyen közönséges célokra is felhasználhatók vagyunk, Horatio! Például gondolatban végig lehetne követni Nagy Sándor nemes porát odáig, hogy egy hordó lukját betapasztják vele.

HORATIO Az már szörözés volna, így belemenni.

HAMLET Nem, egyáltalán nem, sőt, pontosan követnék végig a valószínűség útján. Nagy Sándor meghalt, Nagy Sándort eltemették, Nagy Sándor újra porrá lesz, a por föld, a földből vályogot csinálunk, és miért ne lehetne azt a vályogot, amivé ő lett, éppen egy söröshordó tapasztására használni? *(Rögtönözve szavai)*

„Nagy Caesar meghalt, teste már agyag, falat betömni kiváló anyag.

E por, melytől a világ rettegett, most szigetel huzatot, hideget." - De csönd, csönd, várjál. Itt jön a király, a királyné, az udvar.

Jön a Király, a Királyné, Laertes, Pap, urak, koporsóvivők

Kit kísérnek?

És ilyen csonka szertartással? Ezt olyankor csinálják, ha a halott, kétségbeesve, saját életét oltotta ki. Rangos személy lehet. Lapuljunk és figyeljünk."

LAERTES Más szertartás nincs?

HAMLET Ez Laertes, nagyon kiváló ember. Figyeld.

LAERTES Más szertartás nincs?

PAP

A temetésben elmentünk odáig, ameddig lehetett. Halála kétes; ha nem szól közbe legfelsőbb parancs, megszenvedetlen földbe kéne tennünk a végítéletig; imák helyett törött cserép és kavics hullna rá. Így megkaphatta szüzi koszorúját, virágait, és harangszóval, szépen tehetjük sírba.

LAERTES

De többet nem szabad?

PAP

Nem, nem szabad. Meggyaláznánk azzal a gyászmisét, ha rekviemet mondanánk fölötte, s-imádkoznánk, mint azokért, akik békében mentek el.

LAÉRTES Tedd hát a földbe,
és szennyezetlen, szép tagjaiból ibolya
nőjön. Érzéketlen pap!
Az Isten jobbán angyal lesz a húgom,
miközben te a poklok fenekén üvöltesz.

HAMLET Micsoda?! Ophelia!

KIRÁLYNÉ (virágokat szór)
Virágot a virágnak. Isten áldjon.
Bár lettél volna Hamlet felesége,
s én nászágyadra hintenék virágot,
nem sírodra.

LAERTES Háromszoros csapás
hulljon százszor arra az átkozottra,
akinek szörnyű tette ép eszedtől
megfosztott téged! - Várjatok a földdel,
hadd öleljem még egyszer karjaimba.
(Beugrik a sírba)
Most szórjatok port előre és holtra,
míg akkora hegyet csináltok itt,
mely Pélionnál büszkébb, s az Olympos
felhős fejénél.

HAMLET (előlép)
Ki az, akinek
fájdalma úgy az égbe fölkiált,
hogy megállnak a bolygók, s
döbbenettel
hallgatják jajszavát? Az én vagyok,
Hamlet, a dán. (Ő is beugrik a sírba)

LAERTES (dulakodik vele) A pokol nyeljen el!

HAMLET Ez rossz ima.
Légy szíves, engedd el a torkomat, mert
bár nem vagyok heves vagy

dühöngő,
hordok magamban valami veszélyt, hát
jobb, ha félsz. Vidd innen a kezed.

KIRÁLY Válasszák szét őket!

KIRÁLYNÉ Hamlet! Hamlet!

MIND Uraim!

HORATIO Nyugodj meg, jó uram!

Szétválasztják őket. Kijönnek a sírból

HAMLET Én addig küzdök ez ügyben veled,
amíg a szemhéjam pislogni bír.
KIRÁLYNÉ Édes fiam, miféle ügyben?
HAMLET Szerettem Opheliát. Nem ér annyit
negyvenezer fivér imádata,
mint az enyém. Te mit tennél meg érte?

KIRÁLY Hagyd, Laertes; bolond.
KIRÁLYNÉ Az Isten szerelmére, hagyja békén.
HAMLET A szentségit, mutasd meg, mit csinálnál!
Sírnál? Vívnál? Böjtölnél? Vezekelnél?
Innál ecetet? Ennél krokodilt?
Én megcsinálom. Idejössz nyafogni, a
sírba ugrasz, hogy engem lefőzz?!
Temettesd magad ömelléje élve:
megteszem én is. Hegyekről locsogsz?
Hát hányjanak ránk földet tonnaszámba,
míg sírhalmunk hegye a nap tűzében
megpörkölődik, és az Ossa csúcsa
mellette csak szemölcs. Tessék, ugass,
én is tudok pofázni.

KIRÁLYNÉ Nincs magánál,
így tör ki rajta néha a roham.
Aztán elcsöndesül, mint a galamb, ha
kiköltötte pelyhes ikreit; bágyadtan
üldögél.

HAMLET Hallod, barátom, mi az oka, *hogy* így nekem
rohansz? Mindig szerettelek - de
hagyjuk ezt.

Fogadkozzon csak Herkules, a hős: a macska nyávog, a
kutya erős. (El) KIRÁLY Kérlek, Horatio, re hagyd
magára.

Horatio el

Laerteshez)

Gondolj arra, amit tegnap beszélünk: a
dolgod nagyon gyorsan végrehajtjuk. -
Drága Gertrud, tartsd szemmel a fiad. E
sírra élő emlékmű kerül.

Nemsokára eljön a nyugalom:

addig mindent kézben kell tartanom.

Mind el

MÁSODIK SZÍN

A palota nagyterme.
Jön Hamlet és Horatio

HAMLET Ennyit erről. Nézzük a másikat.
Emlékszel még a helyzetre, ugye?

HORATIO Hogy emlékszem-e, fenség?!

HAMLET A szívemben állandó csata dúlt,
mely nem hagyott aludni. Úgy feküdtem,
mint rab a bilincseiben. Hirtelen - és
milyen hasznos ez a hirtelenség, mely
néha váratlanul kiségit,
ha nagy tervünk befulladás: látható, *hogy*
Isten csiszol mindent véglegesre, bármit
is faragunk -

HORATIO Ez bizony így van.

HAMLET Tehát a kabinomból
a sötétben egy szál hajósköpenyben
kilopóztam; meg is találtam őket,
elemeltem az irataikat,
s fülkémbé visszatérve, ijedtemben
megfeledezve minden jó modorról a
pecsétes megbízólevelet fölbontottam;
és ott, Horatio
- királyi gazság! -, parancsot találtam,
körítve mindenféle indokkal: Dánia
jóléte, meg Angliáé,
meg hogy én hűl de ártalmas vagyok,
úgyhogy a kézhezvétel után rögtön, meg
se várva, hogy kifenjék a bárdot, vágják
le a fejem.

HORATIO Ez lehetetlen!

HAMLET Itt a levél, majd olvasd el nyugodtan. De
érdekel, hogy mit csináltam aztán?

HORATIO Kérlek, meséld.

HAMLET Az aljasságok hálójába fonva (agyam
még nem tudta a darabot, de már játsszani
kezdett...) nekiültem, és új parancsot
írtam gyöngybetűkkel - úgy hittem régen,
mint sok fontos ember, hogy a szépírás
idétlen dolog,
és le kell szokni róla; no de most hűséges
szolga volt. Elmondjam azt is, hogy
nagyjából mit írtam?

HORATIO Igen, fenség.

HAMLET Egy nyomatékos kérést a királytól,
hogy Anglia szilárd hűbéresünk, hogy
virágozzék népeink jövője, hogy fonja
egybe a béke kalásza barátságunk, mint
mondatot a vessző - így tele-, *hogy* -
oztam a levelet, majd azt írtam, *hogy*
felbontás után a legcsekélyebb l
késedelem nélkül

az átadóit végeztesse ki:
meg se gyónhassanak.

HORATIO És a pecsét?
HAMLET Itt is segített a gondviselés.
Táskámban volt apám pecsétnyomója,
amely a másikkal megegyezik;
az írást ugyanúgy hajtottam össze,
lepecsételtem, szépen visszatettem,
senki se látta. Másnap volt a harc a
kalózzal, és hogy azután
mi történt, azt tudod.

HORATIO Guildensternek és Rosencrantzknak
HAMLET anyni.
Ők imádták ezt a megbízatást! Nem
bánt a lelkiismeret; a végüket saját
fontoskodásuk hozta rájuk. Veszélyes
ám, ha kis senki kerülnek nagy
ellenfelek feltüzesedett kardpengéi
közé.

HORATIO Milyen király ez!...
HAMLET Ugye hogy most már kénytelen
vagyok -
az apámat megölte, az anyámból
kurvát csinált, a királyválasztáskor
reményeim elé tolakodott,
végül már vadászott az életemre
a jó rokon - hát nem belső parancs,
hogy ez a kar leszámoljon velem? Nem
bűn-e hagyni, *hogy ez* a fekély
tovább rohasson minket?

HORATIO Rövidesen megtudja Angliából,
hogy ott a dolog milyen véget ért.
HAMLET Rövid az idő, de az én időm.
Az egész emberélet is csak anyni, mint
amíg hangosan azt mondjuk: „egy”. De
azt nagyon bánom, Horatio,
hogy Laertessel oly goromba voltam:
az ő ügyében tükröződni látom a
sajátomat. Ki kell engesztelnem. Csak
az történt, hogy hivalkodó gyásza
szörnyen fölingerelt.

HORATIO Csönd, ki jön itt?
Jön Osric

OSRIC (*leveszi a kalapját*) Hercegem, Isten hozta
Dániában!
HAMLET Köszönöm alássan, uram. - (*Horatióhoz*) Tu-
dod, ki ez a vízipók?
HORATIO Nem, fenség.
HAMLET Jó neked, te ártatlan, mert ezt ismerni: bűn.
Sok a földje, és jól terem. Ha egy állatnak ennyi állata
van, akkor az már a király asztalánál abrakolhat. Szép
kis bálgúnár, de mondom: nagy határ sárral
rendelkezik.

OSRIC Fenséges úr, ha időt szakítana rám, közölnék
valamit a király öfelsége megbízásából.
HAMLET Figyelmem teljes odaadásával hallgatom önt,
uram. Használja nyugodtan a kalapját: fejen a helye!
OSRIC Köszönöm, fenség, de nagyon meleg van.
HAMLET Dehogyan, kérem, nagyon hideg van, északi
szél fúj.
OSRIC Meglehetősen hideg van, fenség, valóban.
HAMLET És mégis valahogy a szervezetemnek olyan
füllelt és meleg.
OSRIC Rendkívül, fenség, nagyon füllelt az idő - már-
már - nem is tudom. Fenség, a király öfelsége küldött,
hogy jelezzem: nagy összegű fogadást kötött fenséged
fejére. Arról van szó -
HAMLET (*jelzi, hogy tegye föl a kalapját*) Kérem, ne
felejtse -

OSRIC Nem, drága fenség, nekem így kényelmesebb,
valóban. Nos tehát nemrég az udvarba érkezett
Laertes: állítom, tökéletes úriember, telve a legjobb
tulajdonságokkal, csiszolt modorú, hibátlan megjele-
nésű. Kertelés nélkül ki kell mondani: ő a nemes
viselkedés mércéje és mutatója; mert mint kontinens a
tájakat, úgy tartalmazza mindazt, amit úriember szeme
látni kíván.

HAMLET Uram, ön páratlan vehemenciával ecseteli őt,
jóllehet tudom, hogy erényeinek katalógusa meg-
haladná a normális memória teherbírását - ám így is
csak araszol az ő dagadó vitorláin mögött. Nem
fukarkodhatok a jelzőkkel: oly nagy formátumú
szellemek, olyan ritka és kivételes tehetségnek
tartom, *hogy - az* igazat megvallva - egyetlen méltó
mása a saját tükörképe, s akik követni próbálják, csak
ámyképei maradnak.

OSRIC Fenséged csalhatatlanul jellemzi őt.
HAMLET S a relevancia, uram? Miért csomagoljuk a
lovagot durva leheletünkbe?
OSRIC Kérem??
HORATIO (*Hamlethez*) Nem lehet, hogy más nyelven
megértené? Próbálkozz.
HAMLET Mi célból került nevesítésre az úriember?
OSRIC Már... Laertes?
HORATIO (*Hamlethez*) Üres az erszénye, elszórta min-
den arany szavát.
HAMLET Igen, ő, uram.
OSRIC Tudom, hogy fenséged tud egyet s más -
HAMLET Köszönöm, uram, hogy tudja. Bár, lássuk be,
ez nem nagy dicsőség. - No igen?
OSRIC Tud egyet s más Laertes kiválóságáról -
HAMLET Ezt nem merném bevallani, nehogy őhozzá
mérjem magam kiválóságban; egyébként más em-
bert csak az ismer, aki önmagát ismeri.
OSRIC Úgy értem, fenség, kiválóságáról a fegyverne-
mében; ha hihetünk a kíséretében lévőknek, akkor
verhetetlen.
HAMLET Mi a fegyvere?
OSRIC Kard és tör.
HAMLET Az két fegyver. De mindegy.
OSRIC A király hat berber paripában fogadott vele, ő
ezzel szemben letétbe helyezett - ha jól tudom - hat
francia kardot és tört tartozékokkal, úgymint derékszív,
kardkötő, satöbbi. A hordószerkezetek közül három
igazán gyönyörű, tökéletes összhangban a markolattal,
finoman kimunkált szerelvény, mű-vézi kivitelben.

HAMLET Mit nevez „hordószerkezetnek”?
HORATIO (*Hamlethez*) Tudtam, hogy a lábjegyzeteket
is tanulmányoznod kell, anélkül nem úszod meg.
OSRIC A „hordószerkezet”, kérem, az a kardkötő.
HAMLET Ez a szó akkor volna helyes, ha egy hordó
lógna az oldalunkon - hívjuk csak kardkötőnek.
Tovább. Hat berber paripa egyfelől, hat francia kard
tartozékokkal és három művészi kivitelű „hordó-
szerkezet” másfelől: így fogad a francia a dánnal. De
miért van mindez „letétbe helyezve”, ahogy fogal-
mazott?

OSRIC A király, fenség, arra fogadott, ugye, hogy tizen-
két csörte lesz fenséged és Laertes között, és hogy
Laertes nem fog hárommal többször nyerni, mint
fenséged. Ő pedig tizenkettőből kilencre fogadott. És
azonnal meg is lehetne ejteni a dolgot, ha fenséged
válaszát megkapják.

HAMLET Na és ha nemmel válaszolok?
OSRIC Úgy értem, fenség, ha kiáll küzdeni.
HAMLET Uram, itt fogok sétálgatni a nagyteremben.
Mondja meg a királynak, hogy engedelmeivel ilyen-kor
van a napi testedzésem. Hozzák a töröket; ha az illető
úrnak megfelel, és a király is tartja a fogadását,

én nyerek neki, ha tudok; ha nem, hát enyém lesz a szégyen meg az a pár találat, amit kapok.
OSRIC Ezt mondjam meg?
HAMLET Nagyjából, uram; majd díszítse ki ízlése szerint.
OSRIC Ajánlom magamat fenséged szolgálatára. HAMLET Orvendtem.

Osric el

Kénytelen magát ajánlani, mert más nyelv nincs, amelyik megtenné.
HORATIO Nézd, hogy szalad, közben a tojásbéj még ott van a fenekén.
HAMLET Az anyja csöcsével is udvariaskodott szopás előtt. Ez az alak, meg a sok hasonszőrű, akiket úgy imád a mai sekélyes kor, addig mozognak a társaságban, míg magukra szedik az éppen futó stílust, mint valami habot; azzal aztán átevicckélnék a leg-komolyabb, elmélyült eszmecsereken is, pedig csak próbál meg rájuk fújni: a sok kis hólyag rögtön kipukkad!

Jön egy Nemesúr

NEMESÚR Fenség, a király öfelsége ugyebár üzent az ifjú Osrickal, aki azt a választ hozta, hogy fenséged várja a nagyteremben. Mármost azt kérdezteti, *hogy* csakugyan óhajt-e azonnal megmérkőzni Laertes-szel, vagy hosszabb előkészületet kíván.
HAMLET Kírtartok a szándékom mellett, a király kívánsága szerint. Ha neki megfelel, én készen állok: most vagy máskor, feltéve, ha ilyen jó erőben leszek, mint most.
NEMESÚR A király, a királyné és mindenki jön.
HAMLET Meg vagyok tisztelve.
NEMESÚR A királyné azt kívánja, *hogy* fenséged szóljon néhány kedves szót Laerteshez, mielőtt elkezdenének vívni.
HAMLET Megfogadom a tanácsát.

Nemesúr el

HORATIO Veszíteni fogsz, fenség.
HAMLET Nem hiszem. Amióta Laertes Franciaországba ment, én egyfolytában gyakorlok. Előnyt is kaptam, győzni fogok. Te, el nem tudod képzelni, milyen rossz érzés szorítja a szívemet; de hagyjuk ezt.
HORATIO Ne, fenség..
HAMLET Hülyeség, csak afféle rossz előérzet, az ilyen inkább a nőket szokta bántani.
HORATIO Ha a lelked tiltakozik valami ellen, akkor hallgass rá. Szólok, *hogy* mégse fáradjanak ide, mert nem vagy formában.
HAMLET Szó se lehet róla. Nem adunk a megérzések-re. Ha egy veréb leesik, azt is a gondviselés akarja. Ha most kell megenni, akkor nem máskor lesz; ha nem máskor lesz, akkor most; és ha nem most, akkor előbb-utóbb úgyis. Készen kell lenni rá. Mivel senki se tudja, mit hagy ki, ha itthagyt mindent, miért baj, ha korábban itthagytuk? Na, elég.

Asztalt hoznak be. Trombitások, dobosok, szolgák párnákkal.

Jön a Király, a Királyné, Laertes, Osric, az egész udvar, szolgák kardokkal és törökkel

KIRÁLY Hamlet, vedd ezt a kezét a kezemből.
(*Laertes kezét Hamletébe teszi*) HAMLET (*Laerteshez*) Bocssáss meg nekem.

Megbántottalak,
de úriemberként légy megbocsátó.

Az itt levők tudják, s nyilván te is, hogy milyen súlyos elmebaj gyötör. Amit tettem,
ha belegázolt az önérzetedbe,
ha sértette fiúi szívedet,
kijelentem, hogy téboly volt csupán.
Hamlet bántotta Laerteset? Nem ő. Ha Hamlet kivetözik önmagából, és Laertesnek magán kívül árt,
azt nem Hamlet eszi, sohasem ő. Ki teszi hát? A tébolya. Ha így van, a sértettek közt ott van Hamlet is: szegény Hamlet llensége a téboly. Itt, mindenki előtt
kimondom: rosszat nem akartam -
ments föl nagylelkűen, s kérlek,

fogadd el,

hogy túllöttem a célon, megsebezve egy jó testvért.

LAERTES A szívem elfogadja (pedig az hajtana a legvadabbul a bosszúra), ám a becsületem nem engedi, hogy megbékéljek addig, míg tekintélyes, idős mesterek ki nem mondják, hogy elégtételt vettem, s nevem tiszta marad. De addig is a barátságot elfogadom tőled, és barátságként őrzöm.

Vállalom, és kiállok testvér küzdelemre.

Adják a törököt.

gyet ide.

Te penge vagy, é meg csak markolat; ügyességed, min sötétben a csillag, úgy átsüt rajtam.

únyolódsz velem.

A világért se.

Osric, a törököt! Hamlet öcsém, tudod, miben fogadtunk?

Pontosan.

De felséged a gyöngébb félre tett. Nem félek. Láttam mindkettőtököt; őt jobbnak mondják, így hátránnyal indul.

LAERTES (*egy törre*) Ez túl nehéz. Kérek egy másikat.

HAMLET Ez jó lesz nekem. Mind egyforma hosszú? OSRIC Igen, fenség.

Előkészülnek a víváshoz. - Jön néhány szolgáló boros-kancsókkal

KIRÁLY

Tegyük a bort az asztalra, oda. Ha Hamlet győz a első két menetben vagy legalább a harmadik során, adjon le minden ágyú üdvölvést: a király iszik Hamlet sikerére, és poharába igazgyöngyöt ejt, értékesebbet, mint amit előtte négy dán király viselt a koronáján. - Adják a poharakat közelebb, és üzenjen a dob a trombitának, a trombita a kint: ágyunak, az ágyú föl az égnek, ég a földnek: „A király Hamletre iszik!” -

Kezdhettek.

Ti, bírók pedig jól figyeljétek.

HAMLET (*Laerteshez*) Gyere, uram.

LAERTES Gyere, fenség.

Vívnak

HAMLET Talált!

LAERTES Nem.
HAMLET Bíró?
OSRIC Találat, nyilvánvaló találat.
LAERTES Jó, tovább.
KIRÁLY Várjatok, iszom. Hamlet, itt a gyöngyöd.
Egészségedre!

Dobszó, trombitaszó, ágyúlövés

- Adják ezt oda.
HAMLET Előbb lejátszom ezt. Tegyük le addig. - Gyere.

Ismét vívnak

Megint találtam. Így van?
LAERTES Elismerem.
KIRÁLY A mi fiunk nyer!
KIRÁLYNÉ Izzad és liheg!
Hamlet, a kendóm; töröld meg az

arcod. A
győzelmedre iszik a királyné.
HAMLET Köszönöm, asszonyom.
KIRÁLY Gertrud, ne igyál!
KIRÁLYNÉ De iszom, uram, ha megengeded. *(Iszik, majd Hamletnek nyújtja a poharat)*

KIRÁLY *(félre)* A mérgezett pohár! De most már késő. HAMLET
Most nem merek még, asszonyom;
de mindjárt.

KIRÁLYNÉ Gyere, az arcodat letörölöm.
LAERTES *(a Királyhoz)* Felség, most etlalálom. KIRÁLY
Nem hiszem.

LAERTES *(félre)* Pedig a lelkem inkább visszafogna.
HAMLET Harmadik csörte, Laertes! Ne játssz!
Vívjál teljes erődből, légy szives!
Úgy kezelsz, mint egy puha kisfiút.
LAERTES Azt mondd? Na gyere!

Vívnak

OSRIC Semmi, egyiknél se.
LAERTES Most figyelj! *(Megsebesíti Hamletet)*

Dulakodnak, közben elcserélik a törököt

KIRÁLY Válasszák szét őket! Nincsenek észnél.
HAMLET Nem, nem, tovább.
(Megsebesíti Laertest)

A Királyné összeesik

OSRIC Nézzék a királynét! Állj!
HORATIO Vér mindkét oldalon. Jól vagy, fenség?
OSRIC Jól van, Laertes úr?
LAERTES *(Osrichoz)* Magamnak ástam ezt a vermet,
Osríc.

Az áruából így lesz áldozat.
HAMLET Hogy van a királyné?
KIRÁLY Csak elájult a vértől.
KIRÁLYNÉ Nem, nem, az ital! Hamlet, kisfiam!
Az ital! Az ital! Megmérgezték!
(Meghal)

HAMLET Merénylet! Hé! Az ajtókat bezárni!
Árulás! Nyomozzák ki!

Osríc el

LAERTES Nem kell, Hamlet. Hamlet, meghalsz te is. Nincs
orvosság, mely meggyógyítana: nincs benned
már egy félórányi élet.

A gyilkos eszköz ott van a
kezedben: éles és mérgezett. Az
aljasságom ellenem fordult. Itt
fekszem, örökre, s föl nem kelek.
Anyád mérget ivott. Már nincs
tovább. A király, a király az!

HAMLET A tör is mérgezett?! Hát dolgozz,
mérég! *(Megsebesíti a Királyt)*

MIND Árulás! Árulás!

KIRÁLY Jaj, védjenek, barátaim! Még

élek! HAMLET *(a Királyt inni kényszeríti)*

Te fajtalan, te undorító gyilkos!
Idd csak meg ezt. A gyöngyöd benne
van? Kövesd anyámat.

A Király meghal

LAERTES Ezt megérdemelte.
Saját maga keverte ki a mérget.
Hamlet, meg kell, hogy
egymásnak

bocsássun
k: téged ne terheljen apám halála,
se az enyém; mint ahogy engem
se a te halálod. *(Meghal)*
HAMLET Oldozzon föl az ég. Megyek
utánad. Végem, Horatio. Szegény
királyné, Isten veled.
Ti pedig, akik sápadtan remegtek,
mint néma szereplők egy
színpadon, ha lenne időm - de a
szigorú őrmester, a Halál, már itt
van értem, hogy letartóztasson -
elmondanám... De így is jó.
Végem, Horatio.

Te élsz; tudósítsd rólam és
ügyemről a gyanakvókat.
HORATIO Abban ne reménykedj.
A lelkem inkább római, mint dán.
Van még az italból.
HAMLET *(Inni akar a méregből)*
Ha férfi vagy, ideadod. Ereszd
már el, nem érted?! Horatio, folt
lesz a nevemen,
ha minden így marad, ilyen
titokban! Ha engem valaha szívből
szerettél, halaszd el még a
megboldogulást, kinlódj e nyers
világban, hogy tanúskodj: ki voltam
én.

HORATIO

HAMLET

Kintről menetelés és lövés hallatszik

Mi ez a harci zaj?

Jön Osríc

OSRIC Az ifjú Fortinbras jön győztesen
a lengyel harcterről, és így
köszönti az angol követeket.
HAMLET Meghalok, Horatio.

Az erős mérég maga alá gyűr.
Már nem tudom meg, mi hír
Angliából, de azt jóslom: a
választott király Fortinbras lesz.
Órá adom szavam. Mondd el neki
a körülményeket, és hogy mi
indított... - aztán a csend.
(Meghal)

HORATIO Nemes szíve megállt. Jó éjt, édes jó
 herceg. Angyalok éneke
 ringasson el.

Kintről menetelészaj

Miért közeledik a dobszó?

Jön Fortinbras, angol követek, katonák dobokkal és zászlókkal

FORTINBRAS Hol az a látvány?

HORATIO Mit szeretne látni?
Ha bajt és bánatot, hát helyben van.

FORTINBRAS Micsoda mézszárlás! Gőgös Halál, miféle ünnep lesz örök tanyádon, *hogy* ennyi nemes vadat egy lövésre vérbe fagyasztottál?

ANGOL KÖVET Iszonyu kép; hát elkéztünk a hírrel Angliából. Süket a fül, mely meghallgatta volna, hogy végrehajtottuk, amit parancsolt: *hogy* Rosencrantz és Guildenstem halott. Ki fogja megköszönni?

HORATIO (*a Királyra mutat*) Ő soha, akkor se, ha még mozogna a szája. Nem ő rendelte el halálukat. De ha már épp e vérfürdő után értek ide - ön a lengyel csatából, ön Angliából -, adjon utasítást, hogy a halottakat egy emelvényen közszemlére tegyék; s hadd mondjam el a tanácstalan külvilág előtt, hogy mindez *hogy* esett. Hallani fognak aljasságról, vérről és testi bűnről, véletlen végzetről, vak gyilkosságról,

halált célzó alantas eszközökről, s hogy ezek végül *hogy* ütöttek vissza kitervelőikre. Elmondok mindent úgy, ahogy volt.

FORTINBRAS Halljuk minél előbb, és hívjuk el a főurakat is.

Én szomorúan veszem a szerencsét: régről jogom van itt a koronához, most hív az alkalom: élek vele.

HORATIO Erről is lesz majd mondanivalóm, annak ajkáról, akinek szavát sokan fogják követni. De siessünk, nehogy e zűrzavar újabb bajok forrása legyen.

FORTINBRAS Négy századosunk vigye Hamletet katonához illőn; kiváló király lett volna belőle, ha megadatik neki. Gyászzené és katonai tiszteletadás kísérsje útján.

Vigyék a holtakat. Ennyi tetem a csatatérre illik, ide nem.

Menj, vezényelj sortüzet.

Mind el, gyászmenetben kiviszik a holttesteket, majd díszlövésorozat hallatszik

VÉGE

Készült a debreceni Csokonai Színház számára.

Kiadó: Színház Alapítvány. Felelős kiadó: Koltai Tamás
Készült a REPROFLEX nyomdában, Pécs